

M. 40. 33

EPISTOLARVM

FAMILIARIVM M. T. CICE-

ronis Epitome secundum tria genera libro
*secundo epistola tertia proposita: Nuntia-
torium, Iocofum, & Graue.*

m-16-33
EPISTOLE ITEM ALIE

Familiares, M. T. Ciceronis, ad tria causarum
*genera, Demonstratiuum, Deliberatiuum, &
Iudiciale redactæ.*

Orationes etiam aliquot fa-
ciliores, M. T. Ciceronis, in eadem tria genera
rhetoribus vsitata, disposita.

Thoma Coganno medico, quon-
dam Ludimagistro Mancunienſi collectore.
Ad vſum ſcholarum.

CANTABRIGIA,

Ex officina Typographica

IOANNIS LEGAT, &

uocant Londini in Cœmeterio D. Pauli,

ad inſigne Corona. 1602.

183299

Ioanni Crooke, iuris Bri-

taunici peritissimo, Recordatari Londinensi pri-
mario, Thomas Cogan. S.P.D.

Vod Cicero in Lelio præcla-
re scripsit, (Nutrices & Peda-
gogi iure vetustatis plurimū
benevolentiz postulabunt:) Id ego in te (vir ornatissime)
iam diu mihi assumeris, quasi
meo iure quodammodo vendicaui. Nam si
respicio spacium preteriti temporis, & pueri-
tiz tuæ memoriā recordor vltimā, inde
vsq; repetens, quemadmodum Oxoniz in
Oriālenſi Collegio quadriennium præcep-
tis institutisq; meis, omni opera cura, diligē-
tia incubuisti: Ita postquam ex ephebis ex-
cessisti, & te ad legum nostratium studium
contulisti, te semper erga me Alexandro illi
magno similitimum prestitisti, qui predicare
solebat, se pænē plus Aristoteli Doctōri ac
magistro, quam Philippo patri suo debere.
Quamobrem ingratus, ne dicam inhumanus
aut ferus videar, si cum parem gratiā tantæ
benevolentiz referre non possim, habere ta-
men recusarem. Ego vero tuæ, & parentum
tuorum in me voluntati, quia gratiā refer-
re non possum, quantam debeo, habeo tamē
quantam maximā animus meus capere po-
test. Et meæ vicissim erga te tuosq; beneuo-
lētiz testimonium & quasi pignus, hoc par-

num opusculum Ciceronianum, quod nuper ingrauescentis ætatis vitio (Gymnasio Mancunienti publico derelicto,) horis succisui concinnaui, tibi potissimum dedico. Ut quas olim Ciceronis epistolas sparsim tibi prælegi selectas: easdem in vnum tanquam fasciculum collectas, & ad certa quædam capita redactas, tum ipse videres, tum liberis tuis quos omni pietate, doctrina probitate, diligentissime instituendos curas, traderes. Nichil enim puerili educationi aptius, nihil ad orationem latinam comparandam prestabilius, nihil ad dicendi exercitationem vtilius, quam post assiduam atq; ordinatam epistolarum M. T. Ciceronis lectionem, ad earum exemplar, in omni epistolarum genere, alias quam possimus similimas, effingere atq; formare. Hoc ego liberis tuis, aliisq; omnibus qui latine scire cupiunt, in primis faciendum censeo. Deus optimus, maximus te tuosque seruet in æternum. Vale Mancunij. Calendis Septembris. 1602.

Ad omnes Britanniae lu- dimagistros.

*Varatio Ioannem Sturmiu-
virum eloquentissimum iam-
dudum mouit, ut faciliores
quasdam M. T. Ciceronis
epistolas in libros quatuor
degeret. Scilicet, quae pueris
(ut ipse dicit) intelligi possent,
& haberent nostra consuetudinis verba, & ser-
monis quotidiani sententias: Eadem etiam ratio
me maxime impulsit, ut non solum multas earum
quas ille vir egregius delegerat, ad certa quedam
genera, ab ipso Cicerone proposita redigerem: ve-
rū etiā alias nonnullas, quae (ut Sturmius verbis
iterum utar) argumento faciles sunt: & sunt re-
rum non ignotarum, atq; huiusmodi verborū quae
in nostra manserunt consuetudine. In quibus deli-
gendis, duas Narrationis rhetoricae virtutes, Bre-
uitatem scilicet, & perspicuitatem, (quantum po-
tuit) obseruari. Delegi enim ex omnibus epistola-
rum familiarium libris quacūq; iudicio meo bre-
uissima atq; planissima videbantur, & grecis di-
tationibus vel sententijs minus erant implicata.
Nisi quod epistola quaedam Seuera & Graues,
& quae in Deliberatio & Iudiciali genere scri-
buntur, paulo sint longiores, & ad caput pueri-
lem non tam aperta. Quā tamen ipsae satis erunt
dilucide, Doctoris diligentia & scientia patefa-
cta, eoq; facilius quod Hegendorphini argumenta*

&

Et annotatiunculas singulis epistolis apponendas curari. Cuius etiam authoris iudicio & nomenclatura, in diligendis & distinguendis tam varijs epistolarum generibus magna ex parte me usum esse libere fateor. Id quod à nemine ante hac factum fuisse valde miror. Prasertim cum priores libri, precipue vero primus, adeo sint propter materiam quam tractant difficiles & obscuri, ut plerique preceptores, qui puerilem intelligentiam perspiciunt, librorum ordinem in pralegendo non obseruent: sed faciliores quasque epistolas ex libris quibuslibet iudicio arbitrioque suo delectas pralegere cogantur. Quam difficultatem ut omnes qui volent effugerent, simul & Tirones faciliiori ac certiori methodo tum legendo, tum scribendo progredierentur, Operae pretium existimanti Breuiarium istud in lucem proferre. Qui meus qualiscunque conatus si vobis bonarum artium magistris satis placuerit, vehementer gaudeo. Tironibus certe quorum gratia provincia hanc suscepi, magnum fat scio, ad scribendum epistolas adferet adiumentum. Tres enim sunt cause (ut prudenter Hegendorphinus animaduertit) quae felicem in iuuenibus recte scribendis epistolas progressum faciunt. Prima, si preceptionibus certis quas in omni epistolarum genere respiciant animum sum informarint. Deinde si in authoribus alijs rationem tractatarum epistolarum obseruent. Denique si quamplurimum scribant. Quantum priores duas hac nostra Epitome facite suppediet abbit. Ostendit enim preceptiones in omni epistolarum genere certissimas. Ostendit etiam facilima omnium generum epistolarum

*Solarum exempla. Tertia duntaxat ratio restat,
in preceptoris arbitrio posita (quum caput rectè
scribendi sit quamplurimum scribere,) ut Tiro-
nes ad scribendum sapissimè incitentur. Nulla e-
nim res (ut praeclare scriptum est à Cicerone)
tantum ad dicendum valet, quantum scriptio.
Valete doctissimi viri measq; lucubrationes rei-
publica causa susceptas, æqui boniq; consulite. I-
serum valete: Thomas Cogan Orialesis.*

1871
The following is a list of the names of the persons who have been admitted to the membership of the Society since the last meeting of the Council, viz. the 1st of January 1871. The names are given in alphabetical order, and the date of admission is given in parentheses. The names of the persons who have been admitted to the membership of the Society since the last meeting of the Council, viz. the 1st of January 1871, are given in alphabetical order, and the date of admission is given in parentheses.

AD EPISTOLA- rum genera facilius intelligenda

da inter Magistrum & Discipulum

Dialogus.

Magister.

Quoniam hæc Epitome de
epistolis precipue tractat,
dic mihi primum quid sit e-
pistola?

Discipulus. Epistola est
sermo absentium per literas.
Sic enim Cicero lib. 7. familia-
rium epist. 133. *Iucundus est mihi sermo literarum
inartum.*

Mag. Qualis debet esse epistolarum ser-
mo?

Disc. Plebeius sic enim Cicero lib. 9. Fam.
epist. 137. *Quid tibi ego videar in epistolis? nonne
plebeio sermone agere tecum? nec enim semper eo-
dem modo. Quid enim simile habet epistola, aut
Iudicio, aut Concioni? Quin ipsa iudicia non sole-
mus omnia tractare eodem modo. Prinatas causas
& eas tenues agimus subtilius: Capitis aut fama
scilicet ornatus. Epistolas vero quotidianis verbis
texere solemus.*

Mag. Cur inuenta fuit epistola?

A I

Discip.

2

Disc. Necessaria causa. Ut certiores faceremus absentes, si quid esset quod eos scire, aut nostra, aut ipsorum interesset. *Author Cicero. epist. fam. li. 2.*

Mag. Quot statuit Cicero epistolarum genera?

Disc. Tria. Primum. Nuntiandi: unde Nuntiatorium apte dici potest. Sic enim Cicero ibidē. Domesticarum rerum inarum habes & scriptores & nuntios.

Secundum genus est familiare & locosum; materiam scilicet tractans leniorem.

Tertium Seuerum & Graue; de rebus videlicet tristibus, & ad reipub. pertinentibus, eodem auctore. Quid est quod possit grauius à Cicerone scribi ad Curionem nisi de reipub.

Mag. Cur aliter statuerunt Neoterici epistolarum genera?

Disc. Quia in Epistola multos saepe laudamus, multos vituperamus, suademus item & dissuademus, accusamus & defendimus ac petimus. Idcirco ut tria causarum genera statuunt oratores, Demonstratiuum, quia in laude aut vituperatione est positum: Diliberatiuum quod habet suasionem aut dissuasionem, iudiciale, quod habet accusationem aut defensionem: Ita etiam tria voluit esse epistolarum genera, ut totidem sint scribendi, quot dicendi rationes. Sic enim Brandolinus de ratione scribendi. cap. 3. Recipere hac omnia causarum genera ut aliena, interdum potest epistola, ut propria semper non potest. Ita etiam Erasmus ille Reterodamus, de conscribendis epistolis. ca. 3.

Cum

Cum tria sint causarum genera, quibus orator utitur, Demonstrativum, Deliberativum, Iudiciale, ut Ciceroni & Quintiliano placet: ad hæc tria, epistolarum omnium species esse reducendas, facile intelliget, qui latentem in veterum epistolis artem excutere aliquando tentaverit, quid fastidito triviali isto scribendi ac loquendi genere, legem sequi certamque rationem maluerit, quam passim ac sine disiectu tumultuari. Cui etiam assentiuntur Macropedius & Hegendorphius.

Mag. Quæ sunt igitur tria illa Neoterico-
rum epistolarum genera?

Disc. Epistola aut sunt Demonstrativa, aut Deliberativa, aut Iudiciales.

Mag. Demonstrativum genus epistolæ quod est?

Disc. Demonstrativum genus epistolæ constat laude & vituperatione, aut personarum, aut factarum, aut rerum, hæc etiam referuntur.

Gratiarum actio,

Gratulatio,

Lamentatio,

Commemoratio beneficiorum.

Expositio historica.

Et omnium generum descriptiones.

Mag. Deliberativum genus epistolæ quid est?

Disc. Deliberativum genus epistolæ continet

Suasionem,

Dissuasionem,

Exhortationem,

Dehortationem,

Petitionem.

Monitionem,

Conciliationem,

Consolationem.

Mag. Iudiciale genus epistolæ quid est?

Disc. Iudiciale genus epistola constat accusatione & defensione: quo etiam referuntur.

Expostulatio

Expurgatio

Exprobratio

Querela

Comminatio

Deprecatio

Inuectiua.

Mag. Possuntne illa tria epistolarum genera inueniri sciuncta, apud Ciceronē, & alia ab aliis separata?

Disc. Possunt quidem: eorumq; singulas subsequuntur exempla. Sed tamen ut in orationibus, Causarum genera inter se admiscuntur, & vix ulla Ciceronis, aut aliorum etiam oratio reperitur, in qua non tria illa causarum genera aliqua ex parte liceat inuenire: & nihilominus, vnaqueq; oratio suo generi proprie tribui potest. Sic etiam in epistolis, licet in Deliberatinas & Iudiciales, interdum laus & vituperatio incidunt, tamen in suo quaque genere, à meliori viâ licet parte, epistola nomen habet. Itidem ut Cicero in partitionibus dicit. Tria esse genera causarum: unum, quod à meliori parte laudationis est appellatum: Deliberationis alterum: Tertium Iudiciorum. Idem ergo in orationibus & epistolis usu venit, quod

Orationes & epistolæ à meliori parte nomen habent.

Tria dicendi genera.

quod Cicero in Oratore ad Brutum de tribus dicendi generibus scribit: Humili videlicet, Mediocri & Sublimi. Nam ut humilis seu tenuis genere Cicero usus est in oratione pro Cecinna, pro Quintio, pro Roscio Comedo, & in M. Antonium Philippica prima: Mediocri, in oratione pro lege Mamilia, post reditum ad Quirites & in Senatu: Sublimi, in oratione pro Rabirio, pro Milone, in Catilinā prima, in Antonium secunda: Sic in Accusationis septem libris in C. Verrem; & in plurimis eius (ut ipse dicit) defensionibus, haec omnia genera temperavit & variavit. Id quod Demosthenem quoque fecisse ibidem attestatur his verbis. Multa sunt eius totae orationes subtiles, ut contra Leptinem; multa & tota graues, ut quaedam Philippica: multa varie, ut contra Eschinē false legationis, ut contra eundem pro causa Ctesiphontis. Sed ut ad epistolas redeam. Quemadmodum tria illa causarum genera, sic tria ista dicendi genera, partes quoque omnes orationis rhetoricae, Exordium, Narrationem, Partitionem, Confirmationem, Confutationem, & Perorationem, addo etiam tres officii oratoris partes, Inventionem, Dispositionem, Eloquentiam, denique totam fere artem rhetorices, ad epistolas referri volunt. Ut eadem sint fere utriusque praeceptiones. Ego tamen Brandolino assentior, epistolas haec omnia interdum a Rhetoribus mutuari, propria tamen epistolarum non esse. Nunc epistolarum omnium genera videamus.

Epist.

Epistolæ Nuntiatoriæ.

Cicero Basilio. S. lib. 6. ep. 33.

Tibi gratulor, mihi gaudeo, te amo, tua te-
cor: a te amari, & quid agas, quidq; aga-
tur, certior fieri volo. Vale.

M. T. C. Terentia. S. P. D.

lib. 14. 360.

Monet uxorem
suam ut valetu-
dinem curet.

Si vales, bene est: ego quidem valeo. Vale-
tudinem tuam velim cures diligentissime. Na-
mihi & scriptum, & nuntiatum est, te in fe-
brim subito incidisse. Quod celeriter me fe-
cisti de Cæsaris literis certiozem, fecisti mihi
gratum. Item posthac si quid opus erit, si
quid acciderit novi, facies & sciam. Cura ut
valeas, vale.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 361.

Docet quod Do-
lobella minus
valebat.

Ad cæteras meas miseras accessit dolor &
Dolobellæ valetudine, & Tullie: omnino de
omnibus rebus, nec quid consilij capiam, nec
quid faciam, scio. Tu velim tuam, ut Tullia
valetudinem cures: vale.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 362.

Monet ut ad se
litteras mittat.

Quid fieri placeret, scripsi ad Pomponi-
um, ferius quam oportuit. Cum eo si locuta
eris, intelliges quid fieri velim. Apertius scri-
bi, quando ad illum scripseram necesse non
fuit. De ea re & de cæteris rebus, quamprimum
velim nobis litteras mittas. Valetudinem tuam
cura diligenter: vale.

M.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 363.

Si vales bene est: valeo. Tullia nostra venit ad me pridie Idus Iunii, cuius summa virtute, & singulari humanitate, graviore etiam sum dolore affectus, nostra factum esse negligentia ut lōge alia in fortuna esset, atq; eius pietas ac dignitas postulabat. Nobis erat in animo Ciceronem ad Cæsarem mittere, & cum eo Cr. Salustium, si profectus erit, faciam te certiozem. Valetudinem tuam diligenter curare: vale.

Tulliam ad se venire dicebat & alia quædam.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 364.

Quod nos in Italiam saluos venisse gaudeas, perpetuo gaudeas velim. Sed perturbati dolore animi, magnisq; iniurijs, metuo ne id consilij ceperimus, quod non facile explicare possimus. Quare quantum potes, adiuua. Quid autem possis mihi in mentem non venit. In viam quod te des hoc tempore nihil est: longum enim est iter, & non tutum, & non video, quid prodesse possis, si veneris: vale.

Improbatur consilium suum, & rogatur Terentiam ut sibi adiungentur sit.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 365.

Quod scripsi ad te proximis literis de nuntio remittendo, quæ sit istius vis hoc tempore, & quæ concitatio multitudinis, ignero. Si metuendus iratus est, quies tamen ab illo nascetur fortasse. Totum iudicabis, quale sit, & quod in miserimis rebus minime miserum putabis, id facies: vale.

Scribit quid agat in tumultu belli.

M. T. C. Terentia. S. P. D. 367.

Si vales bene est: valeo. Constitueramus vi

Dicit de mittere
de sibi consilium
non esse & non
nihil habere, sed
quæ fieri velit è
Sicea accipi pos-
se.

ad te antea scripseram; obuiam Ciceronem
Cæsari mittere. Sed mutauimus consilium,
quia de illius aduentu nihil audiebamus. De
cæteris rebus, etsi nihil erat noui, tamen quid
velignus, & quid hoc tempore putemus opus
esse, ex Sicea poteritis cognoscere. Tulliam
adhuc mecum teneo. Valetudinem tuam cu-
ra diligenter vale.

M. T. C. Terentia sive. S. P. D.

Etsi eiusmodi tempora nostra sunt, vt nihil
habeam, quod aut a te literarum expectem,
aut ipse ad te scribam: tamen nescio quomo-
do, & ipse vestras literas expecto, & scribo ad
vos, cum habeo quæ ferat. Volumnia debuit
in te officiosior esse, quam fuit: & id ipsum
quod fecit, potuit diligentius facere, & cauti-
us: quanquam alia sunt, quæ magis curemus,
magisque doleamus. Quæ meita conficiunt,
vt involuerunt, qui me de mea sententiâ de-
traherunt. Cura vt valeas.

M. T. C. Terentia. S. D.

Dicit nihil ha-
bere quod scribat
ad uxorem, eam-
que posse intelli-
gere ex Lepa &
Trebatio quomo-
do ipse sit affe-
ctus.

Si quid haberem, quod ad te scriberem, fa-
cerem id & pluribus verbis & sapius. Nunc
quæ sunt negotia vides, ego autem quomodo
sim affectus, ex Lepa & Trebatio poteris
cognoscere. Tu fac vt tuam & Tullia valetu-
dinem cures. vale.

M. T. C. Terentia. S. D.

Tullia valetudi-
nem le dolere, &
se propius ventu-
rum dicit.

In maximis meis doloribus, excruciat me
vale-

valetudo Tulliae nostrae. De qua nihil est, quod ad te plura scribam: tibi enim æque magnæ curæ esse certo scio. Quod me propius vultis accedere, video non ita esse faciendum, etiam ante fecissem: sed me multa impediunt, quæ ne nunc quidem expedita sunt. Sed à Pomponio expecto literas, quas ad me quamprimum perferendas cures velim. Da operam ut valeas.

M. T. C. Terentiae. S. P. D.

373.

Si vales, bene est: ego valeo. Da operam ut conualescas: quod opus erit, ut res, tempusq; postulat, prouideas atq; administres: & ad me de omnibus rebus quam sæpiissime literas mittas: vale.

M. T. C. Terentiae. S. P. D.

374.

Si vales bene est, ego valeo. Nos quotidie tabellarios vestros expectamus: qui si venerint, fortasse erimus certiores, quid nobis faciendum sit, faciemusq; te statim certiores. Valetudinem tuam cura diligenter: vale.

M. T. C. Terentiae. S. P. D.

375.

Si vales bene est, valeo. Redditæ mihi iam tandem sunt à Cæsare literæ satis liberales; & ipse opinione celerius venturus esse dicitur. Cui utrum obuiam procedam, an hic eum expectem, cum constituero, faciam te certiores. Tabellarios mihi velim quamprimum remittas, valetudinem tuam cura diligenter: vale.

M. T.

M. T. C. Terentiæ. S. P. D.

376.

Si vobis bene est, valeo. Nos neq; de Cæsaris aduentu, neq; de literis, quas Philotimus habere dicitur, quicquam adhuc certi habemus. Si quid erit certi, faciam te statim certiorum. Valetudinem tuam fac vt cures. vale.

Tullius Terentiæ, & pater Tulliolar, duabus

*animis suis: & Cicero Matri optima &
Suanissima Sorori,*

Venturo Cæsare Romam, dicit uxorem posse ex amicis discere, quid facere debeat. Ostendit tamen quid sentiat, utpote id quod aliz mulieres eius similes: hoc est, quarum mariti in simili sunt conditione.

S. P. D. lib. 14. epist. 366.

Si vos valetis, nos valemus. Vestrum iam consilium est, non solum meum, quid sit vobis faciendum. Si ille Romam modeste venturus est, recte in præsentia domi esse potestis: sin homo amens diripiendam urbem daturus est, vereor ut Dolabella ipse satis vobis prodesse possit. Etiam illud metuo, ne iam intercludamini, vt cum velitis exire, non liceat. Reliquum est, quod ipse optime considerabitis: vestri similes faminae sint ne Romæ. Si enim non sunt, videndum est, vt honeste esse possitis. Quomodocunq; nunc res se habet, modo vt hæc vobis loca tenere liceat, bellissime vel mecum, vel in nostris prædijs esse poteritis. Etiam illud verendum est, ne breui tempore fames in vrbe sit. His de rebus, velim cum Pomponio, cum Camillo, cum quibus vobis videbitur, consideretis: ad summam animo forti sitis. Labienus rem meliorem fecit.

Ad-

Adiuvat etiam Piso, quod ab urbe discedit, & sceleris condemnat generum suum. Vos meæ charissimæ animæ, quam sepissime ad me scribite, & vos quid agatis, & quid istic agatur. Quintus pater, & filius, & Rufus vobis salutē dicunt: vale.

M. T. C. Terentiz & Tulliolæ suis.

S. D. lib. 14. 370.

Considerandum vobis etiam atq; etiam, animæ meæ diligenter puto, quid faciatis, Romæ ne sitis, an mecum in aliquo tuto loco. Id non solum meum consilium est, sed etiam vestrum. Mihi veniunt in mentem hæc: Romæ vos esse tuto posse per Dolobellam: eamq; rem posse nobis adiumento esse, si qua vis, aut si quæ rapinæ fieri cæperint. Sed rursus illud me mouet, quod video omnes bonos abesse Roma, & eos mulieres suas secum habere. Hæc autem regio, in qua ego sum, nostrorum est tum oppidorum, tum etiam prædiorum: ut & multata esse mecum, & cum abieritis, commode, & in nostris prædijs esse possitis. Mihi non plane satis constat adhuc, verū sit melius. Vos videte, quid aliæ faciant isto loco faminz: & ne cum velitis exire, nō liceat: id velim diligenter etiam atq; etiam, vobiscum, & cum amicis consideretis. Domus ut propugnacula, & præsidium habeat, Philotimo dicetis. Et velim tubellarios instructos certos, ut quondie aliquas à vobis literas accipiam. Maxime autem dare operā ut valeatis, si nos vultis valere.

Eodem fere est argumento quo superiori nifi quod in sine monet Terentiam, ut curet domui faciendā propugnacula si quam vim militum imminere intellexerit.

M. T.

M. T. & C. & Q. & Q. Fil. Tironi. S. P. D.
lib. 16. ep. 404.

Mortatur ut va-
letudinis ratione
habeat.

Tertiam ad te hanc epistolam scripsi eadē die; magis instituti mei tenendi causa, quia natus eram cui darem, quàm quod haberem quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiae. Ad tua innumerabilia in me officia, adde hoc quod mihi erit gratissimum omnium: cum valetudinis rationem, ut spero habueris, habeto, etiam nauigationis. In Italiam euntibus omnibus, ad me literas dabis, ut ego euntem Patras neminem pretermitto. Cura te mi Tiro: quando non cōigit ut simul nauigares, nihil est quod festines, nec quicquam cures, nisi ut valeas. Etiam atq; etiam vale: septimo Idus Nouembris. Actio, vesperi.

M. T. G. Tironi. S. P. D.
lib. 16.

Omnia à te data mihi putabo, si te valentē videro. Summa cura expectabam aduentum Menandri, quem ad te miseram. Cura si me diligis, ut valeas: & cum te bene confirmaris, ad nos venias: vale.

Cice. Fil. Tironi. S. P. D.
lib. 16.

Et si iusta & idonea vsus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamem id ne saepius facias rogo: nam etsi de repub. rumoribus & nuntijs certior fio, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater: ta-
men

men de quauis minima rescripta à te ad me
epistola, semper fuit gratissima. Quare cum
inprimis tuas literas desiderem, noli committere,
vt excusatione potius expleas officium
scribendi, quam assiduitate literarum: vale.

Arg. Epist. Seq.

Quia Pollio in Ciliciam ad Lentulum proficiscebatur, dicit Lentulum ex eo omnia cogniturum: quæ quia bona non sunt, cohortatur ad fortitudinem, & operam suam cum aliud non possit, pollicetur strenuam.

M. T. C. P. Lentulo. S. P. D.

lib. I. ep. 6.

Quæ gerantur accipies ex Pollione, qui
omnibus negotijs non interfuit solum, sed
presuit. Me in summo dolore quem in tuis
rebus capio, maxime scilicet consolatur spes,
quod valde suspicor fore, vt infringatur hominum
improbis, & consilij tuorum amicorum, & ipsa die, qua debilitantur cogitationes
& inimicorum & proditorum. Facile secundo loco me consolatur recordatio meorum
temporum, quorum imaginem video in tuis
rebus. Nam & si minore in re violatur tua
dignitas, quam mea salus afflicta sit: tamen est
tanta similitudo, vt sperem te mihi ignoscere,
si ea timuerim, quæ ne tu quidem vnquam
timenda duxisti. Sed præsta te eum, qui mihi
à teneris (vt Græci dicunt) vnguiculis es
cognitus. Illustrabit (mihi crede) tuam amplitudinem
hominum iniuria. A me autem omnia summa in te studia officiaq; expecta: non
fallam

Beneuolentiam
capit à persona
Pollionis.

Narratio.

M. T. & C. & Q. & Q. Fil. Tironi. S. P. D.
lib. 16. ep. 404.

Mortatur vt va-
letudinis ratione
habeat.

Tertiam ad te hanc epistolam scripsi eadē die; magis instituti mei tenendi causa, quia natus eram cui darem, quàm quod haberem quid scriberem. Igitur illa: quantum me diligis, tantum adhibe in te diligentiae. Ad tua innumerabilia in me officia, adde hoc quod mihi erit gratissimum omnium: cum valetudinis rationem, vt spero habueris, habeto etiam nauigationis. In Italiam euntibus omnibus, ad me literas dabis, vt ego euntem Patras neminem pretermitto. Cura te mi Tiro: quando non cōtigit vt simul nauigares, nihil est quod festines, nec quicquam cures, nisi vt valeas. Etiam atq; etiam vale: septimo Idus Nouembris. Actio, vesperi.

M. T. G. Tironi. S. P. D.
lib. 16.

Omnia à te data mihi putabo, si te valentē videro. Summa cura expectabam aduentum Menandri, quem ad te miseram. Cura si me diligis, vt valeas: & cum te bene confirmaris, ad nos venias: vale.

Cice. Fil. Tironi. S. P. D.
lib. 16.

Et si iusta & idonea vsus es excusatione intermissionis literarum tuarum, tamem id ne sepius facias rogo: nam et si de repub. rumoribus & nuntijs certior fio, & de sua in me voluntate semper ad me perscribit pater: ta-
men

men de quauis minima rescripta à te ad me
epistola, semper fuit gratissima. Quare cum
inprimis tuas literas desiderem, noli commit-
tere, vt excusatione potius expleas officium
scribendi, quam assiduitate literarum: vale.

Arg. Epist. Seq.

Quia Pollio in Ciliciam ad Lentulum proficiscebatur, dicit Len-
tulum ex eo omnia cogniturum: quæ quia bona non sunt, cohorta-
tur ad fortitudinem, & operam suam cum aliud non possit, pollice-
tur strenuam.

M. T. C. P. Lentulo. S. P. D.

lib. 1. ep. 6.

Quæ gerantur accipies ex Pollione, qui
omnibus negotijs non interfuit solum, sed
presuit. Me in summo dolore quem in tuis
rebus capio, maxime scilicet consolatur spes,
quod valde suspicor fore, vt infringatur ho-
minum improbitas, & consilijs tuorum ami-
corum, & ipsa die, qua debilitantur cogitati-
ones & inimicorum & proditorum. Facile se-
cundo loco me consolatur recordatio meorū
temporum, quorum imaginem video in tuis
rebus. Nam & si minore in re violatur tua
dignitas, quam mea salus afflicta sit: tamen est
tanta similitudo, vt sperem te mihi ignoscere,
si ea timuerim, quæ ne tu quidem vnquam
timenda duxisti. Sed præsta te eum, qui mihi
à teneris (vt Græci dicunt) vnguiculis es
cognitus. Illustrabit (mihi crede) tuam ampli-
tudinem hominum iniuria. A me autem om-
nia summa in te studia officiaq; expecta: non
fallam

Beneuolentiam
capit à persona
Pollionis.

Narratio.

fallam opinionem tuam: vale.

Arg. Epist. Seq.

Marcellum hortatur paucis, ad suos quamprimum redeat, et quibus spectatissimus sit petiti ab eo certior fieri, quid faciurus sit.

M. T. C. M. Marcello. S. P. D.

lib. 4. 52.

A persona Theophilii rebellionis est ductum exordium.

Ab expellitione.

Et si nihil novi, quod ad te scriberem, habebam, magisq; literas tuas iam expectare incipiebam, vel te potius ipsum: tamen cum Theophilus proficisceretur, non potui nil ei literarum dare. Cura igitur ut quamprimum venias: venies enim, mihi crede, expectatus, neq; solum nobis, id est tuis, sed prorsus omnibus. Venit enim mihi in mentem subuereri interdum, ne te delectet tarda decessio. Quod si nullum haberes sensum, nisi oculorum, prorsus tibi ignoscerem, si quosdam nollis credere: sed cum leuiora non multo essent, quæ audirentur, quam quæ viderentur: suspicarer autem multum interesse rei familiaris tuæ, te quamprimum venire, atq; in omnes partes valere: putaui ea de re te esse admonendum. Sed quoniam quod mihi placeret ostendi, reliqua tu pro tua prudentia considerabis. Me tamen velim, quod ad tempus te expectemus, certiores facias: vale.

Arg. epist. seq.

Scriptor Plancus quando, amore Ciceronis persequenti, quod quæ prospectum habuerat, dicit maluisse scripsisse, quanto magis temeraria laudem publicam, habens, et sui nihil parum timet.

M. C.

M.C.S.D.Cneo Planco.**lib.4 ep.57.**

Accepi perbreues tuas literas, quibus id quod scire cupiebam, cognoscere non potui: cognoui autem id, quod mihi dubium non fuit: nam quam fortiter ferres communes miseras, non intellexi: quam me amares, facile perspexi, sed hoc scierā. Sed tamen et si antea scripsi quæ existimaui te scire oportere, tamē hoc tempore breuiter commonendum putavi, ne quo periculo te proprio existimares esse: in magno omnes, sed tamen in communi sumus. Quare non debes propriam fortunā, aut præcipuam postulare, aut communem recusare. Quapropter eo animo simus inter nos, quo semper fuimus. Quod de te sperare, de me præstare possum: vale.

Exordium ab hoc quod Planco ad eum scripserat.

Propositio hortationis.

Epilogus.

Arg. epist. seq.

Excusans quod non sæpius scripserit, affert causam quod nesciret ubinam fuerit. Rogat ergo quid agat, & ubi sit hyematurus. moxque sibi non deficit. Ridet denum quendam ignobilem.

Cicero Trebatio S.D.lib.**7.ep.109.**

Iamdū ignoro quid agas: nihil enim scribis. Neq; ego ad te his duobus mensibus scripserā, quia cum Qu. fratre meo non eras: quo mitterem, aut cui darem nesciebam. Cupio scire quid agas, & ubi sis hyematurus. Equidem velim cum Cæsare: sed ad eum propter eius occupationes nihil sum ausus scribere: ad Balbum tamen scripsi. Tu tibi deesse

Exorditur à tacita obiurgatione, quod Trebatius nihil scribat, & cur ipse nihil scripserit.

Hortatur Trebatium ne Romam properet.
 Conclusio à narrantiuncula.
 Terrentius filius à baselaw.

esse noli: serius potius ad nos, dum plenior: quid huc properes, nihil est, præsertim Vercerra mortuo: sed tibi consilium non deest. Quid constitueris cupio scire. Gneus Octavius tuus familiaris, summo genere natus, terræ filius, is me, quia scit tuum familiarem esse, crebro ad cenam inuitat, adhuc non potuit perducere, sed mihi tamen gratum est: vale.

M. C. Trebatio. S. D.

lib. 7. ep. 116.

Responsoria ad mandatoriam.
 Narrantiuncula.

Epistolam tuam quam accepi ab L. Aruntio conscidi innocentem; nihil enim habebat, quod non vel in concione recte legi posset: Sed & Aruntius, ita te mandasse aiebat, & tu adscriperas, verum illud esto: nihil te ad me postea scripsisse demiror, præsertim tam novis rebus: vale.

Cicero Trebatio. S. D.

lib. 7. 120.

Exorditur ab obliuione, quam de absente Trebatio habeat.
 Narrat occasionem scribendi Topica.

Vide quanti apud me sis, etsi iure id quidē: non enim amore te vinco. Veruntamen quod præsentī tibi prope subnegaram, non tribuere certe id absenti non potui. Itaq; ut primum Velia nauigare sæpi, institui Topica Aristotelica conscribere, ab ipsa vrbe commonitus amantissima tui. Eum librum tibi misi Rhegij scriptum, quam plenissime res illa scribi potuit. Sin tibi quedam videbuntur obsecratoria, cogitare debebis, Nullam artem literis sine interprete, & sine aliqua exercitatione percipi posse. Non longe abieris: num Ius Ciuile vestrum ex libris cognosci potest? qui quan-

quanquam plurimi sunt, doctorem tamen lumenq; desiderant: quanquam tu si attente leges, si sapius, per te omnia consequere, ut certe intelligas, ut vero etiam ipsi tibi loci proposita quaestione occurrant, exercitatione consequere. In qua quidem nos te continebimus, si & salui redierimus, & salua ista offenderimus: vale.

Ab exemplo
quomen confis-
mat.

Conclusio episto-
lae quomodo co-
pica legere debe-
at.

Arg. ep. seq.

Marcus Varro vir doctissimus quide lingua latina libros ad Ciceronem scripserat, cum esset studiosissimus Reipub. secutus erat partes Pompeianas, ut plerique alii boni ciues. Cum igitur abierit ab vrbe, scripsit Cicero se ex eius literis ab Attico intellexisse vbi esset, sed non quando venturus esset. Optat autem eius aduentum, quoniam dicit sibi solatio fore in tantis reipub malis. Deinde se dicit ad libros venturum, unde magnum adiumentum ad ferenda aduersa capiat, docet quo velireum venire.

M. T. C. M. Terentia Varroni. S. D. lib. 9. 153.

A narratio.

Ex his literis, quas Atticus a te missas mihi legit, quid ageres, & vbi esses, cognoui, quando autem te visuri essemus, nihil sane ex eisdem literis potui suspicari. In spem tamen venio appropinquare tuum aduentum, qui mihi vtinam solatio sit: etsi tot tantisque rebus urgeamur, ut nullam alienationem quisquam non stultissimus sperare debeat: Sed tamen aut tu potes me, aut ego te fortasse aliqua re iuuare. Scito enim me, postea quam in urbem venerim, rediisse cum veteribus amicis, id est, cum libris nostris, in gratiam: etsi non idcirco eorum usum dimiseram, quod ijs succenserem, sed quod eorum me suppudebat. Videbar enim mihi, cum me in res turbulentissimas, infidelissimis socijs demissem, praeceptis illorum non satis paruisse. Ignoscunt mihi, & re-

exorditur.
Alia narratio.

vocant in consuetudinem pristinam, teq;
quod in eo permanseris, sapientio rem, quam
me, dicunt fuisse. Quamobrem, quando pla-
catis his vtor, videor sperare debere, si te vide-
rim, & ea quæ premant, & ea quæ impende-
ant, me facile transiturum. Quamobrem sine
in Tusculano, siue in Cumano adire te place-
bit, siue (quod minime velim) Romæ, dum-
modo simul simus, perficiam profecto, ut id
utriq; nostrum commodissimum esse videat-
ur: vale.

Arg. ep. seq.

Pollicetur se venturum ad Varronem, significans tamen locum
vbi tunc erat Varro, sibi displicere, & postremo dixit se magnos
fructum ex literis capere.

Cicero Varroni. S. D. lib. 9. 155.

Ab occasione
scribendi exordi-
tur.

Subiectio.

Deliberat cum-
mico.

Narrat se magni
fructum ex litera-
rum studiis capi-
te.

Et si quid scriberem, non habebam, tamen
Caninio ad te eunti non potui nihil dare.
Quid ergo potissimum scribam? quod velle
te puto, citò me ad te esse venturum. Et si vide-
quæso, satisne rectum sit, nos hoc tanto incen-
dio ciuitatis in istis locis esse. Dabimus sermo-
nem ijs, qui nesciunt, nobis, quocunq; in loco
simus, eundem cultum, eundem victum esse.
Quid refert? tamen in sermonem incidemus.
Valde id credo, laborandum est, ne cum om-
nes in omni genere & scelerum, & flagitiorum
voluentur, nostra nobiscum, aut inter nos
cessatio vituperetur. Ego vero neglecta bar-
borum inscitia, te persequar. Quamuis enim
hæc sint misera, quæ sunt miserrima, tamen
arces nostræ nescio quo modo nunc vberio-
res fructus ferre videntur, quàm olim ferebant.

siue

sue quia nunc in re alia acquiescimus, siue quò grauitas morbi facit, vt medicinæ egeamus, eaq̃ nunc appareat, cuius vim non sentiebamus cum valebamus. Sed quid ego hec ad te, cuius domi nascuntur? Noctuan. Athe-
nas, nihil scilicet, nisi vt rescribens aliquid, me expectares: sic igitur facies: vale.

Proverbium.

Arg. Epist. Seq.

Dicit se grauissime dolere de morte Tullii filii sue, quam vixit diligebat, dicens sibi gratum esse; quod à Dolobella sit ametur, vt ab eo cetera detractores defendatur.

Cicero Dolobella suo. S. D. l. 9. 163.

Vel meo ipsius interitu malle literas meas desiderares, quam eo casu, quo sum grauissime afflictus: quem ferrem certe moderatius, si te haberem. Nam & oratio tua prudēs, & amor erga me singularis, multum leuaret. Sed quoniam breui tempore, vt opinio nostra est, te sum visurus: ita me affectum offendes, vt multum a te possim iuari: non quo ita sim fractus, vt aut hominem me esse oblitus sim, aut fortunæ succumbendum putem: sed tamen hilaritas illa nostra, & suauitas, quæ te præter ceteros delectabat, crepta mihi omnino est. Firmitatem tamen & constantiam, si modò fuit aliquando in nobis, eandem cognosces, quam reliquisti. Quod scribis prælia te mea causa sustinere, non tam id laboro, vt si qui mihi obtrecent, à te refutentur: quam intelligi cupio, quod certe intelligitur, me à te amari: quod vt facias, te etiam atq̃ etiam rogo. Ignosceatq̃ breuitati mearum literarum: nam & celeriter vna futuros nos arbitror, &

Exordium est
dictum & à Iulio
quo ob mortem
Tullii conficiatur,
& desiderio
Dolobellæ.

Respondet ad aliquot capita epistolæ Dolobellæ.

nondum satis confirmatus sum ad scribendum: vale.

Arg. epist. seq.

Dicit Ienon expeſtaſſe à Planco gratiarum actiones, gratiamen fuiſſe, adhortans vt bellum finiat quamprimum.

Cicero Planco. S. P. D. lib. 10. 197.

Quam iucunda
fuerit ſibi gratia-
rum actio Planci.

Sectio.
Narratio.

Hortatio.

Ab vñi & lauda-
tioni.

Quamquam gratiarum actionem à te non deſiderebam, cum te reipſa, atq; animo ſcirem eſſe gratiſſimum: tamen (ſatendum eſt enim) fuit ea mihi periucunda. Sic enim vidi, quali ea quæ oculis cernuntur, me à te amari. Dices quid antea? Semper equidem, ſed nunquam illuſtrius. Literæ tuæ mirabiliter gratæ ſunt Senatui, cum rebus ipſis quæ erant grauiſſimæ & maxime fortiſſimi animi ſummiq; cõſilij: tum etiam grauitate ſententiarum, atq; verborum. Sed mi Plance incumbere, vt belli extrema perficias; in hoc erit ſuma & gratia, & gloria. Cupio omnia reipub. cauſa: ſed me- hercule in ea conſeruanda iam deſatigatus, non multo plus faueo patriæ, quàm tuæ gloriæ cuius maximam facultatem tibi dii immorta- les, vt ſpero, dedere, quam complectere obſe- cro. Qui enim Antonium oppreſſerit, is hoc terribiſſimum bellum, periculoſiſſimumq; cõ- fecerit: vale.

Arg. epist. seq.

Cum Brutus recepiſſet ſe in Galliam ad Plancum, ſcripſerat Plancus ſecum eo ad Patriæ deſenſionem conſuſſe: de qua re nunc dicit Cicero. Senatui populumq; Ro. mirifice letatum. Deinde quod de agraria lege rogatus erat, dicit ſe ad id paratam fuiſſe, ſed opporunitatem deſuiſſe, iterum inflammas hominem.

M. T. C. Cn. Planco Cn. Deſ. S. D. lib. 10. 200.

In te, & in collega omnis ſpes eſt, Diis ap- probantibus.

probantibus. Concordia vestra, quæ Senatui declarata literis vestris est, mirifice & Senatus & cuncta ciuitas delectata est. Quod ad me scripseras de re agraria, si consultus Senatus esset, ut quisq; de te honorificentissimam sententiam dixisset, eam secutus essem: qui certe ego fuisset. Sed propter tarditatem sententiarum, moramq; rerum, cum ea quæ consulebantur, ad exitum non peruenirent, commodissimum mihi, Plancoq; fratri visum est, uti eo, quod ne nostro arbitratu componeretur, quis fuerit impedimento, arbitror te ex Planci literis cognouisse. Sed siue in Senatus consulto, siue in cæteris rebus desideras aliquid, sic tibi persuade, tantam esse apud omnes bonos tui charitatem, ut nullum genus amplissimæ dignitatis excogitari possit, quod tibi non paratum sit. Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime cupio: vale.

Aspe conspecta & de Planco & de Bruto,

Conclusio,

Arg. ep. seq.

Ad eundem Appium videtur scribere, ad quem scripsit li. 3. agens de rebus provinciarum, nunc autem de salute scribens, dicit se pro ea iocisse optima fundamenta, nec cessaturum deinceps.

M. T. C. Appio. S. P. D. lib. 10. 207.

De meo studio erga salutem, & incolumitatem tuam, credo te cognoscere, ex literis tuorum, quibus me cumulativè satisfecisse certo scio: nec his concedo, quanquam sunt singulari in te benevolentia, ut te saluum malint, quam ego. Illi mihi necesse est concedant, ut tibi plus quam ipsi hoc tempore prodesse possim: quod quidem nec destitui facere, nec desistam;

Exorditur a suo erga salutem Appii studio,

desistam: & iam in maxima re feci, & fundamenta ieci salutis tuæ. Tu fac bono animo, magnoq; sis, meq; tibi nulla re defuturum esse confidas: vale.

Arg. ep. seq.

Eodem tempore quo Antonius maximis viribus opprimebatur Mutinæ, scripsit ad Brutum Cicero, dicens eius salutem maxime curæ esse Senatui, omnib; populo cum sponte sua nomina dare, & ad militiam inscriberentur pro liberando eodem, & per eum reipub. subleuanda a regno, vt liberata erat à rege.

M.T.C.D.Bruto Imp.S.P.D.Lib.11.221.

A narratiuncula.

Propositio.

Epiphonema.

Eo tempore Polla tua misit ad me, vt ad te si quid vellem, darem literarum, cum quid scriberem, non habebam. Omnia enim erant suspensa propter expectationem legatorum, qui quid egissent, nihil dum nuntiatur. Hec tamen scribenda existimaui. Primum S.P.Q.R. De te laborare, non solum salutis suæ causa, sed etiam dignitatis tuæ. Admirabilis est enim quædam tui nominis charitas, amorq; in te singularis omnium ciuium. Itaq; enim sperant, atq; confidunt, vt ante à rege, sic hoc tempore regno te reipub. liberaturū. Romæ delectus habetur, totaq; in Italia, si hic delectus appellandus est, cum vltro se offerunt omnes: tantus ardor animos hominum occupauit, desiderio libertatis, odioq; diuinę seruitutis. De reliquis rebus a te iam expectare literas debemus, quid ipse agas, quid noster Hircius, quid Cæsar meus: quos spero breui tempore societate victoriæ tecum copulatos fore. Reliquum est, vt de me id scribam, quod te ex tuorum literis & spero, & malo

malo cognoscere: me neq; deesse vlla in re,
neq; vnquam defuturum dignitati tuæ. Fac
valeas.

Arg. ep seq.

Cum intellexisset Cicero quas vires haberet Antonius, dicit eum
non fugisse, sed locum mutasse videri, itaq; Erutum culpari, quod
eum non sit ita persecutus, monetq; caueat dare iustam querelæ
causam.

M.T.C.D.Bruto Imp.S.D.lib.11.225.

Treis vno die à te accepi epistolas: vnam
breuem, quam Flacco volumnio dederas: du-
as pleniores, quarum alteram tabellarius T.
Vibii attulit, alterum ad me misit Lupus. Ex
tuis literis & ex Græceij oratione, non modo
non restinctum bellum, sed etiam inflamma-
tum videtur. Nou dubito autem pro tua sin-
gulari prudentia quin perspicias, si aliquid
firmitatis nactus sit Antonius, omnia illa tua
præclara in rempub. merita ad nihilum esse
ventura. Ita enim Romam erat nuntiatum, ita
persuasum omnibus, cum paucis inermibus,
perterritis metu, fracto animo, fugisse Anto-
nium. Qui si ita se habet, vt, quemadmodum
audiebam de Græceio, consilii cum eo sine
periculo non possit: non ille mihi fugisse à
Mutina videtur, sed locum belli gerendi mu-
tasse. Itaq; homines alij fracti sunt: nonnulli
etiam queruntur, quod persequuti non sitis:
opprimi potuisse, si celeritas adhibita esset,
existimant. Omnino est hoc populi, maxi-
meq; nostri, in eo potissimum abuti libertate,
per quem eam consecutus sit. Sed tamen pro-
uidendum sit, ne qua iusta querela esse possit.

Alia narratio.

Alia narratio.

Conclusio.

Res sic se habet. Is bellum confecerit, qui Antonium oppresserit. Hoc quam habeat vim, te existimare malo, quam me apertius scribere: vale.

Arg. ep. seq.

Mandaræ Planco Erutus, ut se apud Cicero nem excusaret, quod ad eum non scripserat, quod factum esse sibi placere dicit, sicut & concordiam Planco ac Bruti, monens Brutum ut se solus miraretur.

M.T.C.D.Bruto. Imp. S.P.D. lib. 11.228.

Aggeratiuncula.

Et si mihi tuæ literæ iucundissimæ sunt, tamen iucundius fuit, quod in summa occupatione tua, Planco Collegæ mandasti, ut te mihi per literas excusaret, quod fecit ille diligenter: mihi autem nihil amabilius officio tuo & diligentia. Coniunctio tua cum collega, concordiaq; vestra, quæ literis omnibus declarata est, S. P. Q. R. gratissima accidit. Quod superest, perge mi Brute: & iam non cum alijs, sed tecum ipse certa. Plura scribere non debeo, præsertim ad te, quo magistro breuitatis vii cogito. Literas tuas vehementer expecto, & quidem tales, quales maxime opto: vale.

Hortatio.

Arg. ep. seq.

Hortatur Cicero, Erutus ut diligentissime agat pro repub. cum in eo & Planco tota sit spes Dicitq; Marcum Brutum vocandum ad id bellum, quia se adisset, minus mali timeretur.

M.T.C.D.Bruto. S.P.D. lib. 11.238.

Ab occasione scribendi ad Brutum hoc tempore. Narratio.

Expectanti mihi tuas quotidie literas, Lupus noster subito denuntiavit, ut ad te scriberem si quid vellem. Ego autem etsi quid scriberem, non habebam, (acta enim a te mitti sciebam) inanem autem sermonem literarum tibi iucundum esse audiebam: breuitatem fecutus

cutus sum te magistro. Scito igitur in te, & in collega spem omnem esse. De Bruto autem nihil adhuc certi: quem ego, quemadmodum præcipis priuatis literis ad bellum commune vocare non desino, qui utinam iam adesset. Intestinum urbis malum, quod est non mediocre, minus timeremus. Sed quid ego? non imitor Laconismum tuum: altera iam pagella procedit. Vince, & vale.

A ioco est conclusio ducta.
Breuitatem.

Arg. ep. seq.

profecturus Cicero Legatus in Græciam, dubitansque utrum perret, consuluit per literas Oppium de ea re, qui per literas, & per Atticum quid sentiret ita apparuit, ut Cicero sibi faciendum putaret, quod ille consulisset: quod hac epistola fateatur, commemorant, & aliud consilium ab Oppio datum, orationis demum ut amorem sui conseruet.

M. T. C. M. Oppio. S. lib. 11. 242.

Dubitanti mihi, (quod scit Atticus noster) de hoc toto consilio professionis quod in utramque partem in mentem multa veniebant, magnum pondus accessit ad tollendam dubitationem iudicium & consilium tuum. Nam & scripsisti aperte, quid tibi videretur: & Atticus ad me sermonem tuum pertulit. Semper iudicaui in te, & in capiendo consilio prudentiam summam esse, & in dando fidem. Maximeque sum expertus, cum initio civilis belli per literas te consuluissem, quid mihi faciendum esse censeret, eundem ne ad Pompeium, an manendum in Italia. Suasisti, ut consulerem dignitati meæ: ex quo quid sentiret intellexi: & sum admiratus fidem tuam, & in consilio dando religionem, quod cum aliud malle amicissimum tuum putares, antiquius tibi

A narratione.

Consilium Opt.
Laudat consilium
Optimum.

tibi officium meum, quam illius voluntas fuit. Equidem & ante hoc tempus te dilexi, & semper me à te diligi sensi. Et cum abessem, atq; in magnis periculis essem, & me absentem, & meos præsentes, à te cultos, & defensos esse memini. Et post meum reditum, quā familiariter mecum vixeris, quāq; ego de te & senferim, & prædicarim, omnes qui solent animadvertere, testes habemus. Gravissimū vero iudicium de mea fide, & de constantia fecisti, cum post mortem Cæsaris totum te ad amicitiam meam contulisti. Quod tuum iudicium, nisi mea summa benevolentia erga te, omnibusq; meritis comprobaro, ipse me hominem non putabo. Tu mi Oppi conservabis amorem tuum: & si more magis hoc quidem scribo, quam quo te admonendum putem: mea q; omnia tuebere, quæ tibi ne ignota essent, Attico mandavi: à me autem cum paulum otij nacti erimus, vberiores literas expectato. Da operam ut valeas: hoc mihi gratius facere nihil potes.

Arg. ep. seq.

Commendat Cassio, C. Tidium Strabonem ad ipsum Cassium proficiscentem ut cum eo esset. Dicit autem eum posse ex ipso intelligere præsentium rerum statum. Deinde dicit magnam spem esse in ipso Cassio & M. Bruto. Nam D. Brutum dicit obditione teneri, itaq; ad illos perfugium fore, si Decius vincatur.

M. T. C. C. Cassio. S. P. D. lib. 12. 248.

A commendatione
ne Tidi est du-
ctum.
Exordium.
Narrationcula.

Qui status rerum fuerit tum, cum has literas dedi, scire poteris ex C. Tidio Strabone viro bono, & optime de repub. sentiente. Nā quid dicam cupidissimo tui, qui domo, & fortuna

fortunis relictis, ad te potissimum profectus
 sit: Itaq; eum tibi ne commendo quidem: ad-
 uentus ipsius ad te satis eum commendabat.
 Tu velim sic existimes, tibiq; persuadeas,
 omne perfugium bonorum in te, & Bruto es-
 se positum, si, quod nolim, aduersi quid eue-
 nerit Res, cum hæc scribebam, erat in extre-
 mum deducta discrimen. Brutus enim Muti-
 næ vix iam sustinebat. Qui si conseruatus e-
 rit, vicimus: sin (quod dii omen auertant) op-
 pressus ibi erit, omnis hominum cursus est
 ad vos. Proinde fac tantum animum habeas,
 tantumq; apparatus, quanto opus est ad v-
 niuersam tempub. recuperandam: vale.

Arg. Epist. Seq.

Dicit perfidis Lepidi iam cum Antonio coniuncti plurimum no-
 ceri populo libertatib; Romanæ, vnde spem reliquam dicit in Cas-
 sio & M. Bruto.

M. T. C. C. Cassio. S. P. D. lib. 12. 250.

Scelus affinis tui Lepidi, summamq; leui-
 tatem, & inconstantiam, ex actis, quæ ad te
 mitto certo scio, cognoscere te arbitror. Itaq;
 nos confecto bello, vt arbitrabamur, renoua-
 tum bellum gerimus: spemq; omnem in D.
 Bruto, & Planco habemus: si verum quæris,
 in te & in meo Bruto non solum ad præsens
 perfugium, si (quod nolim) aduersi quid ac-
 ciderit, sed etiam ad confirmationem perpe-
 tuæ libertatis. Nos hic de Dolobella audie-
 bamus, quæ vellemus: sed certos auctores nō
 habebamus. Te quidem magnum hominem,
 & præsens iudicio, & reliqui temporis expe-
 ctatione scito esse. Hoc tibi propositio, fac vt
 ad

A narratione.

ad summa contendas. Nihil est tantum, quod non populus Romanus, a te perfici, atq; obtineri posse iudicet: vale.

Arg. ep. seq.

Eodem est argumento cum superiori, nisi quod ostendit aduentum Cassii plurimum profuturum reipub. in parua spe quæ reliqua est, dicitur in principio cur tam brevis sit.

M. T. C. C. Cassio. S. P. D. lib. 12. 251.

A causa cur bre-
ues literas scribat

Horatio.

Horatio.

Breuitas tuarum literarum me quoq; breuiorem in scribendo facit: & verè, vt dicam, non satis occurrit, quid scribam. Nostres enim res in actis perferri ad te certo scio: tuas autem ignoramus. Tanquam enim clausa sit Asia, sic nihil perfertur ad nos, præter rumores de oppresso Dolobella, satis illos quidem constantes, sed adhuc sine authore. Nos cōfectum bellum cum putaremus, repente à Lepido tuo in summam sollicitudinem adducti sumus. Itaq; persuade tibi, maximam reipub. spem, in te, & in tuis copiis esse. Firmos omnino exercitus habemus: sed tamen vt omnia, vt spero prospere procedant, multum interest te venire. Exigua est enim spes reipub. nam nullam non libet dicere: sed quæcunq; est, ea despondetur anno consulatus tui: vale.

Arg. ep. seq.

Cesare rerum petito, Cornificius vir in poetica clarus, Lybie prepositus, illi etiam post necem Cæs. præfuit, qui cum scripsisset ad Ciceronem, rescribit Ciceroni sibi gratum esse, quod tui memorem noster, timuisse illi tumultum ortum in Syria: otium honestum esse Romæ, se per scripsisse de optimo genere dicendi, quod vt laudet, rogat. ostremo eius ingenium miratur.

M. T. C. Cornificio Collegæ. S. lib. 12. 259.

Gratam mihi est vehementer memoria nostri

quod
obti-aduen-
re reli-
tabre-
tam,
as e-
tus
sa fit
mo-
dem
cō-
Le-
ucti
pub.
om-
nia,
ter-
pub.
nēq;
tui:ybie
et ad
nos-
esse
idet,no-
tri

stri tua, quam significasti literis: quam ut con-
serues, non quod de tua constantia dubitem,
sed quia mos est ita rogandi, rogo. Ex Syria
nobis tumultuosiora quædam nuntiata sunt,
quæ, quia tibi sunt propiora, quam nobis, tua
me causa magis mouent, quam mea. Romæ
summum otium est, sed ita, ut malis salubre a-
liquod, & honestum negotium: quod spero
fore, quia video id curæ esse Cæsari. Me scito,
dum tu absis, quasi occasionem quandam, &
licentiam nactum, scribere audacius; & cetera
quidem fortasse, quæ etiam tu concederes:
sed proxime scripsi de optimo genere dicen-
ti, in quo sæpe suspicatus sum te à iudicio no-
stro, sic scilicet, ut doctum hominem à non
indocto, paululum dissidere. Huic tu libro,
maximè velim ex animo, si minus, gratiæ
causa, suffragè. Dicam tuis, ut eum, si velint,
describant, ad teq; mittant. Puto enim, etiam-
si rem minus probatis, tamen in ista sollicitu-
dine, quicquid à me profectum sit, iucundū
tibi fore. Quod mihi existimationem tuam,
dignitatēq; commendas, facis tu quidem
omnium more: sed velim sic existimes, me,
cum amorì quem inter nos mutuū esse intel-
ligam, plurimum tribuam, tum de summo in-
genio, & de optimis tuis studiis, & de spe am-
plissimæ dignitatis ita iudicare, ut neminem
tibi anteponom, comparem paucos: vale.

Arg. ep. seq.

Exstat se primo, quod Cornificius, literas à se non acceperit, cū
nullum qui eas ferret prætermiserit. Damnat otium urbi, ut quod
fuerit eorum dignitatem suam, mallet enim in rebus, florere. Op-
tatq;

Exordium à in-
commoditate quam
acceperit ex liter-
is Cornificii.

Conclusio ab op-
pinione quam
habeat de Cor-
nificio.

nam ipsum Cornificium adesse, qui cum ridere possit quoniam videntur
fiant.

C. Cornificio. Collega. S. D. lib. 12. 260.

A propositione.
Lacius Cic. id
quod de caritate
literarum eius
Cornificius con-
sperebatur.

Quod extremum fuit in ea epistola, quam
ante proxime accepi, ad id primum responde-
bo. Animaduerti enim hoc vos magnos ora-
tores facere non nunquam Epistolas requiris
meas: Ego autem nunquam, cum mihi denu-
tium esset à tuis ire aliquē, non dedi. Quod
mihi videor ex tuis literis intelligere, te nihil
commisurum esse temere, nec ante, quam
scisses, quò iste nescio qui Cæcilius Bassus
erumperet, quicquam certi constiturum: id
ego & speraram prudentia tua frenus; & ut
considerem, fecerunt tuæ grauissimæ literæ.
Idēq; ut facias quam sapissimē, ut & quid tu
agas, & quid agatur, scire possim, & etiam
quid acturus sis, valde te rogo. Etsi periniquo
patiebar animo te à me digredi: tamen eo tē-
pore me consolabar, quòd & in summum e-
tiam otium, te ire arbitrabar, & impendenti-
bus magnis negotijs, discedere. Vtrumq; e-
tra accidit. Istic enim bellum est extortum;
hic pax consecuta, sed eiusmodi pax, in qua si
adesses, multa te non delectarent, ea tamen,
quæ ne ipsum Cæsarem quidem delectant.
Bellorum enim, civilium hi semper exitus
sunt: ut non ea solum fiant, quæ velit victor,
sed etiam, ut ijs mos gerendus sit, quibus ad-
iutoribus parta sit victoria. Equidem sic iam
obdurui, ut ludos Cæsaris nostri, æquissimo
animo videre. T. Plancum audire Laberū, &
Pub.

Publij poemata. Nihil mihi tam deesse scito,
quam quicum hæc familiariter, docteq; ri-
deam. Is tu eris, si quamprimum veneris.
Quod ut facias, non mea solum, sed etiam tua
interesse arbitror: vale.

Conclusio ab
horatiano cola.

Arg. ep. seq.

Cum Cæsar præfocisset Cornificium Syriæ, & iam in ea bellum
rimaretur, aut iam esset, optat Cic. eam rem illi feliciter euenire:
postea vero contra bellum Parthicum monet, quomodo agere de-
beat ostenditq; se cupere scire, quid ille hætenus egerit.

M. T. C. Cornificio. S. lib. 12. 261.

Libentissime legi tuas literas; in quibus iu-
cundissimum mihi fuit, quod cognoui meas
tibi redditas esse. Non enim dubitabam, quin
eas lubenter lecturus esses: verebar ne redde-
rentur. Bellum quod est in Syria, Syriamq;
prouinciam tibi tributam esse à Cæsare, ex
tuis literis cognoui: eandem rem tibi volo be-
ne, & feliciter euenire. Quod ita fore confido,
fretus & industria, & prudentia tua. Sed de
Parthici belli suspitione quod scribis, sane
me commouit. Quantum copiarum haberes,
cum ipse coniectura consequi poteram, tum
ex tuis literis cognoui. Itaq; opto ne se illa
gens moueat hoc tēpore, dum ad te legiones
ex perducantur, quas audio duci. Quod si
pares copias ad confligendum non habebis,
non te fugi & uti consilio M. Bibuli, qui se
oppido munitissimo, & copiosissimo tam diu
tenuit, quam diu in prouincia Parthi fuerūt.
Sed hoc melius ex re & ex tempore consti-
tuas. Mihi quidem vsq; curæ erit quid agas,
dum

dum quid egeris, sciero. Literas ad te nunquam habui cui darem, quin dederim. A te, ut idem facias, peto: in primisq; ut ita ad tuos scribas, ut me tuum sciant esse: vale.

Arg. ep. seq.

Scripta est hæc epistola, quo tempore M. Antonius obsidebat Mutinæ D. Brutum. In qua dicit se rueri dignitatem Cornificii. Hortatur ut in rempub. incumbat. Dicit nihil cernere Romæ, cum Legati ad Antonium missi ut desisteret, nondum redierint, ac debeat commendare ei T. Pinarium.

M. T. C. S. P. D. Cornificio. lib. 12. 167.

Exorditur à suo
erga Cornifici-
um Audio.

Hortatiuncula.

Narratio.

Commendat
Cornificio
Pinarium.

Ego nullum locum prætermitto (nec enim debeo) non modo laudandi tui; sed ne ornandi quidem. Sed mea studia erga te, et officia, malo tibi ex tuorum literis, quam ex meis esse nota. Te tamen hortor, ut omni cura in rempub. incumbas: hoc est animi: hoc est ingenij tui: hoc est eius spei, quam habere debes amplificandæ dignitatis tuæ. Sed hac de reahas pluribus: cum enim hæc scriberem, in expectatione erant omnia: nondum legati redierant, quos Senatus non ad pacem deprecandam, sed ad bellum denunciandum miserat, nisi legatorum nuntio paruisset. Ego tamen ut primū occasio data est, meo pristino more rempub. defendi: me principem Senatui, populoq; Ro. professus sum: nec posteaquam, suscepi causam libertatis, minimum tempus amisi tuendæ salutis, libertatisq; communis. Sed hæc quoq; te ex aliis malo. T. Pinarium familiarissimum meum, tanto tibi studio commendo, ut maiore non possim.

Cui

Cui cum propter omnes virtutes, tum etiam propter studia communia, sum amicissimus. Is procurat rationes negotiaq; Dionysii nostri, quem & tu multum amas, & ego omnium plurimum. Ea tibi ego non debeo commendare: sed commendando tamen. Facies igitur ut ex Pinarii gratissimi hominis literis tuum & erga illum, & erga Dyonysium studium, perspiciamus: vale.

Arg. ep. seq.

Scripterat volumnius se cupidum esse declamationum Cicero: & quod nisi esset amicus Hircii, ei invideret quod esset auditor Cicero: Quocirca Cicero respondens, scribit declamatione suas non esse tales, ut dolere debeat volumnius, si eis careat, & nullam esse causam, cur Hircio inuideat: cum ipse Cicero præceptor non sit inuidiosus, sed potius fortunam suam dicit esse talem, ut ipse sibi displiceat amissis sodalibus & aequalibus suis. Deinde dicit se desiderare aduentum volumnii, & cupere deserere negotia forentia.

M. C. Volumnio. S. D. lib. 7. 134.

Quod declamationibus nostris cares, dāni nihil facis. Quod Hircio inuideres, nisi eū amares, non erat causa inuidendi: nisi forte ipsius eloquentiæ magis, quam quod me audiret, inuideres. Nos enim plane mi suauissimē Volumni, aut nihil sumus, aut nobis quidem ipsis displicemus, gregalibus illis, quibus te plaudente vigeamus, amissis: ut etiam si quando aliquid dignum nostro nomine emissimus, ingemiscamus, quod hæc pennigero non armigero in corpore tela exerceantur: ut ait Philoctetes apud Accium, abiecta gloria. Sed tamen omnia mihi erunt, si tu veneris, hylariora: quanquam venies, ut ipse intelligis, in maximarum quasi concursum occupatio-

Capit benevolentiam ab exanuatione tacita suarum declamationum, & quod Volumnius nullam causam Hircio inuidendi habebat.

Ostendit se aduentum Volumnii desiderare.

Narratio.

num: quas si, vt volumus exceperimus, ego vero multam salutem, & foro dicam, & curi; viuiamq; tecum multum, & cum communibus nostris autoribus. Nam & Cassius tuus & Dolobella noster, vel potius vterq; noster, studijs ijsdem tenentur, & meis æquissimis vtuntur auribus. Opus est hic limatulo, & politulo tuo iudicio, & illis interioribus literis meis, quibus sæpe verecundiozem me in loquendo facis. Mihi enim iudicatum est, si modo hoc Cæsar aut patiatut aut volet, deponere illam iam personam, in qua me sæpe illi ipsi probaui: ac me totum in literas abdere, tecumq; & cum cæteris earum studiosis, honestissimo otio perfrui. Tu vellem ne veritus esses, ne pluribus legerem tuas literas, si mihi (quemadmodum scribis) longiores forte misisses; ac velim posthac sic statuas, tuas mihi literas longissimas quasq; gratissimas fore. Vale.

Conclusio.

*Epistola Iocosa & familiares.**Arg. ep. seq.*

Quia Valerium, qui in Cilicia se iurisconsultum dicatabat, iurisconsultum salutauit, carpenstiacite eundem ob arrogantiam, dicit se hoc illi gratificari, id est, eo vt gratum faceret scribere, non pro merito, sed audacia illius. deinde monet in urbem reuertatur, non in Apuliam patriam suam, quo si redierit, a nemine suorum agnosce-
tur, quod & Vilius accidit, quia a Thelegono filio per imprudentiam est occisus.

M. T. C. Valeria Iurifconf. S. P. D. L. i. ep. 11.

Iocosa epist & familiares.

Cur enim tibi hoc non gratificer nescio, præsertim cum his temporibus audacia pro sapientia liceat vti. Lentulo nostro egi per literas tuo nomine gratias diligenter. Sed tu velim

A gratulatione
captat beneuolen-
tiam.

velim desinasi iam nostris literis uti, & nos ali-
quando reuissas: & ibi malis esse, vbi aliquo
numero sis, quam istuc, vbi solus sapere vide-
re. Quanquam qui istinc nunc veniunt,
partim te superbum esse dicunt, quod nihil
respondeas: partim contumeliosum, quod
male respondeas. Sed iam cupio tecum corā
iocari. Quare fac ut quamprimum venias, ne-
que in Apuliam tuam atcedas, ut possimus
saluum te venisse gaudere. Nam illo si vene-
ris, tanquam Vlisles, cognosces tuorum ne-
minem: vale.

M.C. Bithynico. S. lib. 6. 95.

Cum ceterarum rerum causa cupio esse a-
liquando rempub. constitutam tum velim
mihi credas, atcedere id etiam, quò magis
expetam promissum tuum quo in literis tuis
vteris. Scribis enim, si ita sit, te mecum esse
victurum. Gratisfima mihi tua voluntas est:
facisq; nihil alienum necessitudine nostra,
iudicijsq; patris tui de me, summi viri. Nam
sic habeto, beneficiorum magnitudine, eos
qui temporibus valuerunt, aut valeant: con-
iunctiores tecum esse, quam me, necessitu-
dine neminem. Quamobrem grata mihi est,
& memoria tua nostræ coniunctionis, & eius
etiam augendæ voluntas: vale.

Epist. familiaris.
Exorditur à cau-
sis cur rempub.
constitutam velit.

Amplificatio.

Arg. ep. seq.

Declarat diligentiam suam Trebatio, qua se vltum dicit in eo co-
mendando. Deinde cum eo iocatur, petens ab eo ut studeat quame-
plurimum Cæsari commendatus esse, quod eum facile posse probat.
Desiderat etiam litteras eius de Britannia, vbi per iocum dicit se au-
disse nihil auri, nec argenti esse.

C.

M.C.

M. C. Trebatius. S. D. lib. 7. epist. 107.

Ego te commendare non desisto, sed quid proficiam ex te scire cupio. Spem maximam habeo in Balbo ad quem de te diligentissimè & sapissimè scribo. Illud (soleo mirari, non me toties accipere tuas literas, quoties à Qu. fratre mihi afferuntur. In Britannia nihil esse audio neq; auri, neq; argenti. Id si ita est, esse dum aliquod suadeo capias, & ad nos quamprimum recurras. Sin sine Britannia tamen assequi, id quod volumus, possumus, perface vt sis in familiaribus Cæsaris: multum enim te in eo frater adiuuabit meus, multum Balbus, sed mihi cred, tuus pudor, & Labor plurimum. Imperatorem liberalissimum, ætatē oportunitissimam, commendationem certe singularē, habes: vt tibi vnū timendum sit, ne ipse tibi defuisse videre vale.

Iocatur in Trebatium quem pecuniarum auidū esse sciebat.

A possibili a Balbi persona.

Arg. ep. seq.

Scripterat Trebatius magnam esse desē apud Cæsarem opinionem, seq. estimari ab eo iniure ciuili peritissimum in quo Cicero iocatur nunc cum Trebatio, & eum familiariter ridet multis de rehus dēdinde dicit se velle scire, quæ eius profecerint commendationes suæ. Ac demum consulit vt vtilitati manendo, aut redeundo inferuiat.

C. Trebatius. S. D. lib. 7. 110.

Legi tuas literas, ex quibus intellexi te Cæsari nostro valde iureconsultum videri. Est quod gaudeas, te in ista loca venisse, vbi aliquid sapere viderere. Quod si in Britannia quoq; profectus esses, profecto nemo in illa tanta insula peritior te fuisset. Veruntamen rideamus licet, sum enim à te inuitatus. Subinuideo tibi vltro te etiā accersitum ab eo, ad

A ioco exordium.

ad quem cæteri, non propter eius superbiam, sed propter occupationem aspirare non possunt. Sed tu in ista epistola nihil mihi scripsisti de tuis rebus, quæ mehercule mihi non minori curæ sunt, quam meæ. Valde metuo, ne frigeas in hybernis: quamobrem camino luculento vtendum sentio. Ideo & Mutio, & Manilio placebat præsertim qui sagis non abundares: quanquam vos nunc istic satis calere audio: quo quidem nuntio valde mehercule de te timueram: sed tu in re militari multo es cautior, quam in aduocationibus, qui neq; in Oceano natâre volueris, studiosissimus homo natandi, neq; spectare essedarios, quem antea ne Andabatam quidem defraudare poteramus. Sed iam satis iocati sumus. Ego de te ad Cæsarem quam diligenter scripserim, tute scis: quam sepe ego. Sed mehercule iam intermisseram, ne viderer liberalissimi hominis, meiq; amantissimi voluntati erga me diffidere. Sed tamen his literis quas proxime dedi, putaui esse hominem commendandum: id feci, quid profecerim, facias me velim certiozem, & simul de toto statu tuo, consiliisq; omnibus. Scire enim cupio, quid agas, quid expectes, quam longum istum tuum discessum à nobis futurum putes. Sic enim tibi perswadeas velim, vnum mihi esse solatium: quare facilius possim pati te esse sine nobis, si tibi id esse emolumento sciam: sin autē id non est, nihil duobus nobis est stultius: me, qui te non Romam attraham; te, qui non

Iocatur in avaritiam Trebatii.

In timiditatem Trebatii iocatur.

Correctio Narratio.

Conclusio ab
Horatiuncula.

huc aduoles. Vna mehercule nostra vel seue-
ra, vel iocosa congressio pluris erit, quam non
modo hostes, sed etiam fratres nostri Hedui.
Quare omnibus de rebus fac quamprimum
sciam: aut cōsolando, aut cōsilio, aut re numero:
vale.

Arg. Epist. Seq.

Horatur, ut libenter ablit ab vrbe, quia si adesset, cuperet abesse
propter seditiones ciuiles, quoniam latentur, ut ipsa diligenter, res
tuas procuret, ac agat.

C. Trebatius. S. D. lib. 7. 111.

Exorditur à causa
cur Trebatius vr-
bem relicturus es-
set.

Nisi ante Roma profectus esses, nunc
eam certe relinqueres: quis enim, tot interreg-
nis iureconsultum desiderat? Ego omnibus
vnde petitur, hoc consilij dederim, ut à singu-
lis interregibus, binas aduocationes postulēt.
Saturne tibi videor abs te ius ciuile didicisse?
Sed heus tu, quid agis, & quid fit? Video e-
nim te iam iocari per literas. Hæc signa meli-
ora sunt, quam in meo Tusculano. Sed quid
fit, scire cupio. Consuli quidem te à Cæsare
scribis, sed ego tibi ab illo consuli malletm:
quod si aut fit, aut futurum putas, perfer istā
militiam, & permane. Ego enim desiderium
tui, spe tuorum commodorum consolabor.
Sin ista sunt inaniora, recipe te ad nos. Nam
aut erit hic aliquid aliquando; aut si minus,
vna mehercule eollocutio nostra pluriserit,
quam omnes Samarobrinæ. Deniq; si te cito
retuleris, sermo nullus erit: sin frustra diutius
abfueris, nō modo laborium, sed etiā sodalem
nostrum Valerium pertimesco. Mira enim
persona induci potest Britannici iureconsulti.
Hæc ego non rideo, quamuis tu rideas: sed do

Horatiuncula
iocosa nec teme-
re redeat Ro.

re severissima tecum ut soleo iocor. Remoto ioco, tibi hæc amicissimo animo præcipio, ut si illic mea commendatione tuam dignitatē obtinebis, perferas nostri desiderium, honestatem, & facultates tuas augeas. Sin ista frigeant, recipias te ad nos Omnia tamen quæ vis, & tua virtute profecto, & nostro summo erga te studio, consequere: vale.

Arg. ep. seq.

Intelleverat Cicero Trebatium effectum epicureum, quod quidē ostendit esse turpissimum, præterim iureconsulto, quem æquum esse dece; quod esse non poterit, si omnia tua utilitate ac voluptate metietur, ut faciunt Epicurei: & licet simul et se ioco agere, serio tamen agit.

M. C. Trebatio. S. D. lib. 7. 112.

Mirabar, quid esset, quod tu mihi literas mittere intermisisses. Iudicavit mihi Pausa meus Epicureum te esse factū. O castra præclara: quid tu fecisses, si Tarentum, & non Samorabrinam misisses? Iam tum mihi non placebas, tum idem intuebare, quod & Tullius familiaris meus. Sed quonam modo ius civile defendes, cum omnia tua causa facias, non civium? Vbi porro illa erit formula fiduciae, INTER BONOS BENE AGERE OPORTET? Quis enim est, qui facit nihil, nisi sua causa? Quod ius statues communi diuidendo cum commune nihil possit esse apud eos, qui omnia voluptate sua metiuntur? Quomodo autem tibi placebit Iovem lapidem iurare, cum scias Iovem iratum esse nemini posse? Quid fiet porro populo Vlubrano, si tu statueris potiusne ista non

Tota est Iocosa.
A Paradoxo ex-
ditur.

Samorabrina, the
town of Ambray
in Pelgycke. &
as some thinke
Amiens or Saint
Quintins.

Id est, administra-
re rempū.

oportere. Quare si plane à nobis deficiis, molestè fero: sin Pansa assentari commodum est ignosco, modo scribas aliquando ad nos, quid agas: & à nobis quid agi, quid fieri, aut curari velis: vale.

Arg. Epist. Seq.

Dicit se intermisisse literas dandas ad Trebatium, non quod illi irascebatur, sed quod nesciebat ubi ille esset, iocantēq; cum eo vocatū verbum, moneat; ut Treuiros praesentim prouocare caueat.

M.C. Trebatio. S.D lib. 7. 113.

Treuires, people of Triers and the country thereabouts in France. Ex abrupto exorditur, & causam intermissionis literarum iudicat.

Iocatur cum Trebatio.

Adeone me iniustum esse existimasti, ut tibi irascerer, quod parum mihi constans & nimium cupidus decedendi viderere, ob eamq; causam me arbitrare literas ad te iamdiu non misisse? Mihi perturbatio animi tui, quam primis literis perspiciebam, molestiam attulit. Neq; alia fuit vlla causa intermissionis literarum, nisi quod ubi esses, plane nesciebam. Hic tu me etiam in simulas, nec satisfactionē meam accipis. Audi mi Testa, vtrum superbiorem te pecunia facit, an quod te imperator consulit? Moriar, (in qua tua gloria est) puto te malle à Cæsare consuli, quam inaurari. Si vero vtrumq; est: quis te feret præter me, qui omnia ferre possum? Sed ut ad rem redeam, te istic inuitum non esse vehementer gaudeo: & ut illud erat molestum, sic hoc est iucundum. Tantum metuo, ne artificium tuum tibi parum prosit. Nam ut audio, istic

Non ex iure manu consertū sed magis ferro.

Rē repetūt, regnūq; petūt, vadūt solida vi.

Neq; est quod illam exceptionem in interdicto pertimescas, quod tu prior cum hominibus

minibus armatis veneris: scio enim te non esse
procacem in lacescendo. Sed ut ego quoq; te
aliquid de vestris cautionibus admoneam,
Treuiros vites censeo: audio capitales esse:
mallem auro, argento, ære essent: sed alias lo-
cabimur. Tu ad me de istis rebus omnibus
scribas velim quam diligentissime. Ad tertium
nonas Martias.

Arg. ep. seq.

Inuitio iocose & familiariter de Trebatio conqueri, quod nihil
ad se scripserat, sed reuera ac serio eum accusat, cum non sit causa
aut nihil scribat.

Cicero Trebatio. S. D. lib. 7. 114.

Chrysippus Vestius Cyri architecti liber-
tus fuit, ut te non immemorem putarem mei:
salutem enim mihi verbis tuis nuntiavit. Val-
de iam laetus es, qui gravere literas ad me
dare: homini præsertim prope domestico.
Quod si scribere oblitus es minus multi iam
te aduocato, causa cadent. Sin nostri oblitus
es, dabo operam, ut istuc veniam ante quam
plane ex animo tuo effluo. Sin æstiuorum ti-
mor te debilitat, aliquid excogita, ut fecisti de
Britannia. Illud quidem perlibenter audiui
ex eodem Chrysippo, te esse Cæsari familia-
rem. Sed mehercule mallem id quod erat æ-
quius, de tuis rebus, ex tuis literis quam sepi-
sime cognoscere. Quod certe ita fieret, si tu
maluisses benevolentia, quam litium iura
perdiscere. Sed hec iocati sumus, & tuo more,
& nonnihil etiam nostro. Te valde amamus,
nosq; a te amari tum volumus, tum etiam
confidimus. Vale.

Tota est iocosa.
A narratiuncula
ductum est exor-
dium.

Dilemma.

Arg.

Iocose dicit se moleste ferre, quod prius placuit, Galliam videlicet placere Trebatio, laudat & commendat familiaritatem cum C. Mario.

Cicero Trebatio. S. P. lib. 7. 115.

A sententia generalis exorditur.
A se confirmat sententiam.

Correctio.

Conclusio & a gratulatione & hortatione.

Quam sint morosi qui amant, vel ex hoc intelligi potest: moleste ferebam antea te inuitum istic esse: pungit me rursus, quod scribis te esse istic libenter: neq; enim mea commedatione te non delectari facile patiebar: & nunc angor, quicquam tibi sine me esse iucundum. Sed tamen hoc malo nos ferre desiderium, quam te non ea, quæ spero consequi. Quod vero in C. Marij suauissimi, doctissimiq; hominis familiaritatem venisti, non dici potest; quam valde gaudeam: qui facit te quam maxime diligat: mihi crede, nihil ex ista prouincia potes, quod iucundius sis, deportare. Curâ ut valeas: vale.

Arg. ep. seq.

Questus erat Trebatius, quod nondum magistratum assecutus erat, cui responderet hac epistola cum Ioco, diligeret, ut quomodo intelligat, Trebatium futurum esse diuitem.

C. Trebatio. S. P. lib. 7. 116.

A proverbio exordium ductum.

Varis iocatur modis.

Iam equo Troiano scis esse in extremo, SERO SAPIUNT. Tu tamen mi Ventile non sero: primum illas rabiosulas sat fatuas dedisti: deinde quod in Britannia non minus, quam Philocteten te præbuiisti, plane non reprehendo: nunc vero in hybernis intentus mihi videris: itaq; te commouere non curas. Visquequaq; sapere oportet: id erit tibi acerriimum. Ego si foris cernitarem, Cne. Octauio familiari tuo non defuisssem: cui tamen

men dixi, cum me aliquoties inuitaret, oro te quis tu es? Sed mehercule extra iocum, homo bellus est, vellem eum tecum abduxisses. Quid agatis, & ecquid in Italiam venturi sitis hac hyeme fac plane sciam. Balbus mihi confirmauit, te diuitem futurum: id vtrum Romano more locutus sit, bene nummatum te futurum, an quomodo Stoici dicunt, omnes esse diuites, qui cælo, & terra frui possunt, postea videro. Qui istinc veniunt, superbiam tuam accusant, quod negent te percontantibus respondere: sed tamen est quod gaudeamus, constat enim inter omnes, neminem te vno Samarobrinx iuris peritorem esse: vale.

Iocus est in Asphubologia orationis.

Arg. ep. seq.

Laudat quod ex consilio fratris sui Gallia placeat, monet vt iurati consulat, & vt tur commoditate temporis, & Cæsaribus, cui eum diligeret commendauerat.

Cicero Trebatio. S. D. lib. 7. 117.

Ex tuis literis, & Quinto fratri gratias egi, & te aliquando collaudare possum, quod iam videris certo aliqua sententia constituisse. Nā primorum mensium literis tuis vehementer commouebam, quod mihi interdum (pace tua dixerim) leuis in vrbis, vrbaniatq; desidio, interdum timidus in labore militari, sæpe autem etiam, quod à te alienissimum est, sub imprudens videbare, tanquam enim syngrapham ad imperatorem, non epistolam attulisses, sic pecunia ablata domum ridere properabam: nec tibi in mentem veniebat, eos ipsos, qui cum syngraphis venissent Alexandriam nullum adhuc nummum auferre potuisse.

A narratione exorditur.

tuisse Ego si mei commodi rationem ducere te mecum esse maxime vellem. Non enim mediocri afficiebar vel voluptate ex consuetudine nostra, vel vilitate ex consilio, atq; opera tua. Sed cum te, & adolescentiam tuam in amicitiam, & fidem meam contulisses, sepe per te non modo tuendum mihi, sed etiam augendum atq; ornandum putavi. Itaq; quoad opinatus sum, me in provinciam exiturum, quæ ad te ultro attulerim, meminisse te credo: postea quam mea mutata ratio est, cum viderem me a Cæsare honorificentissime tractari, & vnicè diligi, hominisq; liberalitatem incredibilem, & singularem fidem nossem, sic ei te commendavit, & tradidi, ut gravissimè, diligentissimeq; potui. Quod ille ita & accipit, & mihi sæpe literis significavit: & tibi verbis & re ostendit, mea commendatione sese valde esse commotum. Hunc tu virum nactus, si me, aut sapere aliquid, aut velle tua causa putas, ne dimiseris: & si qua te forte res, aliquando ostenderit, cum ille aut occupatione, aut difficultate tradior tibi erit visus, perferto, & ultima expectato, quæ ego tibi & iucunda, & honesta præstabo. Pluribus te hortari non debeo: tantum moneo, neq; amicitiae confirmande clarissimi ac liberalissimi viri, neq; vberioris provinciae, neq; ætatis magis idoneum tempus, hoc si amiseris, te esse nullum unquam reperturum. Hoc quemadmodum vos scribere soletis in vestris libris, idem Qu. Cornelio videbatur. In Britannium te non esse

Narrat quomodo
eum Cæsari com-
mendarit.

Hortatur Trebatium
Ab ætate.
A tempore.

Locus in iure con-
ultor.

esse profectum vehementer gaudeo, quod & labore caruisti, & ego te de rebus illis non audiam. Vbi sis hyematurus, & qua spe, aut conditione perscribas ad me velim: vale.

Arg. ep. seq.

Aegre rulerat Cicero quod Trebatius se inuitum significaret in prouincia esse: quod cum accipisset, scripsit multas Ciceroni significans se fortiter militiam ferre, & libenter cum Caesare esse, quod placere nunc dicit Cicero, iocose tandem cum eo agens.

Cicero Trebatio. S. D. lib. 7. 118.

Accepi à te aliquot epistolas vno tempore, quas tu diuersis temporibus dederas: in quibus me cætera delectarunt. Significabant enim te istam militiam iam firmo animo ferre, & esse fortem virum, & constantem, quæ ego paulisper a te ita desiderauì, non vt imbecillitate animi tui, sed magis vt desiderio nostri te æstüare putarẽ. Quare perge vt expisti, forti animo istam tolera militiam. Multa mihi crede, assequere: ego enim renouabo commendationem sed tempore. Sic habeto, non tibi maiori esse curæ, vt iste tuus à me discessus fructuosissimus tibi sit, quam mihi. Ita quæ quando vestrarum cautiones infirmæ sunt, græculam tibi misi cautionem chirographi mei. Tu me velim de ratione Gallici belli certiore facias: ego enim ignauissimo cuiquæ maximam fidem habeo. Sed vt ad epistolas tuas redeam, cætera belle: illud miror, quis solet eodem exemplo plures dare, qui sua manu scribit? Nam quod in palimpsesto, laudo equidem parsimoniam: sed miror, quid in illa chartula fuerit, quod delere malueris, quàm hæc scribere: nisi forte tuas formulas. Non enim

A narratione exordium ductum.

Hortatio est.
Ab vtili.
A modo.

locatur.

nim

Narratio.

nim puto te meas epistolas delere, vt reponas tuas. An hoc significas, nihil fieri, frigere te, ne chartam quidem tibi suppeditare? Iam ista tua culpa est, qui verecundiam tecum extuleris, & non hic nobiscum reliqueris. Ego te Balbo, cum ad nos proficiscetur, more Romano commendabo. Tu si interuallum longius erit mearum literarum, ne sis admiratus: eram enim absuturus mense Aprili. Has literas scripsi in Pontino, cum ad villam Metrilij Philomenis diuertissem. ex qua iam audieram fremitum clientum meorum quos quidem tu mihi consiliaisti. Nam vlubris honoris mei causa vim maximam ranunculorū se commosse constabat. Cura vt valeas.

Arg. ep. seq.

Perueniat Trebatium profectio in Galliam, scripseritque vel se Romam reuerti, quod dehortatur nunc Cicero, dicens. honestius esse rem bene curare foris, quam in domo male.

M. C. Trebatio. S. D. lib. 7. 106.

Exorditur a narratione.
Propositio.

A ratione consilii
quid velit.

Ab exemplo.

Locus communis

In omnibus meis epistolis, quas ad Caesarem, aut ad Balbum mitto, legitima quædam est accessio commendationis tuæ, nec ea vulgaris, sed cum aliquo insigni iudicio meæ erga te beneuolentiæ. Tu modo ineptias istas, & desideria vrbis, & vrbanitatis depone: & quo consilio prefectus es, id assiduitate & vertute consequere. Hoc tibi tam ignoscemus nos amici, quam ignouerunt Medæ, quæ Corinthum arcem altam habebant matronæ opulentæ, optimates: quibus illa manibus gypsitissimis persuasit, ne sibi ille vitio vertissent, quod abesset à patria. Nam multi suam

rem

rem bene gessere & publicam patria procul.
 Multi qui domi atatem agerent, propterea
 sunt improbat. Quo in numero tu certe fu-
 isse, nisi te extrusissemus. Sed plura scribe-
 mus aliàs. Tu qui cæteris cauere didicisti, in
 Britannia ne ab esse darijs decipiaris caueto:
 & quãdo Medzam agere cæpi, illud semper
 memeto, **QVI SPESIBI** sapiens pro-
 desse nequit, nequicquam sapit. Cura ut vale-
 as: vale.

Conclusio.

C. Trebatio. S. D. lib. 7. 123.

Illuseras heri inter scyphos, quod dixeram
 controuersiam esse, possetne hæres, quòd
 furtum antea factum esset, recte furti agere. I-
 taq; etsi domum bene potus, seroq; redieram
 tamen id caput, vbi hæc controuersia est, no-
 tauit, & descriptum tibi misi, ut scires id, quod
 tu neminem sensisse dicebas, Sext. Aelium,
 M Manilum, M. Brutum sensisse. Ego tamẽ
 Sczuolz & Testæ assentior: vale.

Est perpetua su-
ratio.

Arg. ep. seq.

Testis fuit Curius suum in Ciceronem beneuolentiam, dix-
 eratq; te omnia obtenturum ab Accilio quæ voluisset: inde Cicero
 gaudere dicit, iocaturq; monens in vrbem redeat.

Cicero Curio. S. D. lib. 7. 132.

Facile perspexi ex tuis literis, quod semper
 studui, & me à te plurimi fieri, & te intellige-
 re quam mihi charus esses. Quod quando v-
 terq; nostrum consecutus est, reliquum est,
 ut officijs certemus inter nos, quibus æquo
 animo vel vnicam te vel vnicar abs te. Ad
 Accilium non fuisse necesse meas dari literas,
 facile patior. Sulpitij tibi operam, intelligo ex
 tuis

Capit bene-
uolentiam à stu-
dio Curionis,
quod ex literis
ius perspexi.

tuis literis, non multum opus fuisse, propter res tuas ita contractas, vt quemadmodum scribis, nec caput, nec pedes. Equidem vellem vt pedes haberent, vt aliquando redires. Vides enim exaruisse iam veterem vrbauitatem: vt Pomponius noster suo iure possit dicere, nisi nos pauci retineamus gloriam antiquam Atticam. Ergo is tibi, nos ei succedimus. Veni igitur quæso, ne tantum semen vrbauitatis vna cum repub. intereat: vale.

Conclusio ab
horatiucla.

Arg. ep. seq.

Gratulatur Dolobellæ quod apud Baias pristinae sospitatem nactus erat, dicitq; orationem pro Deiotaro, quam putaret amissam inuentam, sed non plurimi faciendam.

Cicero Dolobellæ. S. D. lib. 9. 164.

Exorditur a gra-
tulatione festiua.

Narratiuicula.
Extenuat oratio-
nem pro Deiotaro.

Gratulor Baijs nostris, siquidem, vt scribis, salubres repentiæ factæ sunt: nisi forte te amiat, & tibi assentantur: & tam diu, dum ades, sunt oblitæ sui. Quod quidem si ita est, minime miror, cælum etiam, & terras vniuersam, si tibi ita conueniat, dimittere. Oratiuiculam pro Deiotaro, quam requirerbas, habebam mecū, quod non putaram. Itaq; eam tibi misi: velim si legas, vt causam tennem, & inopem, nec scriptione magnopere dignam: sed ego hospiti veteri, & amico, munusculum mittere volui. Leuidentem, crasso filo, cuiusmodi ipsi ussolent esse munerera. Tu velim animo sapienti, fortisq; sis: vt tua moderatio, & gratias, aliorum infamem iniuriam: vale.

Arg.

Arg. ep. seq.

Respondens duabus epistolis Papirii Peti, primo dicit maiorem tibi esse curam de incommoditate ipsius Peti, quam ipse facile credere possit deinde laudat eum quod tantum amari dignus sit, extol- litur vehementer eius sales & facetias. Deinde quia Petus suadere voluerat, ne Cicero Neapoli erat Domum, vendita ea quam Romae habebat, dicit sibi non esse causam cur Romae isse velit &c.

Ed. 167. *M. C. Papirio Petio. S. D. 167.*

Duabus tuis epistolis respondebo : vni, quam triduo ante acceperam a Zeto : alteri, quam attulerat Phileros Tabellarius. Ex pri- oribus tuis literis intellexi pergratam tibi esse sententiam meam, & animum meum perspe- ctum circa curam valetudinis tuae, quam tibi esse gaudeo. Sed mihi credere non perinde, ut est re ipsa, absens literis perspicere potuisti. Nam cum satis a multis (non enim possum al- iter dicere) & eoli me videam, & diligere nemo est illorum omnium mihi te iucundior. Nam quod me amas, quod id etiam pridem & con- stanter facis, est id quidem magnum, atq; fraud scio an maximum, sed tibi commune tam multis; quod tu ipse tam amandus es, tamq; dulcis, tamq; in omni genere iucundus: id est proprie tuum. Accedunt non Attici, sed saliores, quam illi Atticorum, Romani veteres, atq; urbani sales. Ego autem (existi- mes licet quod lubet) mirifice capior facetiis maxime nostratibus, praesertim cum eas vi- deam primum oblitae latio, tum, cum in urbem nostram est infusa peregrinitas: nunc vero et- iam Brachatis, & transalpinis nationibus, ut nullum veteris leporis vestigium appareat. Ita- taq; te cum video, omnes mihi Gracchos,

A suasionem & propositionem ex- orditur.

Ab amore Peti erga Cicero nem.

Sales urbanos in Petio laudat.

Amplificatio;

Responder ad al-
teram epistolam
pati.

omnes Lucilios, verè vadicā, Crassos quoq;
& Lelios videre videor. Moriar si præter te
quemquam reliquum habeo, in quo possim
imaginem antiquæ, & vernaculæ festiuitatis
agnoscere. Ad hos Lepores cum amor erga
me tantus accedat, miraris me tanta perturba-
tione valetudinis tuæ tam grauitè exanimatū
fuisse? Quod autem altera epistola purgas te
non dissuasorem mihi emptoris Neapolita-
næ fuisse, sed autorem moderationis vrbanae;
neq; ego aliter accepi: intellexi, tamen idem,
quod his intelligo lteris, non existimasse te
mihi licere, id quod ego arbitrabar, res has nō
omnino quidem, sed magnam partem relin-
quere. Catulum mihi narras, & illa temporæ
quid simile? ne mihi quidem ipsi tunc place-
bat diutius abesse ab reipub. custodia: sede-
bamus enim in puppi, clauumq; tenebamus;
nunc autem vix est in sentina locus. An mi-
nus multa senatus consulta futura putas, si e-
go sim. Neapoli? Romæ cum sum, & vrgeo
forum, Senatusconsulta scribuntur apud a-
matorem tuum familiarem meum. Equidem
cum in mentem venit, ponor ad scribendum;
& ante audio Senatusconsultum in Armeniā
Syriam esse perlatum, quod in meam senten-
tiam factum esse dicatur, quam omnino men-
tionem vllam de ea re esse factam. Atq; hoc
nolim me iocari putes. Nam mihi scito iam a
regibus vltimis allatas esse literas, quibus mi-
hi gratias agant, quod se mea sententia reges
appellauerim, quos ego non modo reges ap-
pellatos,

pellatos, sed omnino natus nesciebam. Quid
ergo est tamen quam diu hic erit noster hie
præfectus moribus parebo auctoritati tuæ: cu
vero abierit, ad fungos me tuos conferam.
Donum si habebo; in dies, singulos
sumptuarie legis conferam. Sin minus inue
nero, quod placeat, de creui habitare apud te.
Scio enim me nihil gratius tibi facere posse.
Donum Sullanum desperabam iam, ut tibi
proxime scripsi: sed tamen non obieci. Tu ve
lim, ut tibi; cum fabris eam perspicias. Si e
nim nunc est in parietibus; aut in tecto vini,
cetera mihi probabuntur: vale.

In Caesarem vi
detur inuehi,

Conclusio ab
hortatione vob
petitione.

Arg. ep. seq.

Odeperat enim Caesare, cum Cicero nullus esset lo
cus in sp. q. aut in Curia, se totam ad literarum studia, consulit &
adulescentes nonnullos e prima nobilitate docendos accepit non
tamen quia in ludum aperuisse ad patris, ut Balbo, Helle, Do
lobelle, licet iocans se dicat aperuisse ludum: Hac ergo p. p. sola
commemoratur, et ludum institutum suum.

Cicero S. D. Papirio Pato. lib. 9. 170.

Cum essem trifidus in Tusculano, propter
rea quod tibi p. p. obuiam miseram; ut hie
me quam maxime conciliarent familiari suo:
accepti tuas literas plenissimas suavitatis: ex
quibus intellexi probari tibi meam consilia,
quod ut Dionysius tyrannus, cum Syraculis
expulsus esset, Corinthi dicitur ludum ape
ruisse: sic ego sublati ludens; a missio regno
forensi; ludum quasi habere ceperim. Quid
quæris? me quoq; delectat consilium: primū
id, quod maxime nunc opus est: munio me
ad hec tempora. Id cuiusmodi sit nescio: tantū
video nullius adhuc consilia me huic antepo

Recenset com
moda quæ ex lu
do literario ape
ro consequatur.

Dionysius tyran
sus ludimagister.

Obiter inuehitur
in quosdam, qui
mori maluerunt,
quam sub Caesare
vivere,

D 2

nerc:

nere: nisi forte mori melius fuit, in lectulo fa-
 teor: sed non accidit: in acie non fui. Ceteri
 quidem, Pomponius, Lentulus tuus, Scipio,
 Afranius sede perierunt: an Cato præclare.
 Iam istuc quidem cum volumus, licebit. De-
 mus modo operam, ne tam necesse nobis sit
 quam illi fuit: id quod agimus. Ergo hoc
 primum. Sequitur illud: ipse melior fio, pri-
 mum valetudine, quam intermissis exercitati-
 onibus amiseram; deinde ipsa illa, si qua fuit
 in me, facultas orationis, nisi me ad has exer-
 citationes retulissem, exaruisset. Extremum
 illud est, quod tu nescio an primum putes,
 plures iam pauones confeci, quam tu pullos
 columbinos. Tu istic te Atteriano iure dele-
 ctato: ego me hic Marciano. Veni igitur, si vir-
 es, & disci Prolegomenas, quas quæris: exi-
 sus Minervam. Sed quando, ut video, æsti-
 mationes tuas vendere non potes, neq; ullam
 denariorum implere, Romam tibi remigran-
 dum est. Satius est hic eruditate, quam istic
 fame. Video te bona perdidisse: spero idem
 istuc familiares tuos. Actum igitur de te est,
 nisi provides: potes mulo isto, quem tibi te-
 liquum dicis esse: quando cantherium com-
 didisti, Romam peruehii: Sella tibi erit in ludo,
 tanquam hypodidascalo, proxima: cum pul-
 uinus sequetur: vale.

Iocatur cum Pa-
 to.

Id est predictas,
 scilicet propositi-
 ones & sententias

Conclusio à ioco

Argo. scilicet.

Si ipse Petrus, Balbum se tenuerant acceptum & contine-
 fuisse. Sed quoniam Cicero minores ad Petrum, dixit ipsum hoc
 altute fecisse, ut Cicero qui minor Balbo erat, cogatur minore sum-
 tu contentus esse: verum quia à Balbo laudata est cana, petri se non

mino.

minoris a Pato fieri, quam Balbum fecerit: omnia aurem

M. C. Papirio Pato, S. D. lib. 9.

A narratione
exordium.

Tamen a malicia non discedi: tenuiculus
apparatu significas Balbum fuisse contentum
hoc videris dicere, cum vos tam sint conti-
nentes, multo magis confutares esse oportere:
nescis me ab illo omnia expiscatum? recta e-
nim a porta domum meam venisse? neq; hoc
ad miror quod non ad tuam potius: sed il-
lud, quod nec ad suam. Ego autem tribus pri-
mis verbis, quid noster Patus? at ille adiurās,
nusquam se vnquam libentius. Hoc si verbis
affectus es, aures ad te afferam non minus e-
legantes. Sin autem obsonio, peto a te, ne
pluris esse Balbos, quam disertos putes. Me
quotidie aliud ex alio impedit. Sed si me ex-
pediero, ut in ista loca venire possim, non cō-
mittam, ut te sero a me certiore factum pu-
tes. vale.

Dialogismus.

Locus a voce
Balbi.

Arg. Epist. Seq.

Locatus fuerat liberius cum Cicerone Patus, & quodammodo e-
um momorderat, quod sibi minime molestum fuisse nunc scribit
Cicero. Deinde quia promiserat se futurum ad Patum, dicit se id nō
posse facere, quod cum eo deinde serio vitam suam recensens, pa-
triz causam luget.

M. C. Papirio Pato, S. D. lib. 9. 172.

Dupliciter delectatus sum tuis literis: &
quod ipse risi, & quod te intellexi iam posse
ridere. Me autem a te, ut scurram velitem, ma-
lis oneratum esse, non moleste tuli. Illud do-
leo, in ista loca venire me, ut constitueram, nō
potuisse: habuisses enim non hospitem, sed

A voluptate quā
ex literis Patii ac-
ceperit.

D. 3. con-

contubernalem. Ad quem virum? non enim quem tu es solitus promulside conficere. Integram famem ad ouum afferentia usque ad asinum vitellinum opera producit. Illa mea, quæ solebas antea laudare, ô hominem facilem, ô hospitem non grauem, abiit. Nam omnem nostram de re publica curam, cogitationem de dicenda in Senatu sententia, commutationem causarum, abiecit. In epicuri nos aduersarij nostri castra coniecit: nec tamen ad hanc insolentiam, sed ad illam tuam lautitiam, veterem dico, cum mecum sumptus habebas: etsi nunquam plura prædia habuisti. Proinde te para: cum homine edaci tibi res est, & qui iam aliquid intelligat. Optimarum autem homines scis quam insolentes sint: dediscenda tibi sunt sportella, & attolagani tui. Nos iam ex arcibus tantum habemus, ut Venum tuum, & Camillum, quæ munditia homines? qua elegantia? vocare sepius audeamus. Sed vide audaciam: etiam Hircio canā dedi sine pauone: tamen in ea canā cocus meus præter rus feruens nihil potuit imitari. Hæc igitur est nunc vita nostra, mane salutamus domi & bonos viros multos, sed tristes: & hos lætos victores, qui me quidem per officio, & per amanter obseruant. Vbi saluatio defluxit, literis me inuoloco, aut scribo, aut lego. Veniunt etiam, qui me audiunt, quasi doctum hominem, quia paulo sum, quam ipsi doctior. Inde corpori omne tempus datur Patriam cluxiam & grauius, & diutius, quam

Iocatur.

epicuri, qui iam
grandes natu
discunt.

Narratio.

quam vlla mater vnicum filium. Sed iura, si
me amas, vt valeas: ne ego te iacente bona tua
comedam. Satuli enim tibi ne aegroto quidem
parcere, vale.

Conclusio à 1000

Arg. epist. seq.

Laborabat Petrus ex pedibus: it. q. iocans Cicero, decit se nihil
ominus, ad cum iturum, quia credit cocum eius nō laborare eodem
morbo, quo minus possit canam parare.

M. P. Papirio Pato. S. P. D. lib. 9. 179.

Hen veni in Cumanum; cras ad te fortas-
se. Sed cum certum sciam, faciam te paulo an-
te certiorē. Etsi Marcus Cæparius, cum
mihi in filua Gallinaria obuiam venisset, que-
sissemq; quid ageres, dixit te in lecto esse,
quod ex pedibus laborares; tui scilicet mo-
lestē, vt debuisset tamen constitui ad te veni-
re. Vt & viderem, te, & viderem, & canarem
etiam. Non enim arbitror cocum etiam te
arthriticum habere. Expecta igitur hospite
eum minime edacem, cum inimicum canis
sumptuosus: vale.

Narratoria loco-
sa.

Conclusio.

Arg. ep. seq.

Scribit quam iustus de causis debet habere Rufum commenda-
tum, quem Petrus commendauerit. Deinde, quia scripserat se prae-
termisisse ire ad canis, micorum, cum ioco reuocet eum ad pristi-
nam consuetudinem, quā probat non tam causa sibi, quam con-
uictus, dici se repub. cura non abieciisse.

M. P. Papirio Pato. S. P. D. lib. 9. 176.

Rufum istum amicum tuum, de quo ite-
rum iam ad me scribis, adiudarem quantum
possem, etiam si ab eo latus essem, cum te tā-
topere viderem eius causa laborare: cum ve-
ro & ex tui latoris, & illius ad me missis intel-
ligam, & tu dicam magnae curae ei salutem
audis

Exorditur à cau-
sis cur Rufum
valde commen-
datum habere
debeat.

meam fuisse, non possum ei non amicus esse, neq; solum tua commendatione, quæ apud me, vt debet, valet plurimum: sed etiam voluntate, ac iudicio meo. Volo enim te scire mihi Patre, initium mihi suspicionis, & cautionis; & diligentia fuisse literas tuas: quibus literis congruentes fuerunt alia postea multorum. Nam & Aquini, & Frebateria consilia sunt inita de me, quæ te video inaudisse: & quasi diuinarent, quam his molestus essem futurus nihil aliud egerunt, nisi me vt opprimerent. Quod ego non suspicans, incautior fuissẽ, nisi a te admonitus essem: quamobrem iste tuus amicus apud me, commendatione non eget. Vtinam ea fortuna reipue sit, vt ille me quam gratissimum possit cognoscere. Sed hec hæcenus. Te ad cænas ire desisse, moleste fero. Magna enim te delectatione, & voluptate priuasti. Deinde etiam vereor (licet enim verum dicere) ne nescio quid illud quod solebas, dediscas, & obliuiscare cænulas facere: nã si tum, cum habebas, quos imitare, nõ multum proficiebas: quid nunc te facturum putem? Spurina quidem, cum ei rem demonstrasset, vitam tuam superiorem exposuissẽ, magnum periculum summa reipue demonstrabat, nisi ad superiorem consuetudinem, tum, cum Fauonius flaret, reuertisses: hoc tempore, fieri posse, si forte, tu frigus ferre non posses. Sed melihercule mihi Patris extra iocum, monco te, quod pertinere ad beatè viuendū arbitror. Vt cum viris bonis, iustis, amantibus

Iocatur in Patrum

Narratio.

Monet Patrum vt cum viris bonis viuatur.

tibus

tibus tui viuas. Nihil est aptius vitæ: nihil ad beate viuendum accommodatius. Nec id ad voluptatem refero, sed ad communitatem vitæ atq; victus, remissionemq; animorum, quæ maxime sermone efficitur familiari, qui est in conuiuijs dulcissimus, vt sapientibus nostri quam Græci: illi *συμπόσια* aut *συνδηπια*, id est, compotationes, aut concænationes: nos conuiuia, quod tum maxime simul viuunt. Vides vt te philosophando reuocare coner ad cænas? Cura vt valeas: id foris cenitando facillimè consequere. Sed caue si me amas, existimes me, quod iocosius scribam, abieciisse curam reipub. Sic tibi mi Pætæ persuade, me dies & noctes, nihil aliud agere, nihil curare, nisi vt mei ciues, salui liberiq; sint. Nullū locum prætermitto monendi, agendi, prouidendi. Hoc deniq; animo sum, vt si in hac cura, atq; administratione vita mihi ponenda sit, præclare actum mecum putem: vale.

A natura hominis
quia homo natura
fit animal po-
liticum.
Ab vili.

A facili.

Prolepsis.

A narratione
epistolæ con-
cludit.

Arg. ep. seq.

Quia Pætus scripserat ad Ciceronem multa præcepta de re militari, Cicero iocans scribit se multum adiutum, illiusmodi præceptis eius. Deinde commendat ei M. Fabium, quendam amicum suum, qui habebat controuersiam cum fratre, de agro quodam, vt eum in eius causa adiuret.

M. T. C. Imperator Papirio Pætæ. S. D.

lib. 9. 177.

Summum me ducem literæ tuæ reddidere: plane nesciebam te tam peritum esse rei militaris. Pyrrhi te libros, & Cineæ te video lætuisse. Itaq; obtemperare cogito, præceptis tuis: hoc amplius nauicularum habere aliquid

A ioco exordium.

Id est Cyni insti-
tutionem.

Commendat Fr-
to M. Fabium.

A rei turpitudine.
Ab aduersariis
personis.

Conclusio à gra-
to.

quid in ora maritima: contra equitem Par-
thum negant ullam armituram meliorem in-
ueniri posse. Sed quid ludimus? nescis quo
cum imperatore tibi negotium sit? *κῦρο παρ-
είπας* quam contriueram legendo, totam in
hoc imperio explicaui. Sed iocabimur aliās
coram, ut spero, breui. Nunc ades ad imperā-
dum vel ad parendum potius: sic enim anti-
qui loquebantur. Cum M. Fabio quod scire
te arbitror summus mihi est usus: valdeq; e-
um diligo, cum propter summam probitatē
eius, ac singularem modestiam, tum quod in
his controuersijs, quas habeo cum tuis con-
tribonibus Epicureis, optima opera eius vti
soleo. Is cum ad me Laodiciam venisset, me-
cumq; cum ego esse vellem, repente percuss-
us est atrocissimis literis: in quibus scriptum
erat fundum Herculensem a Quiri. Fabio
fratre proscriptum esse, qui fundus cum eo
communis esset. Id M. Fabius pergrauiter
tulit, existimauitq; fratrem suum hominem
non sapientem impulsu inimicorum suorum
eo progressum esse. Nunc si me amas, mi Pe-
te negotium totum suscipe: molestia, Fabium
libera. Autoritate tua nobis opus est, & con-
silio, & etiam gratia. Noli pati litigare fratres,
& iudicijs turpibus conficari. Mathonem,
& Possionem inimicos habet Fabius: quid
multa? non mehercule tam perscribere pos-
sum, quam mihi gratum feceris, si otiosum
Fabium reddideris. Id ille in te positum esse
putat: mihiq; persuadet: vale.

Arg.

Arg. Epist. Seq.

locatur Cicero cum Peto, scribens se acceptum fuisse ab Eutrapelo in cenâ admodum iocosa, in qua interfuerunt familiares eius, Atticus & Verrius. Et Cytheris meretricula, in qua cenâ dicit se praestitisse miram fortitudinem ac continentiam, addens nonnulla facer de Peto.

M. C. Papirio Peto, S. D. lib. 9. 178.

Accubueram hora noua, cum ad te harrum exemplum in codicillis exaravi: dices, ubi apud volumnium Eutrapelum; & quidem supra me Atticus, infra Verrius familiares tui. Miraris tam exhilaratam esse seruitutem nostram? Quid ergo faciam? te consulo, qui philosophum audis. Angar? exerutiemne me? quid assequar? Deinde quem ad finem? Viuas inquis, in literis. An quicquam me aliud agere censes? Haud possem vivere, nisi in literis viverem. Sed est earum etiam, non satietas, sed quidam modus. A quibus cum discessi, etsi minimum mihi est in cenâ, quod tu vñu Zetema Dioni Philosopho posuisti: tamen quid potius faciam, priusquam me dormitum conferam, non reperio. Audi reliqua. Infra Eutrapelum Cytheris accubuit. In eo igitur, inquis, conuiuio Cicero ille, quem spectabam? cuius ob os Graiorum obuertebant sua? Non mehercule suspicatus sum illam affore: sed tamen Aristippus quidem ille Socraticus, non erubuit, cum esset obiectum habere cum Laïda: Habeo, inquit, non habeor a Laïde. Græce hoc melius: Tu, si voles, interpretaberis. Me vero nihil istorum ne iuuenem quidem novit unquam, ne nunc senem: conuiuio detestor:

A narratione exorditur.

Diliberat cum amico, & est quidam digressiunculula.

etor:

Ator: ibi loquor aliquid, quod in solum, ut dicitur, & gemitum, & risus maximos transfero. An tu id melius, qui etiam Philosophum irriseris? Cum ille, si quis quid quæreret, dixeret, cænam te quærere a me dixeris. Ille vero te putabat quæraturum, num vnum celum esset, an innumerabilia. Quid ad te? At hercule cæna nunquid ad te tibi præferam. Sic igitur vivitur, quotidie aliquid legitur, aut scribitur; deinde ne amicis nihil tribuamus, epulamur vna, non modo contra legem, si vlla nunc lex est, sed etiam intra legem, & quidem aliquanto: quare nihil est quod aduentum nostrum extimescas. Non multi tibi hospitæ accipies, sed multi ioci, vale.

Arg. ep. seq.

Dicit Plancum ex Senatus consulto perspicere posse, quantum proprius dignitate iuenda contenderit, hortatur ut bellum cepum cōficiat, & Marcum Antonium deuincat.

Cicero. Planco Imp. Cons. Des. S. D. lib.

10. 191.

Epistola familiaris & hortatoria.
A suo studio in ornando Planco
orditur.

Vt primum potestas data est augendæ dignitatis tuæ, nihil prætermisisti in te ornando, quod positum esset aut in præmio virtutis, aut honore verborum. Id ex ipso Senatus consulto poteris cognoscere: ita enim est perscriptum, ut a me de scripto dicta sententia est, quam Senatus frequens secutus est summo studio, magnoq; consensu. Ego quanquā ex tuis literis, quas mihi misisti, perspexeram te magis iudicio bonorum, quam insignibus gloriæ delectari; tamen considerandum nobis existimaui, etiam si tu nihil postulares, quantum

quantum tibi à republica deberetur. Tu contexes extrema cum primis. Qui enim M. Antonium oppresserit, is bellum consecerit. Itaque Homerus non Aiace, nec Achillem, sed Vülsem appellauit polyporthon: vale.

Cicero, D. Bruto, S. D. lib. 11. 237.

Parum tibi antea subirascebar, breuitate tuarum literarum: nunc mihi loquax esse videor: te igitur imitabor, quam multa, quam paucis, te recte valere, operamq; dare, ut quotidie melius: Lepidum commodè sentire: tribus exercitiis, quiduis nos oportere confidere. Si timidus essem, tamen ista epistola mihi omnem metum absterlisses. Sed, ut moues, frenum memordi: etenim qui te incluso omnem spem habuerim in te, quid nunc putas? Cupio iam vigiliam meam Brute tibi tradere, sed ita, ut non desim constantiæ meæ. Quod scribis in Italia te moraturum, dum tibi literæ meæ veniant: si per hostem licet, non erraris. Multa enim Romæ, si in aduentu tuo Bellum confici potest, nihil sit antiquius. Pecunia expeditissima quæ erat, tibi decreta est. Habes amantissimum Seruiliū: Nos non desumus, vale.

Arg. ep. 11.

Cum proficisceretur Cornificius per Campaniam, noluit deuenire in villam Ciceronis in agro Sinuessano, unde locatus Cicero, dicit villam suam licet paruat, non passuram hanc iniuriam, nisi in Cumano & Pompeiano compensetur. Rogat ut se literis lacescat.

M. T. Cornificio Colloq. S. lib. 12. 262.

Gratæ mihi tuæ literæ, nisi quod Sinuessanum diuersoriolum contempsisti. Quam quidem

Conclusio ab
hortatiuincula.
πολύπορθον τῆς
ἐκπνεύσεως.

A ioco exorditur.
Exemplum bre-
uitatis hic obser-
uat.

A ioco exorditur.

Id est omnia de
omnibus.

Id est
omnibus.

Id est
omnibus.

quidem contumeliam villa pusilla iniquo a-
nimo, feret nisi in Cumano & Pompeiano
reddideris. *τὰντα τὴν πατρίαν*. Sic igitur facies
meq; amabis, & scripto aliquo lacesse. Ego e-
nim respondere facilius possum, quam pro-
uocare. Quod si, ut es, cessabis, lacessem: nec
tua ignavia etiam inertiam afferet. Plura oyo-
sus. *Hæc*, cum essem in Senatu, exaravi,
vale.

Arg. ep. seq.

Exeat in se ex-
ordio ab breui-
tem huius episto-
læ.

M. T. C. C. Cassio. S. P. D. lib. 1. f. 394.

Exeat in se ex-
ordio ab breui-
tem huius episto-
læ.

Longior epistola fuisset, nisi eo ipso tem-
pore petita esset a me, cum iam iretur ad te:
longior autem, si hilarem aliquem, habuisset,
nam seria scribere sine periculo vix possumus.
Ridere igitur iniques, possumus: non
mehercule facillime: verum tamen aliam aber-
rationem a molestijs pulsam habemus. Vbi
igitur inques Philosophia tua? & quidem in
culma mea molesta est: pudet enim seruire. I-
taq; facio, me alias res agere, ne consuetum
Platonis audiam. De hispania nihil adhuc
certi, nihil omnino noui. Te abesse mea causa
molestè fero, tua gaudeo. Sed flagitat Tabel-
larius, Valebis igitur, meq; ut a puero fecisti,
amabis.

Arg. ep. seq.

Dicit se dedisse oratorem suum, id est librum de oratore, de-
dum ad Trebonium. Deinde rogat ut ad se scribat, & de-
iusteneret se doceat.

M. T.

M. T. C. Trebonio. S. P. D. lib. 15. 396.

Familiaris episto
la.

Oratorem meum, sic enim inscripsi, Sabi-
no tuo commendavi. Natio me hominis
impulit, ut ei recte putarem: nisi fortè candi-
datorum licentia hic quoque usus hoc subito
cognomen arripuit. Et si modestus eius vul-
tus, sermoq; constans habere quiddam à Cu-
ribus videbatur. Sed de Sabino satis. Tu mi
Treboni, quando ad amorem meum aliqua-
rum olim discedens addidisti, quo tolerabili-
us feramus igniculum desiderii tui, crebris
nos literis appellato, atq; ita, si idem fiet à no-
bis: quanquam duæ causæ sunt, cur frequen-
tior in isto officio esse debeas, quam nos: pri-
mum quod olim solebant, qui Romæ erant,
ad provinciales amicos de repub. scribere:
nunc tu nobis scribas oportet. Res enim publi-
ca istic est: deinde quod nos alijs officiis tibi
absenti satisfacere, quæ realiter satisfacere pos-
sis. Sed cætera scribis ad nos postea. Nunc
hæc primo cupio cognoscere: iter tuum cu-
iusmodi sit ad nos; ubi Brutum nostrum
videris: quandiu simul fueris. Deinde cum
processeris longius, de belliis rebus, de toto
negotio; ut exillimare possimus, quo statu
simus. Ego me tantum scire putabo, quantum
ex tuis literis habebō cognitum. Cura ut
valeas, meq; ames amore illo tuo singulari,
vale.

Cur Trebonius
frequentius quam
Cicero, scribere
litteras debeat.

Quæ ex Trebonio
cognoscere velit.

Epist.

Epistolæ seuerae &

graves.

Arg. ep. seq.

Quia Cicero perfunctus magistratu cum è provincia in urbem redire pararet, intellexerat bella ciuilia inter Caesarem & Pompeium orta, noluit in urbem redire, sed in Cumam se recipit, quæstus per litteras ad Cælium missis de calamitatibus suorum temporum, quibus prohibetur in urbem hære, imò locum se dignum in reipublica recipere. Intellexerat Cælius eo Consilio Ciceronem in Cumam inuasisse, ut facilius posset ad Pompeium transfirre contra Caesarem, quod de facili adhortatus erat Cælius perfectum filii & generi unde punit se purgat Cicero, tamen adhuc sumus Pompeio.

M. T. C. Imp. C. M. Cælio. S. P. D. lib. 2. cap. 29.

Exorditur a causis cur litteræ Cælii eum dolore non affecerunt.

Exorditur a causis cur litteræ Cælii eum dolore non affecerunt.

Narrat causas cur non in urbem rediit.

Magno dolore me affecissent tuæ litteræ, nisi iam & ratio ipsa depulisset omnes molestias, & diuturna desperatione rerum obdormisset animus ad dolorem nouum. Sed tamē quare accideris, ut ex meis superioribus litteris id suspicarer, quod scribis, nescio: quid enim fuit in illis præter querelam temporum, quæ non animum meum, magis sollicitum haberet quam tuum? Nam non eam cognoui aciem ingenii tui, quod ipse videam, te id ut non putem videre. Illud miror, adduci potuisse te, qui me penitus nosce deberes, ut existimares, aut me tam improuidum, qui ab exterrita fortuna ad inclinatam, & prope iacentem descisceram: aut tam inconstantem, ut collectam gratiam florentissimi hominis effunderem, a meq; ipse deficerem, & quod initio semperq;

semperq; fugi, ciuili bello interesssem. Quod est igitur meum triste consilium? vt discederem fortasse in aliquas solitudines? nosti enim non modo stomachi mei, cuius tu similem quondam habebas, sed etiam oculorum in hominum insolentium indignitate fastidium.

Asua natura

Accedit etiam molesta hec pompa licetorum meorum, nomenq; imperij quo appellor. Eo

Subiectio.

si onere carerem, quamuis paruis Italix latebris contentus essem. Sed incurrit hec nostra laurus non solum in oculos, sed iam etiam in vuculas maleuolorum. Quod cum ita esset, nihil tamen vnquam de profectioe, nisi vobis approbantibus cogitaui. Sed mea prædola tibi nota sunt: in his mihi necesse est esse, ne amicis molestus sim. Quod autem in maritimis sum, facile moueo nonnullis suspitionem, velle me nauigare: quod tamen fortasse non nollem, si possem ad otium; nam ad bellum quidem qui conuenit? præsertim contra eum cui spero me satisfecisse, ab eo cui tamen satisfieri nullo modo potest. Deinde sententiâ meam tu facillime perspicere potuisti iam ab illo tempore, cum in Cumanum mihi obuiâ venisti: non enim te celaui sermonem. Sed nonne tum prouidisti, quam abhorrerem ab vrbe relinquenda? quod cum audissem, nonne tibi affirmaui, quiduis me potius perperfurum, quam ex Italia me ad bellum ciuile exiturum? Quid ergo accidit, cur consilium mutarem? nonne potius omnia vt in sententiâ permanerem? Credas hoc mihi velim, quod

Tollit suspitionē quam multi capiebant, quod is in locis maritimis ageret.

Ad Pompeium contra Catilinaem.

Aliud consilium de non repetenda vrbe propter bella ciuilia Catilinae cognitum fuisse scribit.

Ab inconstantiâ reprehensione.

Ab honesto.

Ab exemplo
Hortentii.

Occupatio.

De Dolabella &
Tullia Cæliore.
spondet obiter.Specula, à spe de-
ducta vox dimi-
nutiva.

puto te existimare, ex his miserijs nihil aliud
querere, nisi vt homines aliquando intelli-
gant, me nihil maluisse, quam pacem; ea de-
sperata, nihil transfugisse, quam arma ciuilia.
Huius me constantiæ puto fore vt nunquã
pæniteat. Etenim memini in hoc genere glo-
riari solitum esse familiarem nostrum Hor-
tentium, quod nunquam bello ciuili interfu-
isset. Hec nostra laus erit illustrior, quod illi
tribuebatur ignauia: de nobis id existimari
posse non arbitror. Nec me ista terrent, quæ
mihi à te ad timorem fidissime, atq; amantis-
sime proponuntur. Nulla est enim acerbitas,
quæ non omnibus hac orbis terrarum per-
turbatione impendere videatur. Quam quidẽ
ego à repub. meis priuatis & domesticis in-
commodis libertissime, vel ipsis istis quæ tu
me mones vt caueam, redemissem. Filio meo
quem tibi charum esse gaudeo, si erit vlla res-
pub. satis amplum patrimonium relinquam,
memoriam nominis mei: sin autem nulla erit,
nihil accidet ei separatim à reliquis ciuibus.
Nam quod rogas, vt respiciam generum me-
um adolescentem optimum, mihiq; charissim-
um: an dubitas, cum scias quanti cum illũ,
tum vero Tulliam meam faciam, quin ea me
cura vehementissime sollicitet? & eò magis
quod in communibus miserijs hac tamen ob-
lectabar specula. Doiobellam meum, vel po-
tius nostrum videbam fore ab ijs molestijs,
quas liberalitate sua contraxerat, liberum.
Velim quæras, quos ille dies sustinuerit, in
vrbe

vrbe dum fuit, quam acerbos sibi, quam mihi ipsi socero non honestos. Itaq; ego neq; hunc Hispaniensem casum expecto, de quo mihi exploratum est, ita esse vt tu scribis: nec quicquam astute cogito. Si quando erit ciuitas, erit profecto nobis locus: sin autem non erit, in easdem solitudines tu ipse (vt arbitror) venies, in quibus nos confedisse audies. Sed ego fortassis vaticinor: & hec omnia meliores habebunt exitus: recordor enim desperationes eorum, qui senes erant adolescente me. Ego eos fortasse nunc imitor, & vtor ætatis vitio. Velim ita sit. Sed tamen togam prætextam texi Oppio, puto te audisse: nam Curtius noster Dibaphum cogitat, sed cum infector moratur. Hæc aspersi, vt scires me tamen in stomacho solere ridere. De Dolobella, quod scripsi, videas suadeo, tanquam si res tua agatur. Extremum illud erit, nos nihil turbulentur, nihil temere faciemus. Te tamen oramus, quibuscunq; erimus in terris, vt nos liberofq; nostros ita tueare, vt amicitia nostra, & tua fides postulabit, vale.

Intelligit bellum ciuile, quod à Cæsare gerebatur contra Patrem & Atranium quos, apud Illerdam obsederat.

Facetum misce.

Conclusio à precibus.

Arg. ep. seq.

Reuersus Cicero è prouincia, offendit motus ciuiles belli inter Cæsarem & Pompeium: vtriusq; amicos concilians sibi, Pompeium mitigare satagebat, vt compositis cedas triumphis: et qua se deposita, in Capanum agrum secessit, raroq; in urbem rediit, cum iunctus esset vtrius partes sequeretur. Nam Pompeii opes in iustiore causa fractas videbat, Cæsaris in minus iusta florentes. Quocirca eadem à repub. & Pompeio contra Cæsarem statit, ei manifestè significans, nihil sibi repub. charius. Itaq; cum abesset ab vrbe, scripsit ad eum Trebatius, Seruium desiderare etiam, vt de reipub. commodis inter se agerent: cui respondens nunc Cicero, innuit id se fecurum, se facturum tamen vti Seruius conueniens videbitur.

M. T. C. Servio Sulpicio. S. P. D. lib. 4. 43.

A narratiuncula
exordatur.

Respondet narra-
tioni.

Propositio.
Actiologia est à
providentia &
studio pacis.

Cur nihil suo
consilio proficere
possit.

Promittit Sulpi-
cio colloquium
si id modo ad re-
quid faciat.

Cur non scripse-
rit Sulpicio, fru-
stra eum in Sena-
tum venturum.

Caius Trebatius familiaris meus ad me scripsit, te ex se quæsisse, quibus in locis esse: molesteq; ferre, quòd me propter valetudinē tuam, cum ad urbem accessissem, non vidisset: & hoc tempore velle te mecum, si propius accessissem, de officio utriusq; nostrum communicare. Utinam Servi salvis rebus (sic enim est dicendum) colloqui potuissemus inter nos. Profecto aliquid opis occidenti reipub. tulissemus. Cognoram enim iam absens, te hæc mala multò ante providentem, defensorem pacis, & in consulatu tuo, & post consulatum fuisse. Ego autem cum consiliū tuum probarem, & idem ipse sentirem, nihil proficiebam. Sero enim veneram: solus eram: rudis esse videbar in causa, incideram in hominū propugnandi cupidorum insanias. Nūc quoniam nihil iam videmur posse opitulari reipub. si quid est in quo nobismetipsis consulere possimus, non ut aliquid ex pristino statu nostro retineamus. sed ut quam honestissime lugeamus; nemo est omnium, quicū potius mihi, quam tecum, communicandū putem. Nec enim clarissimorum virorum quorum similes esse debemus, exempla: neq; doctissimorum, quos semper coluisti, præcepta te fugiunt. Atq; ipse antea ad te scripsissem, te frustra in Senatum, siue potius in conventum senatorum esse venturum, ni veritus essem, ne eius animum offenderem, quia me, ut te imitarer petebat. Cui quidem ego

ego cum me rogaret ut ad essem in Senatu, eadē omnia, quæ à te de pace, & de Hispanijs dicta sunt, ostendi me esse dicturum. Rem vides quomodo se habeat: orbem terrarum imperijs distributis ardere bello: urbem sine legibus, sine iudicijs, sine iure, sine fide, relictam direptioni & incendijs. Itaq; mihi venire in mentem nihil potest, non modò quid sperem, sed vix iam quid audeam optare. Sin autem tibi homini prudentissimo videtur utile esse, nos colloqui: quanquam longius etiā cogitabam ab vrbe discedere, cuius iam etiā nomen inuitus audio: tamen propius accedā. Trebatio mandauit, ut si quid tu cum velles ad me mittere, ne recusaret: idq; ut facias velim, aut si quem tuorum fidelium voles, ad me mittas: ne aut tibi exire ex vrbe necesse sit aut mihi accedere. Ego tibi tantum tribuo, quantum mihi fortasse arrego: ut exploratū habeam, quicquid nos communi sententia statuerimus, id omnes homines probaturos: vale.

A statu reip. ostendit inuile eorum colloquiū fore.

Epilogus.

Arg. ep. seq.

Cum præfles Seruius Sulpitius Achata, post bellum Pharsalicū, grauiter angebatur multa, per Casarem imperiosè geri in vrbe, quod cum Cicero ex multis intellexisset, eum hæc epistola consolatur, adducens multas causas consolatorias, inter quas præcipuè enumerat rectam conscientiam, & studia literarum, quibus ostendit acquiescendum esse. Postremo scribit, Seruium Sulpitii filium studiosum liberalium artium, scilicet ab eo vehementer diligere.

M. T. C. Seruio Sulpitio. S. P. D. lib. 4. 45.

A dolore beneuolentiam capiat

Vehementer te esse sollicitum, & in communibus miserijs præcipuo quodam dolore angī, multī ad nos quotidie deferunt. Quod

A conscientia
consiliorum con-
solatur & te &
Sulpicium.

Occupatio obie-
ctionis.

Narrat sententia
Sulpicii de bello
civilii.

et consilio.

A maiore Cae-
saris & ab eo, qui de
republica.

minime miror, & meum quodam modo ag-
nosco: doleo tamen, te sapientia praedictum
propè singulari, non tuis bonis delectari po-
tius, quam alienis malis laborare. Me quidem
etsi nemini concedo, qui maiorem ex perni-
tie & peste reipub. molestiam traxerit, tamen
multa iam consolantur; maximeq; consienti-
a consiliorum meorum. Multò enim antè,
tanquam ex aliqua specula, prospexi tempe-
statem futuram; neq; id solum mea sponte,
sed multò etiam magis monente, & denunti-
ante te. Etsi enim abfui magnam partem con-
sulatus tui, tamen & absens cognoscebam,
quæ esset tua in hoc pestifero bello cauendo,
& praedicenda sententia: & ipse affui primis
temporibus tui consulatus, cum accuratissime
monuisti senatum collectis omnibus bellis
civilibus, ut & illa timerent, quæ meminisset,
& scirent, cum superiores nullo tali exemplo
antea in repub. cognito, tam crudeles fuisset;
quicumq; postea rempub. oppressisset armis,
multò intolerabiliorem futurum. Nam quod
exemplo fit, id etiam iure fieri putant, sed ali-
quid, atq; adeo multa addunt; & afferunt de
suo. Quare minime debes eos, qui autorita-
tem & consilium tuum non sunt secuti, sua
stultitia occidisse, cum tua prudètia salui esse
potuissent. Dices, quid me ista res consola-
tur in tantis tenebris, & quasi perpetuis, rei-
pub. rest. omninò vix consolabilis dolor: tan-
ta est omnium rerum amissio, & desperatio
recuperandi. Sed tamen & Caesar ipse ita de

te iudicat, & omnes ciues sic existimant: quaelumen aliquod extinctis cæteris, elucere sanctitatem & prudentiam, & dignitatem tuam. Hæc tibi ad leuandas molestias magna esse debent. Quod autem à tuis abes, idco leuius ferendum est, quod eodem tempore à multis ac magnis molestijs abes: quas ad te omnes perferberem, nisi vererer ne ea cognosceres absens, quæ quia non vides, mihi videris meliore esse conditione, quam nos, qui videmus. Hactenus existimo nostram consolationem recte adhibitam esse, quod certior ab homine amicissimo fieres ijs de rebus, quibus leuari possent molestiæ tuæ. Reliqua sunt in te ipso, neq; mihi ignota, nec minima solatia, & (vt quidem ego sentio) multò maxima: quæ ego ipse experientia quotidie, sic probo, vt ea mihi salutem afferre videantur. Te autem ab initio ætatis memoria teneo summè omnium doctrinarum studiosum fuisse, omniaq; quæ à sapientissimis ad bene viuendum tradita essent, summo studio, curaq; dedicisse: quæ quidem vel optimis rebus, & vsui & delectationi esse possent: his verò temporibus habemus aliud nihil, in quo acquiescamus. Nihil faciam insolentèr: neq; te tali vel scientia, vel natura præditum hortabor, vt ad eas te referas artes, quibus à primis temporibus ætatis studium tuum dedisti. Tantum dicam quod te spero approbaturum, me postea quam illi arti cui studueram, nihil esse ioci neq; in cunctia, neq; in foro viderem, omnem meam curam.

Occupatio obliuionis.
Ab vitijs.

A studiis literarum
Sulpitium consolatur.

Obliuio hortatur
Sulpitium vt bene
literis scientiæ
se consolatur.

ram, atq; operam ad philosophiam contulisse. Tuæ scientiæ excellenti, ac singulari non multò plus, quam nostræ, relictum est loci. Quare non equidem te moneo: sed mihi ita persuasi, te quoq; in iisdem versari rebus, quæ etiamsi minus proderent, animum tamen à solitudine abducerent. Seruius quidè tuus in omnibus ingenuis artibus, primisq; in hac in qua ego me scripsi acquiescere, ita versatur vt excellat. A me verò sic diligitur, vt tibi vni concedam, præterea nemini: mihiq; ab eo gratia refertur, tibi quoq; in eo se facere gratissimum: vale.

Conclusio est à commendatione Seruii filii Sulpicii:

Arg. ep. seq.

Hortatur Marcellum, vt omnino velit in patriam reuerti, neq; moleste ferat, omnia ad solam Cæsarem esse relata, cuius modestiam & clementiam in victoria laudat, ostenditq; vtilius esse quod Cæsar vicerit quam Pompeius, quem dicit futurum fuisse multo crudeliorem: monetq; vitanda pericula vitæ, quia vbiq; sit, in Cæsaris potestate sit futurus.

M.C.S.D.M. Marcello. lib. 4. 51.

Exordium a persona Theophili Liberti, cuius gratia motus sit ad has scribendas literas.

Et si perpaucis ante diebus dederam Q. Mutio literas ad te pluribus verbis scriptas, quibus declaraueram, quo te animo censere esse oportere, & quid tibi faciendum arbitrarer: tamen cum Theophilus libertus tuus proficisceretur, cuius ego fidem erga te, beneuolentiamq; perspexeram, sine meis literis eum ad te venire nolui. Iisdem igitur de rebus etiam, atq; etiam hortor, quibus superioribus literis hortatus sum: vt in ea repub. quæcunq; est, quam primum velis esse. Multa videbis fortasse, quæ nolis: non plura tamē quam

Propositio hortationis.

quam audis quotidie. Non est porro tuū vno sensu solum oculorum moueri; cum illud idē auribus percipias, quod etiam minus videri solet, minus laborare. At tibi ipsi dicendum erit aliquid, quod non sentias: aut faciendum, quod non probes. Primum temporī cedere, id est, necessitati parēre, semper sapientis est habitum: deinde, non habet, vt nunc quidem est, id vitij res: dicere fortasse quā sentias, non licet: tacere plane licet. Omnia enim delata ad vnum sunt: is vtitur consilio, ne suorum quidem, sed suo. Quod non multo secus fieret, si is rempub. teneret, quem secuti sumus. An qui in bello, cum omnium nostrum coniunctum esset periculum suo, certorum hominū minimē prudentium consilio vteretur: cum magis communem censemus in victoria futurum fuisse, quā ceteris in rebus fuisse? & qui nec te consule tuum sapientissimum consilium secutus esset, nec fratre tuo consulatum ex autoritate tua gerente, nobis autoribus vtī voluerit; nunc omnia tenentem nostras sententias desideraturum censes fuisse? Omnia sunt misera in bellis civilibus: quā maiores nostri ne semel quidem: nostra ætas sæpe iam sensu: sed miserius nihil, quam ipsa victoria: quā etiam si ad meliores venit, tamen eos ipsos ferociores, impotentioresq; reddit: vt etiam si natura tales non sint, necessitate esse cogantur. Multa enim victori, eorum arbitrio, per quos vicit, etiam inuito, facienda sunt. An tu non videbas mecum simul, quā illa crudelis

Occupatio obiectionis.

Ab acerbitate audiendi mala, quæ non molestior sit, quam mala videntur.

Occupatio aliarum obiectionum. Pompeium intelligit.

Confirmatio pari.

A maiore ad minus.

A natura bellorum civilium.

Alia occupatio
oblationis.

Ab officio pru-
dentis viri & rei-
pub. studiosi.

A charitate quam
debeat patrie.

Antithesi oratio
est expolita.

Conclusio.

delis esset futura victoria? igitur tunc quoq;
patria careres, ne quæ nolles, videres? Non,
inquies: ego enim ipse tenerem opes, & dig-
nitatem meam. At erat tuæ virtutis, in mini-
mis tuas res ponere: de repub. vehementius
laborare. Deinde, qui finis istius consilii est?
nam adhuc & factum tuum probatur: & vt
in tali re, etiam fortuna laudatur: factū, quod
& initium belli necessariō secutus sis: & ex-
trema sapienter persequi nolueris: fortuna,
quod honesto otio tenueris & statum, & fa-
mam dignitatis tuæ. Nunc verō nec locusti-
bi vllus dulcior esse debet patria, nec eam di-
ligere minus debes, quod deformior est, sed
misereri potius: nec eam multis claris viris
orbatam, priuare etiam aspectu tuo. Deniq;
si fuit magni animi non esse supplicem victo-
ri; vide ne superbi sit, aspernari eiusdem libe-
ralitatem: etsi sapientis est carere patria, duri
non desiderare: & si repub. non possis frui:
stultum est nolle priuata. Caput illud est, vt
si ista vita tibi commodior esse videatur, co-
gitandum tamen sit, ne tutior non sit: magna
gladiatorum est licentia: sed in externis locis
minor etiam ad facinus verecundia. Mihi fa-
lus tua tantæ curæ est, vt Marcello fratri tuo
aut par, aut certe proximus sim. Tuum est
consulere temporibus, & incolumitati, & vi-
tæ, & fortunis tuis, vale.

Arg.

Arg. epist. seq.

Bellis ciuilibus & Caesaris Tyrannide Repub. afflicta, cum Cicero
maestissimus se in agrum ne talia videret, abstulisset, sc. ipse ad eum
Luceius consolatorias literas, quibus nunc Cicero respondens, ait,
se magnum fructum ex illis cepisse, & velle acquiescere, & se ad li-
terarum studia transferre, sicut Luceius monuerat.

M. C. S. D. L. Luceio Qu. filio. lib. 5. 70.

Quamquam ipsa consolatio literarum tua-
rum mihi gratissima est, declarat enim summā
beneuolentiam coniunctam pari prudentia:
tamen illum fructum ex tuis literis vel maxi-
mum cepi, quod te præclare res humanas
contemnentem, & optime contra fortunam
paratum, armatumq; cognoui. Quam quidē
laudem sapientiz statuo esse maximam, non
ahunde pendere, nec extrinsecus aut bene aut
male viuendi suspensas habere rationes. Quæ
cogitatio cum mihi non omnino excidisset,
(etenim penitus infederat) vi tamen tempe-
statum, & concursu calamitatum, erat ali-
quantum labefactata, atq; conuulsa: cui te o-
pitulari, & video, & id fecisse etiam proximis
literis, multumq; profecisse sentio. Itaq; hoc
sepius dicendum, tibiq; non significandum
solum, sed etiam declarandum arbitror, nihil
mihi esse potuisse tuis literis gratius. Ad con-
solandum autem cum illa valent quæ elegan-
ter copioseq; collegisti, tum nihil plus, quàm
quod firmitudinem, grauitatemq; animi tui
perspexi: quam non imitari turpissimum ex-
istimo: itaq; etiam hoc fortiorem me puto,
quam te ipsum præceptorem fortitudinis,
quod tu mihi videre spem nonnullam habe-

Capit beneuo-
lentiā ab ampli-
ficatione fructus
quem cepit ex li-
teris Luceii.

Cur fortior sit
Luceio.

Nullam esse spem
de reipub. salute.

Reiectione vitur.

Epilogus.

Deprecatur arro-
ganciam.

Conclusio episto-
lae.

re, hæc aliquando futura meliora. Casus enim gladiatorum, similitudinesq; hæc, tum rationes in ea disputatione à te collectæ, vetabant me reipub. penitus diffidere. Itaq; , alterum minus mirum, fortiozem te esse, cum aliquid speres: alterum magis mirum, spe vlla teneri. Quid est enim non ita affectum, vt id non deletum, extinctumq; omne esse fateare? Circûspice omnia membra reipub. quæ notissima sunt tibi: nullum reperies profecto, quod non fractum debilitatumue sit: quæ persequerer, si aut melius ea viderem, quàm tu vides, aut commemorare possem sine dolore, quanquã tuis monitis, præceptisq; omnis est abiiciendus dolor. Ergo & domestica feremus, vt censes: & publica paulo etiam fortius fortasse quàm tu ipse qui præcipis. Te enim spes aliqua consolatur, vt scribis: nos erimus etiam in omni desperatione fortes, vt tu tamen idem & hortaris & præcipis: das enim mihi iucundas recordationes conscientie nostræ, rerum quæ earum quas te inprimis autore gessimus. Præstitimus enim patriæ, non minus certe quàm debuimus: plus profecto, quàm est ab animo cuiusquam, aut consilio hominis postulatum. Ignoscas mihi de meipso aliquid prædicanti: quarum enim tu rerum cogitatione nos leuare ægretudine voluisti, earum etiam commemoratione lenimur. Itaq; vt mones, quantum potero, me ab omnibus molestiis. & angoribus abducam, transferamque animum ad ea, quibus secundæ res ornantur, aduersæ

aduersæ adiuvantur: tecumq; & ero tantum,
quantum patietur vtriusq; ætas, & valetudo:
etsi esse vnâ minus poterimus, quàm vole-
mus, animorum tamen coniunctione, iisdem
studijs ita fruemur, vt nunquam non vnâ es-
se videamur, vale.

Arg. ep. seq.

In tumultu bellorum civilium, cum exercitus esset in Aphrica,
rebus in potestatem Cæsaris Romæ redactis, L. Messinu- mirrore
oppressæ libertatis secesserat rus, vt interea molestiis vrbanis leua-
retur. Scripserat autem ad Ciceronem se cupidum esse eius video-
di. Itaq; rescribens Cicero, dicit se ita arbitrari, cum & ipse sit eius
videndi cupidissimus. Nam si cum vim multorum amicorum ha-
beret, tamen eius consuetudine oblectabatur: multo magis nunc ea
affici debeat, cum tot amicis orbatus sit: præsertim cum in vrbe nihil
sit quo delectetur præter literas, & rectam conscientiam. Deinde ad
fortitudinem inuitat, & vt otio fruatur in agro admonet.

M. C. S. D. L. Messino lib. 5. 78.

Gratæ mihi tuæ literæ fuerunt, ex quibus
intellexi, quod etiam sine literis arbitrabar,
videndi mei te summa cupiditate affectum
esse: quod ego ita libenter accipio, vt tamen
tibi non concedam: nam tecum esse, ita mihi
communia omnia quæ opto contingant, vt
vehementer velim: vt enim cum esset maior
& virorum, & ciuium bonorum, & iucundo-
rum hominum, & amantium mei copia, ta-
men erat nemo, quicum essem libentius quàm
tecum, & pauci, quibuscum essem æque li-
bèter: hoc vero tempore, cum alij interierint,
alij absint, alij mutati voluntate sint, vnum
medius-fidius tecum diem libentius posue-
rim, quàm hoc omne tempus cum plerisq; e-
orum, quibuscum viuo necessario. Nolim e-

Exordium à colo-
ratione suis di-
uisum.

Exponit narrati-
onem suorum te-
porum.
Amplificatio à
tempore,

rim

Prolepsis.

Hæc ut conso-
letur Maximum cō-
memorat.

Cur Romæ me
ne ut Cicero eni
ponit.

nim existimare te, mihi non solitudinem iu-
cundiorē esse, qua tamen ipsa uti non licet,
quā sermones eorum, qui frequentant do-
mum meam, excepto vno, aut ad summum
altero. Itaq; vtor eodem perfugio, quo tibi v-
tendum censeo, literulis nostris, præterea, e-
tiam conscientia consiliorum meorum. Ego
enim is sum, quemadmodum tu facili me po-
tes existimare, qui nihil vnquam mea potius,
quā meorum ciuium causa fecerim: cui
nisi inuidisset is, quem tu nunquam amasti
(me enim amabas) & ipse beatus esset, & om-
nes boni: Ego sum qui nullius vim plus vale-
re volui, quam honestum otium: idemq; cum
illa ipsa arma, quæ semper timueram, plus
posse sensi, quā illum consensum bonorum
quem ego idem effeceram: quamuis tuta cō-
ditione pacem accipere malui, quam viribus
cum valentiore pugnare. Sed & hæc, & multa
alia coram, breui tempore licebit. Neq; me
tamen vlla res alia Romæ tenet, nisi expecta-
tio rerum Africanarum: videtur enim mihi
res in propinquum adducta discrimen: puto
autem mea non nihil interesse: quanquam id-
ipsum quid intersit non sane intelligo. Verū-
tamen, quicquid illinc nuntiatum sit, non lō-
ge abesse velim à consilijs amicorum. Est e-
nim res iam in eum locum adducta, ut quan-
quam multum intersit inter eorum causas,
qui dimicant, tamen inter victorias non mul-
tum interfuturum putem. Sed plane animus,
qui dubijs rebus forsitan fuerit infirmior, de-
speratis

speratis confirmatus est multum: quem etiam superiores literæ confirmarunt, quibus intellexi, quàm fortiter iniuriam ferres: iuuitq; me tibi cum summam humanitatem, tum etiam tuas literas profuisse. Verum enim scribam: teneriore mihi animo videbare, sicut omnes fere, qui vita ingenua, in beata & libera ciuitate viximus. Sed vt illa secunda moderatè tulimus, sic hanc non solum aduersam, sed etiã funditus euersam fortunam fortiter ferre debemus, vt hoc saltem in maximis malis boni sequamur, vt mortem, quam etiam beati contemnere debeamus, propterea quòd nullum sensum esset habitura: nunc sic affecti, non modo contemnere debeamus, sed etiam optare. Tu si me diligis, fruire isto otio, tibiq; persuade, præter culpam, & peccatum, quo semper caruisti, & carebis, homini accidere nihil posse, quod sit horribile, aut pertimescendum. Ego si videbitur recte fieri posse, ad te veniam breui: si quid acciderit, vt mutandũ consilium sit, te certiore faciam statim. Tu ita fac cupidus mei videndi sis, vt istinc te ne moueas tam infirma valetudine, nisi ex me prius quesieris per literas, quid te velim facere. Me velim vt facis, diligas, valetudiniq; tuæ, & tranquillitati animi seruias, vale.

Hortatur Messinũ
vt aduersam fortunam æquo animo ferat.

Hortatur Messinũ
vt in solitudine maneat, nec in urbem redeat.

Epilogus.

Arg. ep. seq.

Aulus Torquatus post Tharsalicam cladem, dum inter Compedanos, & Cesarianos adhuc bella sauirent, se vt pleriq; alii Athenas conuulerat, vbi desolebat communes miseras, & valde agebatur, cū

de

de rebus suis privatis, etiam enim acceperat ac dispendiciæ rum de rebus. Fuit itaq; Cicero hæc epistola consolatur fere iisdem rationibus, qui nuper Seruium Sulpitium, qui paulo ante ob consimilem causam, etiam Athenas se contulerat, nunc tamen abfuerat: quod se dolere dicit Cicero Torquati causa, cum ex eius præsentia magnam fructum fuisset caputurus. Operepretium autem esset, pro huius epistolæ inrellctione, legere epistolam prius ad Seruium scriptam, quæ incipit vehementer te esse sollicitum, &c.

M. C. Aulo Torquato. S. P. D. lib. 6. 79.

Inorditur à circumductione, & propositione, quod Romæ hoc tempore esse bono viro miserrimum sit.

Confirmatio propositionis à dolore oculorum.

Consolatur ne doleat, quod à suis ab sit, iuxta rebus suis careat.

A felici statu & suorum, & rerum suarum.

Consolatur ne aut desperet, aut aliquid mali metuat.

Et si ea perturbatio est omnium rerum, ut suæ quæq; fortunæ maxime pæniteat, nemoque sit, quin ubiuis, quàm ibi, ubi est, esse malit: tamen mihi dubium non est, quin hoc tempore, bono viro Romæ esse miserrimum sit. Nam etsi quocunq; in loco quisquis est, idem est ei sensus, & eadem acerbitas ex interitu rerum & publicarum, & suarum: tamen oculi augment dolorem, qui ea quæ cæteri audiunt, intueri coguntur, nec auertere à miserrimis cogitationem sinunt. Quare etsi multarum rerum desiderio te angere necesse est, tamen illo dolore, quo maximè te confici audio, quod Romæ non sis, animum tuum libera. Etsi enim cum magna molestia tuos tuæq; desideras, tamen illa quidem, quæ requiris, suum statum tenent, nec melius, si tu adesses, tenerent, nec sunt villo in proprio periculo. Nec debes tu, cum de tuis cogitas, aut præcipuam aliquam fortunam postulare, aut communè recusare. De te autem ipso Troquate, est tuum sic agitare animo, ut non adhibeas in consiliū cogitationum tuarum desperationem, aut timorem: nec enim is qui in te adhuc iniustior, quàm tua dignitas postulabat, fuit, non magna

na signa dedit animi erga te mitigati: nec tamē
 is ipse, à quo salus petitur, habet explicatam,
 aut exploratam rationem salutis suæ. Cumq;
 omnium bellorum exitus incerti sint, ab al-
 tera victoria tibi periculum nullum esse per-
 spicio, quod quidem sciunctum sit ab omni-
 um interitu: ab altera te ipsum nunquam ti-
 muisse certo scio. Reliquum est, ut te id ipsum
 quod ego quasi consolationis loco pono, Non vult ut adeo
 commune reipub.
 periculum luceat
 maxime excrutiet, commune periculum rei-
 pub. cuius tanti mali, quamvis docti viri mul-
 ta dicunt, tamen vereor, ne consolatio vlla
 possit vera reperiri, præter illam quæ tanta
 est, quantum in cuiusq; animo roboris est,
 atq; neruorum. Si enim bene sentire recteq;
 facere satis est, ad bene beateq; viuendum, nō
 vereor, ne eum, qui se optimorum consilio-
 rum consuetudine sustentare possit, miserum
 esse nefas sibi dicere. Nec enim nos arbitror
 victoriæ præmijs ductos patriam olim, & li-
 beros, & fortunas reliquisse: sed quoddam
 nobis officium iustum, & pium, & debitum
 reipub. nostræq; dignitati videbatur; qui ne-
 q; cum id faciebamus, tam eramus amentes,
 ut explorata nobis esset victoria. Quare si id
 evenit, quod ingredientibus nobis in causâ,
 propositum fuit accidere posse, non debe-
 mus ita cadere animis, quasi aliquod enenerit,
 quod fieri posse nunquam putaremus. Simus
Clausula
 igitur ea mente, quam ratio & veritas præ-
 scribit, ut nihil in vita nobis præstandum
 præter culpam putemus: eaque cum carea

Exponit quod
dixit.

Dilemma.

Obiectioni oc-
currit.

Respondet se non
causam Pompeii
sed consilium
improbasse.

Occupatio.

Ho tamenula.

Cur hæc ad Tor-
quentum scripserit
A. Ipe resp.

mus, omnia humana placate, & moderatè se-
ramus. Atq; hæc eo pertinet oratio, vt perdi-
tis rebus omnibus, tamen ipsa virtus se suste-
tare posse videatur. Sed si est spes aliqua re-
bus communibus, ea tu, quicumq; status est
futurus, carere non debes. Atq; hoc mihi
scribenti veniebat in mentem, me cum esse,
cuius tu desperationem accusare solitus esses,
quemq; autoritate tua cunctantem & diffi-
dentem excitare. Quo quidem tempore non
ego causam nostram, sed consilium impro-
babam. Sero enim nostris armis aduersari vi-
debam, quæ multo ante confirmata per nos-
tricipios erant: volebamq; pilis, & gladijs, nõ
consilijs, neq; autoritatibus nostris de iure
publico disceptari. Neq; ego ea, quæ facta
sunt, fore cum dicebam, diuinabam futura:
sed quod & fieri posse, & exitiosum fore, si
euenisset, videbam, id ne accideret, timebam:
præsertim cum si mihi alterutrum de euentu,
atq; exitu rerum promittendum esset, id fu-
turum quod euenit, exploratius possem pro-
mittere. His enim rebus præstabamus, quæ
non prodeunt in aciem: usu autem armorum
& militum robore inferiores eramus. Sed tu
illum animum nunc adhibe quæso, quo me
turi esse oportere censebas. Hæc eo scripsi,
quod mihi Philargirus tuus omnia de te re-
quirenti siue elissimo animo (vt mihi quidem
visus est) narrauit te interdum sollicitum sole-
re esse vehementius: quod facere non debes,
nec dubitare, quin aut aliqua repub. sis futu-

rus qui esse debes: aut perdita, non afflictiore conditione, quàm ceteri. Hoc vero tempus, quo exanimati omnes, & suspensi sumus, hoc moderatiore animo ferre debes, quod & in ea vrbe es, vbi nata & alta est ratio, ac modè ratio vitæ: & habes Seruium Sulpitium, què semper vnice dilexisti, qui te profectò & beneuolentia, & sapientia consolatur: cuius si essemus & autoritatem, & consilium secuti, togati potius potentiam, quàm armati victoriam subijssemus. Sed hoc longiora fortasse fuerunt, quam necesse fuit: illa quæ maiora sunt, breuius exponam. Ego habeo cui plus quàm tibi debeam neminem: quibus tantum debebam, quantum tu intelligis, eos mihi huius belli casus eripuit: qui sim autem hoc tempore, intelligo: sed quia nemo est tam afflictus, qui, si nihil aliud studeat, nisi id quod agit, non possit nauare aliquid & efficere: omne meum consilium, operam, studium certè velim existimes tibi tuisq; liberis esse debitum, vale.

A mali communi-
one.

A patria in qua
veritur.
Ab animo Seruij
Sulpitij.

Correctio cum
transitione, qua
attentionem etià
captat.
Epilogus à nar-
ratiuncula.

Arg. epist. seq.

Argentum est superioris simile. Adducit enim Cicero multas rationes, quibus probat nihil esse quod Torquatus moleste ferat, quod si tibi non sit consecutus id quod volebat: & quod causa eius versata sit in maiore varietate, quàm quisquam opinatus esset. In principio tamen epistolæ purgat se Cicero de raritate literarum insinuat ad Torquatum, idq; dicit se non facere obliuione eius, sed propter valetudinis incommoditatem, qua tamen visus est lenatus esse, & propter absentiam ab vrbe, quæ facit vt nesciat, qui ad eum prodicant.

M. C. A.

M.C.A. Torquato. S. D. lib. 6. 80.

Capit bene-
volentiam ab excu-
satione infrequē-
tia literarum.

Propositio Con-
solationis.

A diuisione im-
pari est locus,
& è singulis par-
tibus probat nihil
esse quod Tor-
quatus animo i-
niquo ferat.

A mali commu-
nitione, & est gno-
me.

Peto a te, ne me putes obliuione tui rarius ad te scribere, quam solebam: sed aut grauitate valetudinis, qua tamen iam paululum videor leuari, aut quod absim ab vrbe, vt qui à te proficiscantur, scire non possim. Quare velim ita statutum habeas, me tui memoriam summa beneuolentia tenere, tuasq; omnes res, nō minori mihi curæ, quam meas esse. Quod maiore in varietate versata est adhuc tua causa, quam homines aut volebant, aut opinabatur; mihi crede, non est pro malis temporum, quod molestè teras. Necessè est enim, aut armis vrgeri rempub. sempiternis, aut his positis recreari aliquando, aut funditus interire. Si arma valebunt, nec eos à quibus recesseris, vereri debes: nec eos quos adiuuisti. Si armis, aut conditione positis, aut defatigatione abiectis, aut victoria detractis, ciuitas respirauerit: & dignitate tua frui tibi, & fortunis licebit. Sin omnino interierint omnia, fueritq; is exitus quem vir prudentissimus M. Antonius iam tum timebat, cum tantum instare malorum suspicabatur: misera est illa quidem consolatio tali præsertim ciui, & viro, sed tamen necessaria, Nihil esse præcipue cuiquam dolendum in eo, quod accadat vniuersis. Que vis insit in his paucis verbis (plura enim committenda epistolæ non erāt) si attendes, quod facis: profecto etiam sine meis literis intelliges te aliquid habere, quod speres, nihil quod aut hoc, aut aliquo reip. statu timeas: omnia si

si interierint, cum superstitem te esse reipub.
ne si liceat quidem, velis, ferendam esse fortu-
nam, præsertim quæ absit à culpa. Sed hæc
hactenus. Tu velim scribas ad me quid agas,
& ubi futurus sis, ut aut quo scribam, aut quo
veniam scire possim: vale.

Exponit sententiã

Epilogus ab hos-
tatiunculo.

Arg. ep. seq.

Hæc epistola videtur præponenda superiori, quia scripta vide-
tur post primam, in qua plura adduxi: ad consolandum Torqua-
tum: propter quæ dicit se nunc breviorē debere esse, consolatur
tamen eum etiam hac epistola quantum potest, licet dicat Torqua-
tum esse in ea urbe utpote Athenis, ubi vel ipsi parietes ornatius
quam ipse Cicero loqui possint.

M. T. C. S. D. A. Torquato. lib. 6. 81.

Superioribus literis benevolentia magis
adductus, quàm quòd res ita postularet, fui
longior. Neq; enim confirmatione nostra e-
gebat virtus tua: neq; erat ea mea causa, atq;
fortuna, ut ego, cui ipsi omnia deessent, alterū
confirmarem. Hoc item tempore brevior es-
se debeo: siue enim tum nihil opus fuit tam
multis verbis, nihilo magis nunc opus est: siue
tum opus fuit, illud satis est, præsertim cum
accesserit nihil noui. Nam etsi quotidie ali-
quid audimus earum rerum, quas ad te per-
ferri existimo, summa tamen eadem est, & i-
dem exitus, quem ego tam video animo, quàm
ea, quæ oculis cernimus: nec vero quicquam
video, quòd non idem te videre certo scio.
Nam etsi quem exitum acies habitura sit, di-
uinare nemo potest, tamen & belli exitum

Exorditur à cau-
sis & cur literis
superioribus a-
deo copiose Tor-
quatum consola-
tus sit, & cur in
præsentibus bre-
uior esse debeat.

Dilectum & ad
insinuationem.

Consolari inci-
pit.

A morte cur mo-
riendum.

Correctio à loco
ducta.

Dilemma à culpa
carentia.

Scilicet porto.

video: etsi id minus, hoc quidem certe, cum sit necesse alterutrum vincere, qualis futura sit vel hæc, vel illa victoria. Idq; cum optime perspexi, tale video, nihil ut mali videatur esse futurum, si id vel ante ceciderit, quod vel maximum ad timorem proponitur. Ita enim viuere, ut non sit viuendum, miserrimum est: mori autem nemo sapiens miserum duxit, ne beato quidem. Sed in ea es vrbe, in qua hæc vel plura, & ornatiora, parietes ipsi loqui posse videantur. Ego tibi hoc confirmo: etsi leuis est consolatio ex miserijs aliorum, nihilo te nunc maiore in discrimine esse, quam quæuis aut eorum qui discesserint, aut eorum qui remanserint: alteri dimicant, alteri victorem timent. Sed hæc consolatio leuis: illa grauior qua te uti spero: ego certe utor: nec enim dum ero, angar vlla re, cum omni vacem culpa: et si non ero, sensu omnino carebo. Sed rursus Nocturnam Athænas qui ad te hæc. Mihi tu, tui, tua omnia maximæ curæ sunt, & dum viuam erunt, vale.

Arg. ep. seq.

Consimili fere argumento cum superioribus, ostendit Cicero magnum impendere periculum ex bellis civilibus, utrumq; sit futurus victor. Deinde consolatur Torquatum fere iisdem rationibus, qui us eum consolatus est in alijs epistolis, & potissimum in prima huius libri.

M. C. A. Terquato. S. D. lib. 6. 82.

Noui, quod ad te scriberem nihil erat: & tamen si quid esset, sciebam te à tuis certior fieri

fieri solere. De futuris autem rebus etsi semper difficile est dicere, tamen interdum coniectura possis propius accedere, cum res est eiusmodi cuius exitus prouideri possit. Nunc tantum videmur intelligere, non diuturnum bellum, etsi id ipsum nonnullis videatur secus. Equidem cum hæc scribebam, aliquid iam actum putabam, non quod ego certo sciam, sed quod haud difficilis erat coniectura. Nam cum omnis belli Mars communis, & cum semper incerti exitus præliorum sint: tamen hoc tempore magnæ utrinque copiarum, ita paratæ ad pugnandum esse dicuntur, ut uterque vicerit, non sit mirum futurum. Illa in dies singulos magis, magisque opinio hominum confirmatur, etiam si inter causas armorum aliquantum intersit, tamen inter victorias, non multum inter futurum: alteros propemodum iam sumus experti: de altero nemo est qui cogitet, cum sit metuendus iratus victor, armatus. Hoc loco si videor augere dolorem tuum, quem consolando leuare debeam, fateor me communium malorum consolationem nullam inuenire, præter illam, quæ tamen, si possis eam suscipere, maxima est, quæque ego quotidie magis vtor. Conscientiam rectæ voluntatis, maximam consolationem esse rerum incommodarum; nec esse vllum magnū malum præter culpam. A qua quando tantū absumus, ut etiam optimè senserimus; euentusque magis nostri consilij, quàm consilium reprehendatur: & quando præstitimus quod

Variis modis
c. pat. benivolentia.

Exordij pars prima.
Secunda exordij pars.
L. difficile est de rebus futuris scribere.
I. rolepis.

Sententia.

A magnis & Populi & Caesaris copiis est coniectura.

Tertia exordij pars inter victorias nihil inter futurum putatur.

A conscientia rectæ voluntatis

Aculpe carens.

Procatalepsis.

A Cæsaris de salute Torquati sententia.

A tempore.

Ab exemplo confirmat quod dicitur.

A literis & temporis longinquitate.

debuimus, moderate quod euenit, feramus. Sed hoc mihi tamen non sumo, vt te conso-
ler de communibus miseriis, quæ ad conso-
landum maioris ingenij, & ad ferendum sin-
gularis virtutis indigent: illud cuius facile est
docere, cur præcipue tu dolere nihil debeas.
Eius enim qui tardior in te leuando fu-
it, quam fore putaremus, non est mihi dubia
de tua salute sententia: de alijs autem non ar-
bitror te expectare quid sentiam. Reliquum
est vt te angat, quòd absis à tuis tam diu, res
molesta, ab ijs præsertim pueris, quibus nihil
potest esse festiuus. Sed vt antea ad te scripsi,
tempus est huiusmodi, vt suam quisq; condi-
tionem miserrimam putet, & vbi quisq; sit,
ibi esse minime velit. Equidem nos quòd
Romæ sumus, miserrimum esse duco, non
solum quòd in omnibus malis acerbius est
videre, quam audire: sed etiam quòd ad om-
nes casus subitorum periculorum magis ob-
iecti sumus, quam si ab essemus: etsi me ipsum
consolatorem tuum, non tantum literæ, qui-
bus semper studui, quantum longinquitas
temporis mitigauit. Quanto fuerim dolore
meministi. In quo prima illa consolatio est,
vidisse me plus, quam ceteros, cum cupiebã,
quamuis iniqua conditione pacem. Quod et-
si casu, non diuinatione mea factum est, tamẽ
hac inani prudentiæ laude delector. Deinde
quòd mihi ad consolationem commune tecũ
est, si iam vocer ad exitum vitæ, non ab ea re-
pub. auellar, qua carendum esse doleam, præ-
sertim

sertum cum id sine villo sensu futurum sit. Ad-
iuuat me ætas, & æta iam vita: quæ cum cur-
su suo bene confecto delectatur, tum vetat in
eo vim timere quo nos iam natura ipsa penè
produxerit. Postremo, is vir, vel etiam ij viri,
hoc bello occiderunt, vt imprudentia videat-
ur eandem fortunam, si res cogat, recusare.
Equidem mihi omnia propono: nec vllum
est tantum malum, quod non putem impen-
dère: sed cum plus in metuendo mali sit, quàm
in illo ipso quod timetur: desino, præsertim
cum id impendeat, in quo non modo dolor
nullus, verum finis etiam doloris futurus sit.
Sed hæc satis multa, vel plura potius, quàm
necesse fuit: facit autem non loquacitas mea,
sed beneuolentia longiores epistolas. Seruiū
decessisse Athenis moleste tuli: non enim du-
bito, quin magnæ tibi leuationi sit solitus es-
se quotidianus congressus, & sermo cum fa-
miliarissimi hominis, tum optimi & pruden-
tissimi viri. Tu velim te vt debes, & soles tua
virtute sustentens. Ego, quæ te velle, quæq; ad
te, & ad tuos pertinere arbitrabor, omnia stu-
diose, diligenterq; curabo: quæ cum faciam,
beneuolentiam tuam erga me imitabor: me-
rita non assequar, vale.

A mulierum vi-
rorum in bello
civili occis.

Correctio.

Narratio multa.

Conclusio epi-
stolæ.

Arg. ep. seq.

Aulus Caciinna vir præstanti ingenio præditus, & Pompejanarum
partiam præcipuus autor, scripserat quæ suis temporibus fuerant
gesta, & laudauerat multos ciues, qui reipub. studiosi fuissent, & cō-
tra multos qui eos oppugnassent, norauerat, & præcipue Cæsarem,
qui contra eam arma mouisset, quamobrem Cæsar interdixit, &
patria,

patria, sicut & alijs multis. Cum igitur vehementer angereetur & cruciaretur, Cæcinnæ desiderio patriæ & suorum, Cicero hac epistola eum consolatur, fere iisdem rationibus, quibus consolatus est in superioribus Torquatum, ostendens eum non posse esse diutius in his malis: pollicetur quæ se & sua omnia ipsi Cæcinnæ, & filiis eius,

M. C. A. Cæcinnæ. S. D. lib. 6. 83.

A narratione exorditur.

Distributio:

Alteræ exordii pars.

Propositio.
A mali breuitate.
A causa.

A publicis ornamentis,

Quotiescunq; filium tuum video, (video autem fere quotidie) polliceor ei studium quidem meum, & operam sine vlla exceptione aut laboris, aut occupationis, aut temporis: gratiam autem, atq; auctoritatem, cum hac exceptione, quantum valeam, quantumque possim. Liber tuus & lectus est, & legitur à me diligenter, & custoditur diligentissime. Res & fortunæ tuæ mihi maximæ curæ sunt: quæ quidem quotidie faciliores mihi, & meliores videntur: multisq; video magnæ esse curæ: quorum de studio, & de sua spe, filium ad te perscripsisse certo scio. His autem de rebus quas coniectura consequi possumus, nō mihi sumo, ut plus ipse respiciam, quam te videre, atq; intelligere mihi persuaferim: sed tamen quia fieri potest, ut tu ea perturbatiore animo cogites, puto esse meum, quid sentiam exponere. Ea natura rerum est, & is temporum cursus, ut non possit ista, aut tibi, aut cæteris fortuna esse diuturna: neq; hære in tam bona causa, & in tam bonis ciuibus tā acerba iniuria. Quare ad eam spem, quam extra ordinem de te ipso habemus, non solum propter dignitatem, & virtutem tuam (hæc enim ornamenta sunt tibi etiam cum alijs cōmunia

munia) accedunt tua præcipua propter eximium ingenium, summamq; virtutem, cui mehercule hic, cuius in potestate sumus, multum tribuit. Itaq; ne punctum quidem temporis in ista fortuna fuisses, nisi eo ipso bono tuo, quo delectatur, se violatum putaret: quod ipsum lenitur quotidie: significaturq; nobis ab ijs, qui simul cum eo viuunt, tibi hanc ipsam opinionem ingenij apud ipsum plurimum profuturam. Quapropter primū fac animo forti, atq; magno sis: ita enim natus, ita educatus, ita doctus es, ita etiam cognitus, vt tibi id faciendum sit: deinde spem quoq; habeas firmissimam propter eas causas quas scripsit: à me verò tibi omnia, liberisq; tuis paratissima esse confidas velim. Id enim & vetustas nostri amoris, & mea consuetudo in meos, & tua multa erga me officia postulant, vale.

A prius dei-
bus.

Conclusio episto-
læ circumstancijs
plena.

Arg. ep. seq.

Consolatur Toranum, monensq; vt fortiter que acciderant, ferat, cum res se aliter habere nequeant. Vnde affert consuetam consolationem ex recta conscientia.

Cicero Torano. S. D. lib. 6. 99.

Esli cum hæc ad te scriberem, aut appropinquare exitus eius calamitosissimi belli, aut iam aliquid actum, & confectum videbatur, tamen quotidie commemorabam te vnum in tanto exercitu mihi fuisse assensorem, & me tibi: solosq; nos vidisse, quantum esset in eo bello

A circum-
ductione ductum
est exordium.

A concordia sen-
tentiarum.

Aptitudina
malorum.

Curante bellum
quiletimidus fu-
erit.

A meritis bono.

A conscientia
consiliorum.

Cur argumentis
consolatoris v-
luntatis.

Epilogus.

bello mali, in quo spe pacis exclusa, ipsa victoria futura esset acerbissima, quæ aut interitum allatura esset, si victus esses, aut si vicisses, seruitutem. Itaq; ego, quem tum fortes illi viri, & sapientes Domitij, & Lentuli timendum esse dicebant (eram planè, timebam enim ne euenirent ea, quæ acciderunt) idem, nunc nihil timeo, & ad omnem euentum paratus sum. Dum aliquid videbatur caueri posse, tum id negligi dolebam: nunc vero euerfis omnibus rebus, cum consilio profici nihil possit, vna ratio videtur, quicquid euenierit, ferre moderate: Præsertim cum omnium rerum mors sit extremum: & mihi sim conscius me quoad licuerit, dignitati reipub. consuluisse, & hac amissa, salutem retinere voluisse. Hæc scripsi, non vt de me ipse dicerem, sed vt tu, qui coniunctissimus fuisti mecum, & sententia, & voluntate, eadem cogitares. Magna enim consolatio est, cum recordare, etiam si secus acciderit, te tamen recte, veræq; sensisse. Atq; vtinam liceat aliquando, aliquo reipub. statu nos frui, interq; nos conferre sollicitudines nostras, quas pertulimus tum, cum timidi putabamur, quia dicebamus ea futura, quæ facta sunt. De tuis rebus nihil esse quod timeas, præter vniuersæ reipub. interitum, tibi confirmo. De me autem sic velim iudices, quantum ego possim, me tibi, saluti tuæ, liberisq; tuis summo cum studio præsto semper futurum, vale.

Arg. Epist. Seq.

Cum Domitius post cladem Pharsalicam in Italiam se recepisset, neq; Cicero quicquam ad eum scripsisset, hac se epistola excusar, ostendens eam solam fuisse causam, quod in tantis malis, nullam haberet consolationem, quam ad eum scriberet, cum & ipse consolationis indigeret. Nunc autem consolatur ex recto iustituto eius monet vt saluti consulat, polliceturq; quam poterit operam.

Cicero Domitio. S.D. lib. 6. 100.

Non ea res me deterruit, quo minus potesteaquam in Italiam venisti, literas ad te mitterem, quod tu ad me nullas miseras; sed quia nec quid tibi pollicerer, ipse egens rebus omnibus, nec quid suaderem, cum mihi metipsum consilium deesset, nec quid consolationis afferem in tantis malis reperiēbam. Hæc quamquam nihilo meliora sunt, nunc etiam atque etiam multo desperatiora, tamen inanes esse meas literas, quam nullas malui. Ego si te intelligerem plus conatum esse suscipere reip. causa muneris, quam quantum præstare potuisses, tamen quibuscunq; rebus possem, ad eam conditionem te viuendi, quæ daretur, quæq; esset hortarer. Sed cum consilij tui bene fortiterq; suscepti, eum tibi finem statueris: quem ipsa fortuna terminum nostrarum contentionum esse voluisset: oro, obtestorq; te pro nostra vetere coniunctione, ac necessitudine, proq; summa mea in te beneuolentia, & tua in me pariter, te vt nobis, parenti, coniugi tuisq; omnibus quibus es, fuistiq; semper charissimus, saluum conserues: in eolamitati

Exordium à causis, cur nihil literarum hæcenus ad Domitium miserit.

Distributio.

Consilium quo bellum i Pharsalia cum Domitio ingressus sit.

A praeceptis philo-
sophiz.

Conclusio episto-
larum à sua in rebus
Domitii opera.

tati tuæ, tuorumq; qui ex te pendent, consu-
las, quæ didicisti, quæq; ab adolescentia, pul-
cherrime à sapientissimis viris tradita memo-
ria, & scientia comprehendisti, ijs hoc tempo-
re vtare: quos coniunctos fuma beneuolentia
plurimisq; officijs amasti, eorum desiderium,
si non æquo animo, at forti feras. Ego quid
possim nescio: vel potius me parum posse scē-
tio: illud tamen tibi polliceor, me, quæcunq;
saluti dignitatiq; tuæ conducere arbitror,
tanto studio esse facturum, quanto semper tu
& studio, & officio in meis rebus fuisti. Hæc
meam voluptatem ad matrem tuam optimā
fæminam, tuiq; amantissimam detuli. Si quid
ad me scripseris, ita faciam, vt te velle intel-
lexero. Sin autem tu minus scripseris, ego ta-
men omnia quæ tibi vtilia esse arbitror,
summo studio diligenterq; curabo, vale.

Arg. ep. seq.

Conqueritur de insolentia M. Antonii, qui tunc consul omnes
lèges, iudicia, & sanctos mōres pessundabat, ita, vt ne vestigium
quidem vllum relinqueretur, & eum sic adducit in odium, veritus
ne Plancus cum eo adiungeretur aduersus rempub. excusat, etiam
quod non latius scribat de repub. captansq; beneuolentiam Planci,
furnitum commendatiorem facit.

M. T. C. C. N. Planco Imp. Conf. Des. S. D. lib.

10. 179.

A querela de im-
manitate M. An-
tonii, quæ eo spe-
ciat, ne Plancus
cum Antonio se
coniungat.

Esti abfui proficiscens in Græciam: & po-
steaquam de meo cursu reipub. sum voce re-
uocatus, nunquam per M. Antonium quie-
tus fui: cuius tanta est non insolentia (nam id
quidem

quidem vulgare vitium est) sed immanitas, non modo vt vocem, sed ne vultum quidem liberum possit ferre cuiusquam. Itaq; mihi maxime curæ est, non de mea quidem vita, cui satisfeci vel ætate, vel factis, vel (si quid etiam hoc ad rem pertinet,) gloria: sed me patria sollicitat, imprimisq; mi Plance, expectatio consulatus tui, quæ ita longa est, vt optandum sit, vt possimus ad id tempus reipub. spiritum ducere. Quæ potest enim spes esse in ea repub. in qua hominis impudentissimi, atq; intemperantissimi, armis oppressa sunt omnia: in qua nec Senatus, nec populus vim habet vllam: nec leges vllæ sunt, nec iudicia, nec omnino simulachrum aliquod, aut vestigium ciuitatis: Sed quando acta omnia mitti ad te arbitrabar, nihil erat, quod singulis de rebus scriberem. Illud autem erat comoris mei, quem à tua pueritia susceptum non seruauì solum, sed etiam auxi: monere te, atq; hortari, vt in rempub. omni cogitatione, curaq; incumberes. Quæ si ad tuum tempus perducitur, facilis gubernatio est: vt perducatur autem, magnæ cum diligentia est, tū etiam fortunæ. Sed & te, aliquanto ante, (vt spero) habebimus, & præterquam quod reipub. consulere debemus, tamen tuæ dignitati ita fauemus, vt omne nostrum consilium, studium, officium, operam, laborem, diligentiam ad amplitudinem tuam conferamus. Ita facillimè & reipub. quæ mihi charissima est: & amicitia nostræ, quam sanctissimè nobis colendam

A spe quam de
consulatu Planci
habebar.

Per distributionē
status reipub.
describit.

A facili.

Conclusio epi-
stolæ à commen-
tatione Furnii.

colendum puto, me intelligo satisfacturum.
Furnium nostrum tanti à te fieri, quantum
ipsius humanitas, & dignitas postulat, nec
miror, & gaudeo: teq; hoc existimare volo,
quicquid in eum iudicii, officijq; contuleris:
id ita me accipere, vt in meipsum te putem
contulisse, vale.

Arg. epist. seq.

Cum interfectores Caesaris ex vrbe profugissent, & Antonius
qui iam ad imperium animum adiecerat, omnia pro libidine sua
in vrbe ageret, Cicero ad profugos scribens, ea dolenter comme-
morat, docens omnem libertatis spem esse in Decio & Marco,
Bruto & Cassio, quos etiam ad Antonii eadem incendit.

M.T.C.C. Cassio. S.P.D. lib. 12.243.

A narratione que
est finem vñq; e-
pistolæ protendi-
tur.

Finem nullum facio, mihi crede, Cassi de
te; & de Bruto nostro, id est, de tota repub.
cogitandi: cuius omnis spes in vobis est, & in
D. Bruto. Quam quidem iam habeo ipse me-
liorem, repub. à Dolobella meo præclarissi-
me gesta. Manebat enim illud malum urba-
num, & ita corroborabatur quotidie, vt ego
quidem & vrbi, & otio diffiderem urbano.
Sed ita compressa est, vt videamur omne iam
ad tempus ab illo duntaxat sordidissimo pe-
riculo tuti futuri. Reliqua magna sunt, &
multa, sed posita omnia in vobis: quanquam
primum quidq; explicemus. Nam vt adhuc
quidem actum est, non regno, sed rege libe-
rati videmur. Interfecto enim rege, regios
omnes nutus tuemur. Neq; verò id solum, sed
etiam quæ ipse ille, si viueret, non faceret, ea
nos quasi cogitata ab illo probamus: nec eius
quidem

quidem rei finem video: tabulæ signantur, immunitates dantur, pecuniæ maximæ distribuuntur, exiles reducuntur, senatusconsulta falsa referuntur, ut tantummodo odium illud hominis impuri, & seruitutis dolor depulsus esse videatur: respub. iaceat in his perturbatioribus, in quas eam ille coniecit. Hæc omnia vobis sunt expedienda: nec hoc cogitandum, satis iam habere rempub. à vobis. Habet illa quidem tantum, quantum nunquam mihi in mentem venit optare. Sed contenta non est: & pro magnitudine & animi & beneficij vestri à vobis magna desiderat. Adhuc ultia suas iniurias est per vos interitu tyranni: nihil amplius. Ornamenta vero sua quæ recuperauit? An quod ei mortuo paret, quem viuum ferre non poterat? cuius æra refigere debebamus, eius etiam chirographa defendimus? At enim ita decreuimus; fecimus, id quidem temporibus cedentes, quæ valent in repub. plurimûs: sed immoderate quidem, & ingratè nostra felicitate abutuntur. Verum hæc propediem, & multa alia coram. Interim velim sic tibi persuadeas, mihi cum reipub. quàm semper habui charissimam, tum amoris nostri causa, maximæ curæ esse tuam dignitatem: Da operam, ut valeas.

Distributio elegantis.

DEMONSTRATI- ui generis epistola.

Arg. Epist. Seq.

Quo tempore Curio Romam redierat, & tribunus plebis creatus erat, Cicero provinciam regebat Ciliciam, & qua cū audisset tandem Curionis auctoritatem, gratulatur ei, purgans tarditatem, gratulationis, & simul adhortans, ne quorumvis consiliis ab reipub. favore auferatur acie Cæsarem notans, à quo intellexerat Curionem sollicitari. A quo etiam postea ob res alienum soluendum se corrumpi permisit. Ultimo loco rogat, ne sibi prorogetur seu prolongetur provincia.

*M. T. C. P. Proconsuli Curioni Tribuno
Pleb. S. P. D. lib. 2. 17.*

Beneuolentiam
captat à gratula-
tione.

Hortatur Curio-
nem ut omnia ex
suo consilio gerat

Sera gratulatio reprehendi non solet præfertim si nulla negligentia prætermissa est; longe enim absum, audio sero. Sed tibi & gratulor, & ut sempiternæ laudi tibi sit iste tribunatus, exopto: teq; horror ut omnia gubernes, & moderere prudentia tua: ne te auferant aliorum consilia. Nemo est, qui tibi sapientius suadere possit te ipso: nunquam labere si te audies. Non seribo hoc temere: cui scribā video: noui animum, noui consilium tuum: non vereor ne quid timide, ne quid stulte facias, si ea defendes, quæ ipse recta esse senties. Quod in id repub. tempus non incideris (iudicio enim tuo, non casu in ipsum discrimen rerum contulisti tribunatum tuum) profecto vides quanta vis in rempub. temporum sit, quanta varietas rerum, quàm incerti exitus, quam

quàm flexibiles hominum voluntates, quid infidiarum, quid vanitatis in vita sit, non dubito quin cogites. Sed amabo te, cura & cogita, nihil novi, sed illud idem quòd initio scripsi: tecum loquere, te adhibe in consilium, te audi, tibi optempera. Alteri qui melius dare consilium possit, quàm tu, non facile inueniri potest: tibi vero ipsi certe nemo melius dabit. Dij immortales, cur ego non adsum vel spectator tuarum laudum, vel particeps, vel socius, vel minister consiliorum? tametsi hoc minime tibi deest: sed tamen efficeret magnitudo, & vis amoris mei, consilio te vt possem iurare. Scribam ad te plura alias: paucis enim diebus eram missurus domesticos tabellarios, vt quoniam sanè fæliciter, & ex mea sententia, rempub. gessimus, vnis litteris totius æstatis res, gestas ad Senatum perscriberem. De sacerdotio tuo quantam curam adhibuerim, quanq; difficili in re, atq; causa, cognoscas ex his litteris, quas Thrasoni liberto tuo dedi. Te mi Curio pro tua incredibili in me beneuolentia, meq; item in te singulari, rogo atq; oro, ne patiari mihi quicquam ad hanc provincialem molestiam temporis prorogari. Præsens tecum egi, cum te tribunum plebis isto anno fore non putarem. Itaq; petui sæpius per literas, sed tum quasi à Senatore nobilissimo, tum adolescente etiam gratissimò: nunc à tribuno plebis, & à Curione tribuno, non vt decernatur aliquid noui, quòd solet esse difficilius: sed vt ne quid noui decerna-

Exclamatio:

Rescripto.

Hoc obiter interserit.

Conclusio epistolæ à petitione, nã petit Curio rem vt det operam ne tempus prouincie ei prorogetur

tur: vt & Senatus consultum & leges defendas: eaq; mihi conditio maneat, qua profectus sum. Hoc te vehementer, etiam atq; etiā rogo: vale.

Arg. ep. seq.

Gratulatur Calio quod Aedilitatem assecutus est, cum explosione aduersarii competitoris, quem plurimi putant Atulium fuisse, hominem vanum, non minus tamen gloriae cupidum, & iactabundum, vt qui iactauerat se omnia, quae vellet, assecuturum favore iuuentum gratiosorum quos in sua potestate habebat. Vnde Cicero vt Calio qui de ea victoria gloriatur est, complacet, significat se gestire praeter laetitia & vix seruasse modum; & in animo plane egisse petitionem illi in, vt ad oculos referret, & profusus rideret. Sub obscura est epistola, quales sunt in quibus perplexe loquitur.

M. T. C. Calio Rufo Aedili Curuli Designato.

S. P. D. lib. 2. 19.

Exorditur a gratulatione, ob aedilitatem curulem quam Calius adeptus erat, & a gratiarum actione.

Irideret competitorum Calii in aedilitate, & est sarcasmus.

Primum tibi, vt debeo, gratulor: lectorq; cum praesenti, tum etiam sperata tua dignitate, seruius, non negligentia mea, sed ignoratione rerum omnium. In his enim sum locis, quod & propter longinquitatem & propter Latrocinia tardissime omnia perferuntur. Et cum gratulor, tum vero quibus verbis tibi gratias agam, non reperio quod ita factum sit, vt dederis nobis, quemadmodum scripseras ad me, quem semper ridere possemus. Itaque cum primum audiui, ego ille ipse factus sum: scis quem dico: egiq; omnes illos adolefcentes, quos ille iactitat: difficile est loqui: te autem contemplans absentem, & quasi tecum coram loquerer. Non adeo pol quantam egeris

ris rem, neque quantum facinus feceris: quod quia præter opinionem mihi acciderat, referebam me ad illud, Incredible hoc factum obijcitur, repente vero inCESSI omnibus lætitijs. In quo cum obiurgarer, quod nimio gaudio penè desiperem, ita me defendebam: ego voluptatem homini nimiam. Quid quæris? dum illum rideo, penè sum factus ille. Sed hæc pluribus, multaque alia & de te, quàm primum ero aliquid nactus otij. Te vero mi Rufe diligo, quem mihi fortuna dedit amplificatorem dignitatis meæ, ultorem non modo inimicorum, sed etiam, invidorum meorum, ut eos partim scelerum suorum, partim etiam ineptiarum pœniteret: vale.

Alias habui.

Epilogus ab amore quo Cæli prolequitur.

Arg. epist. seq.

Commendat primum Phaneæ prudentiam: tum amorem suum in Appium modeste commemorat, & Appium mirifice laudat, & Cilicem libertum eius satis extollit. Et ultimo Valerium, quem prius quod se iuriconsultum diceret, risit, nunc quod bonus vir sit laudat.

M.T.C. Appio Pulchro Imperatori

S.P.D. lib. 3. 30.

Si ipsa respub. tibi narrare posset, quomodo sese haberet, non facilius ex ea cognoscere posses, quàm ex liberto tuo Phania: ita est homo non modo prudens, verum etiam (quod vidi) curiosus: qua propter ille omnia tibi explanabit: id e-

Exorditur à laude liberti.

Cur Appius sibi
clarus sit ostendit.

Narratiuncula.

Epilogus est à
commendatione
Valerii Iuricon-
sul.

nim mihi & ad breuitatem est aptius, & ad reliquas res prouidentius. De mea autem beneuolentia erga te, etsi potes ex eodem Phania cognoscere, tamen videntur etiam aliquæ meæ partes. Sic enim persuade tibi charissimum te mihi esse, cum propter multas suauitates ingenij, officij, humanitatis tuæ, tum quòd ex literis tuis, & ex multorum sermonibus intelligo, omnia, quæ à me profecta sunt in te, tibi accidisse gratissima. Quòd cum ita sit, perficiam profecto, ut longi temporis vsuram, qua caruimus, & gratia, & crebritate, & magnitudine officiorum meorum sartiam: idq; me (quoniam tu ita vis) puto non inuita Minerua esse facturum: quam quidem ego, si forte de tuis sumpsero, non solum Pallada, sed etiam Appiada nominabo. Cilix libertus tuus antea mihi minus fuit notus: sed ut mihi à te reddidit literas plenas, & amoris, & officij, mirificè ipse suo sermone subsecutus est humanitatem literarum tuarum. Iucunda mihi oratio fuit, cum de animo tuo, de sermonibus quos de me haberes, quotidie mihi narraret. Quid quæris? Biduo factus est mihi familiares, ita tamen ut Phaniam valde sim desideraturus; quem cum Romam remittes, quòd (ut putabamus) celeriter eras factururus, omnibus ei de rebus, quas agi, quas curari à me voles, mandata des velim. L. Valerium iuriconsultum valde tibi commendo, sed ita etiam si non est iuriconsultus. Melius enim ei cauere volo, quam ipse alijs solet, valde hominem

minem diligo: est ex meis domesticis, atq; intimis familiaribus; omnino tibi agit gratias: sed idem scribit, meas literas maximum apud te pondus habituras. Id eum ne fallat, te etiā atq; etiam rogo, vale.

Arg. ep. seq.

In priorē parte huius epistolę gratulatur Cicero Appio de absolute amicitia. Deinde purgat diligenter, quod Tullia filia sua data sit nuptum Dolo bellę homini inimicissimo ipsi Appio, excusat: quę precipue absentiam suam, qua matrimonium illud erat contractum. Et postremo affirmat se propter affinitatem illam nihil alienatum ab Appio, imo maiora factum ad evitandam suspitionem quā fecisset.

M. T. C. Appio Pulchro. S. P. D. lib. 2. 41.

Gratulor tibi prius (ita enim rerum ordo postulat) deinde ad me conuertar. Ego verò vehementer gratulor de iudicio ambitus, neque id, quod nemini dubium fuit, absolutum te esse: sed illud, quod quo melior ciuis, quo vir clarior, quo fortior amicus es, quo plura virtutis, industrię ornamenta in te sunt, eò mirandum est magis, nullamne in tabellę quidem latebra fuisse absconditam malevolentiam, quę te impugnare auderet: non horum temporum, non horum hominum, atq; morum negotium: nihil iam sum pridem admiratus magis. De me autem, suscipe paulisper meas partes, & eum te esse finge, qui ego sum: si facile inueneris quid dicas, noli ignorare hæsitatiōi meę. Ego verò velim mihi,

Exordium à diuisione epistolę.
Gratulatur Appio de absolute ambitus.

Amplificatio ab Appii persona.

Excusat se Cicero, quod absente se Tullia Dolo bellę Appii inimico nupserit.

Purgatio.

Translatione vitur.

Occupatio obsequii.

A suo constanti erga Appium studio.

Narratiuncula.

Tullizq; meæ (sicut tu amicissime, & suavis-
sime optas) prospere euenire ea, quæ me in-
sciente facta sunt à meis: sed ita cecidisse, vt a-
gerentur. eo tempore, spero omnino cum ali-
qua fælicitatè, & opto: veruntamen plus me
in hac spe, tua sapientia, & humanitas conso-
latur, quam opportunitas temporis: Ita q;
quemadmodum expediam exitum huius in-
stitutæ orationis, non reperio: neq; enim tri-
stius dicere quicquam debeo ea de re, quam
tu ipse omnibus optimis prosequeris: neque
non me tamen mordet aliquid: in quo vnum
vereor, ne tu parum perspicias ea, quæ gesta
sint: ab illis esse gesta, quibus ego ita manda-
ram, vt cum tam longè abfuturus essem, ad
me ne refuerent, agerent quòd probassent. In
hoc autem mihi illud occurrit. Quid tu igitur
si affuisses: rem probassem, de tempore,
nihil te inuito, nihil sine consilio egissem tuo.
Vides sudare me, iamdudum laborantem
quomodo ea tueor, quæ mihi tuenda sunt, &
te non offendam. Leua me igitur hoc onere,
nunquam enim mihi videor tractasse cau-
sam difficiliorem. Sic habeto tamen, nisi iam
nunc omnia negotia cum summa tua dignita-
te diligentissime confecissem, tametsi nihil vi-
debatur ad meum erga te pristinum studiũ
addi posse, tamen hac mihi affinitate nuntiata
non maiore equidem studio, sed acrius, aper-
tius, significantius dignitatem tuam defen-
dissem. Decedenti mihi, & iam imperio an-
no

nouo terminato, ante Nonas Sextiles, cum ad Sidam naui accederem, & mecum. Q. Seruilius esset, literæ à meis sunt redditæ: dixi statim Seruilio (etenim videbatur esse commotus) vt omnia à me maiora expectaret: quid multa? beneuolentior tibi, quàm fui, nihilò sum factus: diligentior ad declarandam beneuolentiam multo. Nam vt vetus nostra si multas antea stimulabat me, vt cauerem, ne cui suspicionem fictæ reconciliatæ gratiæ darem: sic affinitas nouam curam mihi affert cauendi, ne quid de summo meo erga te amore detractum esse videatur: vale.

Arg. ep. seq.

Gratias quodammodo agit Appio, quòd interea dum in Cilicia ageret, in familiarem suam plurima conrulerat beneficia: vnde hæc epistola tota plena est beneuolentiæ. Nam pròfitetur se idem velle & nolle constituisse cum Appio: Tacite-
q; immit se induiturum Dolobellam ad consensionem. Et demum dicit se sperare Appium censorem esse.

*M. T. C. Appio Pulchro. S. P. D.**lib. 3. 42.*

Quasi diuinarem tali in officio fore mihi aliquando expetendum studium tuum, sic cum de tuis rebus gestis agebatur, inseruiebam honori tuo. Dicam tamen verè: plus quam acceperas reddidisti. Quis enim ad me non perscripsit, te non solum solum

Exorditur à suo erga Appium officio, & ab Appio in reponendis beneficiis gratitudine.

Locus communis

Tacit. hortatur
Appium ut ini-
micitias deponat.Censor magister
morum.

solum autoritate orationis, sententia tua quibus ego à te tali viro contentus eram: sed etià opera, consilio, domum veniendo, conueniendis meis, nullum onus officij cuiquam reliquum fecisse: hæc mihi ampliora multo sunt, quam illa ipsa, propter quæ hæc elaborantur. Insignia enim virtutis multi etiam sine virtute assecuti sunt: talium virorum tanta studia assequi sola virtus potest. Itaq; mihi propono fructum amicitiae nostræ ipsam amicitiam, qua nihil est vberius, præsertim in his studijs, quibus vterq; nostrum deuinctus est. Nam tibi me profiteor, & in repub. sociū, de qua idem sentimus: & in quotidiana vita coniunctum, cum ijs artibus, studijsq; , quæ colimus. Velim ita fortuna tulisset, ut quanti ego omnes tuos facio, tanti tu meos facere posses: quòd tamen ipsum, nescio qua permotus animi diuinatione, non despero. Sed hoc nihil ad te: nostrum est onus. Illud velim sic habeas, quòd intelliges, hac re nouata additum potius aliquid ad meum erga te studium, cui nihil videbatur addi posse, quam quicquam esse detractum. Cum hæc scriberem: eo breuior est hæc epistola, & ut aduersus magistrum morum modestior, vale.

Arg. epist. seq.

Inter Ciceronem & Crassum post amicitiam magnam incidere simulacra non parua, imò & dissentio studiorum, & odium propter defensionem Gabinij, quam Crassus susceperat contra Ciceronem. Cum eum antea oppugnasset, tandem tamen cohortantibus Pompeio & Cesare, reconciliata est inter eos gratia, ita ut penè de domo Ciceronis, profectus sit Crassus ad Parthicum bellum, ad quem Ci-

cero

cero nunc scribit, & ita pro eius honore & dignitate contendisse in Senatu, ut omnes intellexerint suum erga eum studium ostendisse ea quæ audierat non esse vera, sed à maleuolis ficta: unde pollicetur, se illi constantem amicum fore: rogat ut talis sibi sit Crassus, & de rebus omnibus ad se scribat.

M. T. C. M. Licinio. P. Filio Crasso. S. D.

lib. 5. 65.

Quantum meum studium extiterit dignitatis tuæ vel tuendæ, vel etiam augendæ, non dubito quin ad te omnes tui perscripserint. Non enim fuit aut mediocre, aut obscurum, eiusmodi, quod silentio possit præteriri. Nam & cum consulibus, & cum multis consularibus tanta contentione decertavi, quanta nunquam antea vlla in causa: suscepiq; mihi perpetuam propugnationem pro omnibus ornamentis tuis, veteriq; nostri necessitudini iamdiu debitum, sed multa varietate temporum interruptum officium cumulatè reddidi. Neq; mehercule vaquam mihi tui aut colendi, aut ornandi voluntas defuit: sed quædam pestes hominum laude aliena dolentium, & te nonnunquam à me alienarunt, & me aliquando immutarunt tibi. Sed extitit tempus optatum mihi magis, quàm speratum, ut florentissimis tuis rebus mea perspicì posset & memoria nostræ voluntatis, & amicitie fides.

Sum enim consecutus non modo ut domus tua tota, sed ut cuncta ciuitas me tibi amicissimum esse cognosceret. Itaq; & præstantissima omnium feminarum vxor tua, & eximia pietate, virtute, gratia, tui Crassi meis consiliis, monitis, studiis, actionibusq; nituntur:

Capit beneuolentiam ab amplificatione eorū quæ pro M. Crasso fecerat.

Diluit ea quæ de se ad Crassum delata fuerunt.

A persona & maiorenolentia delatorum.

Suam erga Crassum voluntatem confirmat testimonio domesticorum Crassi, iuxta testimonio ciuitatis totius & Senatus.

&

Cur Crassum se-
per officiis demer-
eri studuerit.

Extenuat dissen-
sionem inter se &
Crassum, ob de-
senium à Crasso
Gabinium contra
Ciceronem or-
tam.

Polliceor Crasso
operam & studiū
suū.

Cur Publium
Crassi filium et in
vnicē amet.

& Senatus, populusq; Romanus intelligit ti-
bi absenti nihil esse tam promptum, aut tam
paratum, quàm in omnibus rebus, quæ ad te
pertineant, operam, curam, diligentiam, auto-
ritatem meam. Quæ sunt, acta, quæq; agan-
tur, domesticorum tibi literis declarari pu-
to. De me sic existimes, ac tibi persuadeas ve-
hementer velim, non me repentina aliqua vo-
luntate, aut fortuito ad tuam amplitudinem
meis officijs amplectendam incidisse: sed vt
primum forum attigerim, spectasse semper,
vt tibi possem quàm maximè esse coniun-
ctus, quo quidem ex tempore, memoria te-
neo, neq; meam tibi obseruantiam, neq; mi-
hi tuam summam beneuolentiam, ac libera-
litatem defuisse. Si qua interciderunt non
tam re, quàm suspicionē violenta ea, cum fu-
erint & falsa, & inania sint euulsa ex omni
memoria, vitaq; nostra. Is enim tu vir es, & e-
um me esse cupio, vt quoniam in eadem rei-
pub. temporā incidimus, coniunctionem, a-
micitiāq; nostram vtriq; nostrum laudi
sperem fore. Quamobrem tu quantum tuo
iudiciotribuendum nobis esse putes, statues
ipse, & vt spero, statues ex nostra dignitate.
Ego verò tibi profiteor, atq; polliceor exi-
mium, & singulare meum studium in omni
genere officij, quòd ad honestatem, & gloriā
tuam spectet: in quo etiam si multi mecū cō-
tenderint, tamen cum reliquis omnibus, tum
Crassis tuis iudicibus, omnes faciliè superabo:
quos quidem ego ambos vnicè diligo, sed in
Marco beneuolentiā impari: hoc magis sum

Publio deditus, quòd iure quanquam à pueritia sua semper, tamen hoc tempore maxime sicut alterum parentem & obseruat, & diligit. Has literas velim existimes & deris habituras esse vim, non epistolæ: meq; ea quæ tibi promitto, ac recipio, sanctissime esse obseruatum, diligentissimeq; facturum. Quæ à me suscepta defensio est te absente, dignitatis tuæ in ea iam ego, non solum amicitia nostræ, sed etiam constantia meæ causa, permanebo. Quamobrem satis esse hoc tempore, arbitratus sum, hæc ad te scribere: me, si quid ipse intelligerem aut ad voluptatem, aut ad commodum, aut ad amplitudinem tuam pertinere, mea sponte id esse facturum: sin quippiam aut à te essem admonitus, aut à tuis, effecturum vt intelligeres, nihil neq; te scripsisse, neq; quenquam tuorum ad me frustra detulisse. Quamobrem velim ita & ipse ad me scribas de omnibus minimis, maximis, mediocribusq; rebus, vt ad hominem amicissimum; & tuis præcipias, vt opera, consilio, autoritate, gratia mea, sic vtantur in omnibus publicis, priuatis, forensibus, domesticis, tuis, amicorū, hospitū, clientū tuorū negotijs, vt quoad eius fieri possit, præsentia tuæ desiderium meo labore minuat: vale.

Arg. Epist. Seq.

Cesare in Senatu interfecto, cū quidā eidē aras & diuinus honores decerneret, Dolabella cōsul singulari animi magnitudine eis restitit, & puniendos curauit: quod factū summa æquitate populus censuit: vnde nūc eidē Cicero, vehemēter gratulatur, docetq; eius laudē quodāmodo in se conuerti, atq; ita se multum adieciisse ad amorem suum in eum.

Cicero Dolobellæ. S. D. lib. 9. 166.

Etsi contentus eram mi Dolabella tua gloria, satisque ex ea magnam lætitiā, vo-

Confirmat ea
quæ promissa
Crispo.

Conclusio ab
horatiuncula,
seu petitione.

Exordium à Ma-
de, quam ob fa-
ctum duoddam
Dolobella capit,
& quod socius il-
lius facti existi-
metur.

Amplificat glo-
riam Dolobellæ.

Cicero audior
gloriæ.
Ab exemplo rem
mitigat.

luptatemq; capiebam: tamen non possum nō
cōfiteri, cumulari me maximo gaudeo, quod
vulgò hominum opinio socium me ascribat
tuis laudibus. Neminem conueni (conuenio
autem quotidie plurimos, sunt enim permul-
ti optimi viri, qui valetudinis causa in hæc
loca veniant: præterea ex municipijs frequen-
tes necessarij mei) quin omnes cum te sum-
mis laudibus ad cælum extulerint, mihi cōti-
nuo maximas gratias agant. Negant enim se
dubitare, quin tu meis præceptis & consilijs
obtemperans, præstantissimum te ciuem, &
singularem consulem præbeas. Quibus ego
quanquam verissime possum respondere, te
quæ facias, tuo iudicio, & tua sponte facere,
nec cuiusquam egere consilio: tamen neq;
planè assentior, ne imminuam laudem tuam,
si omnis à meis consilijs profecta videatur:
neq; valde nego. Sum enim audior etiam,
quàm fatis est gloriæ. Est tamen non alienum
à dignitate tua, quod ipsi Agamemnoni regi
regum fuit honestum, habere aliquem in cō-
silijs capiundis Nestorem: mihi vero glorio-
sum, te iuuenem consulem florere laudibus,
quasi alumnum disciplinæ meæ. L. quidem
Cæsar, cum ad eum ægrotum Neapolim ve-
nisssem, quanquam erat oppressus totius cor-
poris doloribus, tamen ante, quàm me planè
saluauit, O mi Cicero, inquit, gratulor tibi,
cum tantum vales apud Dolobellam, quan-
tum, si ego apud sororis filium valerem, iam
salui esse possemus. Dolobellæ vero tuo &
gratulor,

gratulor, & gratias ago: quem quidem post
 te consulem, solum possumus verè consulem
 dicere. Deinde multa de facto, ac de re gesta,
 tum nihil magnificentius, nihil præclarius a-
 ctum vnquam, nihil reipub. salutarius. Atq;
 hæc vna vox omnium est. A te autem peto,
 vt me hanc quasi falsam hæreditatem alienæ
 gloriæ sinas cernere: meq;, aliqua ex parte,
 in societatem tuarum laudum venire patiare,
 quanquam mi Dolobella (hæc enim iocatus
 sum) libentius omnes meas, si modo sunt ali-
 quæ meæ laudes, ad te transfuderim, quam a-
 liquam partem exhauserim ex tuis. Nam cum
 te semper tantum dilexerim, quantum tu in-
 telligere potuisti: tum his tuis factis sic incen-
 sus sum, vt nihil vnquam in amore fuerit ar-
 dentius. Nihil est enim (mihi crede) virtute
 formosius, nihil pulchrius, nihil amabilius.
 Semper amari, vt scis M. Brutum propter e-
 ius summum ingenium, suauissimos mores,
 singularem probitatem, atq; constantiam: ta-
 men Idibus Martijs tantum accessit ad amo-
 rem, vt mirarer locum fuisse augendi in eo,
 quod mihi iam pridem cumulatam etiam vi-
 debatur. Quis erat, qui putaret ad eum amo-
 rem, quem erga te habebam, posse aliquid
 accedere? tantum accessit, vt mihi nunc deni-
 que amare videar: antea dilexisse. Quare quid
 est, quod ego te hortor, vt dignitati, & gloriæ
 seruias? proponam tibi claros viros, quod fa-
 cere solent, qui hortantur neminem habeo
 clariorem, quam te ipsum, te imitare oportet:
 tecum

Amplificat laudē
 Dolobellæ ab
 historia.

Obliqua petitio.

Correctio.

Cur Dolobellam
 plus iam amet
 quam antea.

Ab exemplo.

Amare.
 Diligere.

Gradatur Dolo-
bellz.

Laudat concione
quendam Dolo-
bellz.

Amplificatio cō-
modorum, quæ
ex facto Dolo-
bellz. provenie-
runt.

tecum ipse certes: nec licet quidem tibi iam
tantis rebus gestis non tui similem esse: quod
cum ita sit, hortatio non est necessaria: gra-
tulatione magis utendum est. Contigit enim
tibi, quod haud scio an nemini, ut summa se-
ueritas animaduersionis non modo non inui-
diosa, sed etiam popularis esset, & cum bonis
omnibus, tum infimo cuique; gratissima. Hoc
si tibi fortuna quadam contigisset, gratularer
felicitati tuæ: sed contigit magnitudine tum
animi, tum etiam ingenij, atque consilij. Legi e-
nim concionem tuam, nihil illa sapientius: ita
pedetentim, & gradatim, tum accessus à te ad
causam facti, tum recessus, ut res ipsa maturi-
tatem tibi animaduertendi omnium confessa
daret. Liberasti igitur & urbem periculo, &
ciuitatem metu: neque solum ad tempus maxi-
mam utilitatem attulisti, sed etiam ad exem-
plum facti. Intelligere debes in te repositam
esse rempublicam; tibi que non modo tuendos,
sed etiam ornandos esse illos viros, à quibus
initium libertatis profectum est. Sed his de
rebus coram plura propediem, ut spero. Tu,
quando rempublicam nosque conseruas, fac
ut diligentissime te ipsum mi Dolabella cu-
stodias, vale.

Arg. ep. seq.

Rescribit Cato Ciceroni se defensisse virtutem & innocentiam e-
iusdemque se laudasse quæ Cicerone egisset in provincia conseruan-
da: quæ autem ut potius contentus sit iudicio senatus quam tri-
bunorum pro rebus in provincia fortiter & feliciter gestis.

M. Cato. M. T. C. Imp. S. P. D. l. 15. 381.

Quod & respub. me, & nostra amicitia
hor-

hortatur, libenter facio, ut tuam virtutem, innocentiam, diligentiam cognitam in maximis rebus domi togati, armati foris, pari industria administrari gaudeam. Itaque quod pro meo iudicio facere potui, ut innocentia, consilioque tuo defensam provinciam, servatum Ariobarzanis cum ipso rege regnum, sociorum reuocatam ad studium imperii nostri voluntatem, sententia mea, & decreto laudarem, feci supplicationem decretam, si tu qua in re nihil fortuito, sed summa tua ratione & continentia reipub. prouisum est, diis immortalibus gratulari nos quam tibi, referre acceptam maius, gaudeo. Quod si triumphi prerogatiuam putas supplicationem, & idcirco casum potius, quam te laudari maius: neque supplicationem sequitur semper triumphus, & triumpho multo clarius est, senatum iudicare, potius mansuetudine, & innocentia imperatoris provinciam, quam vi militum, aut benignitate deorum, retentam, atque conseruatam esse: quod ego mea sententia censebam. Atque hæc ego idcirco ad te contra consuetudinem meam pluribus scripsi, ut quod maxime volo, existimes me laborare, ut tibi persuadeam, me & voluisse de tua maiestate, quod amplissimum sum arbitratus: & quod tu maluisti, factum esse gaudere: vale, & nos dilige, & instituto itinere securitatem diligentiamque socijs & reipub. præsta.

Gratulatoria
Epist. Americi Ciceronis & laudibus.

Narratiuncula.

Collatio supplicationis & triumphi.

Conclusio.

Arg.

H 1

Licet Cicero aperte dicat se contentum esse laudatione Catonis de rebus suis, putetque se omnia assecutum, quia Cato per literas gratulatus fuerat supplicationem illi decretam, tamen hoc agit ut Cato de operam ut etiam triumphum obtineat, quem sperat assequi posse.

M.T.C. M. Catoni S.P.D. lib. 15. 382.

Responsoria ad
gratulatoriam.
A loco communi
exorditur, & quæ
grata sibi laus à
Catone profecta
fuerit.

Latus sum laudari me, inquit Hector, opinor apud Nævium, abs te pater laudato viro. Ea est enim profecto iucunda laus quæ ab ijs proficiscitur, qui ipsi in laude vixerunt. Ego verò vel gratulatione literarum tuarum, uel testimonijs sententiæ dictæ nihil est, quod me non assecutum putem. Idque mihi tum amplissimum, tum gratissimum est, te libenter amicitiae dedisse, quod liquidò veritati dares. Etsi non modo vnus, verum etiam multi Catones essent in Ciuitate nostra, in qua vnum extitisse mirabile est: quem ego currum, aut quam lauream cum tua laudatione conferrem? Nam ad meum sensum, & ad illud syncerum, ac subtile iudicium nihil potest esse landabilius, quàm ea tua oratio, quæ est ad me perscripta à meijs necessarijs. Sed causam meæ voluntatis non enim dicam cupiditatis: exposui tibi superioribus literis: quæ etiam si parum iusta tibi visa est, hanc tamen habet rationem, ut non nimis concupiscendus honos, sed tamen si deferatur à senatu, minimè aspernandus esse videatur. Spero autem illum ordinem pro meis ob rempub. susceptis laboribus, me non indignum honore, vtitato præsertim, exillimaturum. Quod si i-

ta erit, tantum ex te peto, quod amicissimè scribis: vt, cum tuo iudicio, quod amplissimū esse arbitraris, mihi tribueris: si id quòd maluerò, acciderit, gaudeas. Sic enim fecisse te, & scripsisse, & verius sensisse video: resq; ipsa declarat, tibi illum honorem nostrum supplicationis fuisse iucundum, quòd scribendo affuisti. Hæc enim senatuscons. non ignoro Conclusio. ab amicissimis eius, cuius de honore agitur, scribi solere. Ego, vt spero, te propediem videbo: atq; vtinam repub. meliore quàm timo: vale.

Arg. ep. seq.

Gratulatur Marco Marcello quòd consul factus sit: propterea quod ipse Marcellus se bene gessisset in consulatu: exponens deinde mutæ beneuolentiæ causas rogans: q; vt det operam vt sibi succedatur in prouincia. Excusat se quòd nihil scripserat.

M. T. C. Procons. M. Marcello Cons.

S. S. D. lib. 15. 38 3.

Te & pietatis in tuos, & animi in rempub. A gratulatione exorditur. & clarissimi atq; optimi consulatus, C. Marcello consule facto fructum cepisse vehementer gaudeo. Non dubito, quin præsentēs sentiant, nos quidem longinqui, & à te ipso missi in vltimas gentes, ad cælum mehercule tollimus verissimis ac iustissimis laudibus. Nam cum te à pueritia tua vnicè delexerim, tuq; me in omni genere semper amplissimum esse & volueris, & iudicaris, tum hoc vel tuo facto vel Po. Ro. de te iudicio multò acrius. vehementiusq; diligo: maximaq; lætitia afficior,

Multum studiū inter Ciceronem & Marcellum,

Petio.

Cur de Parthis
nihil scribat ad
Marcellum.

cum ab hominibus prudentissimis, virisq;
optimis, omnibus dictis, factis, studijs, insti-
tutis, vel me tui similem esse audio, vel te mei.
Vnum vero si addis ad præclarissimas res cō-
sulatus tui, vt aut mihi succedat quamprimū
aliquis, aut ne quid accedat temporis ad id,
quod tu mihi & Senatusconsulto, & lege fi-
nisti: omnia me per te consecutum putabo.
Cura vt valeas: & me absentem diligas, atq;
defendas. Quæ mihi de Parthis nuntiata sunt,
quia non putabam à me etiam nunc scriben-
da esse publicæ, propterea ne pro familiarita-
te quidem nostra volui ad te scribere: ne,
cum ad consulem scripisssem, publicè vide-
rer scripisse.

Arg. ep. seq.

Gratulatur Marcellō quod consul esset designatus, optatq; eum
consulatum feliciter gerere, pro dignitate patris, rogans vt se ab-
sentem diligat & defendat. Credo autem hanc epistolam debuisse
inferibi Cajo Marcellō, non autem Marco, vt præcedens satis
declarat.

*M. T. C. Proconsul. C. Marcellō. Cons.
Design. S. P. D. lib. 15. 384.*

Gratulatoria epi-
stola.
A gratulatione.
Causæ gratulati-
onis.

Maxima sum lætitia affectus, cum audiui
te consulem factum esse: eumq; honorem ti-
bi Deos fortunare volo, atq; à te pro tua pa-
rentisq; tui dignitate administrari. Nam cum
te semper dilexi, amauiq; cum mei aman-
tissimum cognoui in omni varietate rerum mea-
rum, tum patris tui pluribus beneficiis, vel
defensus tristibus temporibus, vel ornatus
secundis: necesse est, vt & sim totus vester, &
esse

esse debeam: cum præsertim matris tuæ grauissimæ, atq; optimæ fæminæ, maiora erga salutem, dignitatemq; meam studia, quam erant à muliere postulanda, perspexerim. Quapropter à te peto maiorem in modum, vt me absentem diligas, atq; defendas, vale.

Conclusio à petitione.

Arg. epist. seq.

Gratularar M. Marcello quod C. Marcellus eius frater consul factus sit, idq; propterea quod in vtriusq; sit commoditatem propterea quod eiusdem domum, salutis & dignitatis suæ studio iam nouit.

M. T. C. Procon. M. Marcello Collegæ

S. P. D. lib. 15. 385.

Marcellum tuum consulem factum teq; ea lætitia affectum esse, quam maxime optasti, mirum in modum gaudeo: idq; cum ipsius causa, tum quod te omnibus secundissimis rebus dignissimum iudico, cuius erga me singularem beneuolentiam vel in labore meo vel in honore perspexi: totam deniq; domū vestram, vel salutis, vel dignitatis meæ studiofissimam, cupidissimamq; cognoui. Quare gratum mihi feceris, si uxori tuæ Iuniae grauissimæ atq; optimæ fæminæ, meis verbis eris gratulatus. A te id quod consueuisti peto: me absentem diligas atq; defendas: vale.

Gratulatoria.
Cur gratulatur
Marcello consu-
latum.

Epilogus à petitione.

Arg. ep. seq.

Fateatur gratum esse officium Marcelli, & se illi deuinctum: ac demum dicat se propediem venturum, nisi a ventis impedita fuerit nauigatio sua.

M.T.C. Imp. C. Imp. C. Marcello Conf.

Desig. S. P. D. lib. 15. 887.

Ameritis & Marcelli, & totius familiaris erga Ciceronem.

Quantæ tibi curæ meus honos fuerit, & quàm idem extiteris consul in me ornando, & amplificando, qui fueras semper cum parentibus tuis, & cum tota domo, etsi res ipsa loquebatur, cognoui tamen ex meorum omnium literis. Itaq; nihil est tantum, quod ego non tua causa debeam, facturussq; sim non studiosè, ac libenter. Nam magni interest, cui debeas: debere autem nemini malui, quàm tibi, cui me cum studia communia, beneficia paterna, tuâq; iam ante coniunxerant: tum accedit, mea quidem sententia, maximum vinculum, quod ita reipublicam geris, atq; gessisti, qua mihi charius nihil est, ut quantum tibi omnes boni debeant, quo minus tantundem ego vnus debeam, non recusem. Quamobrem tibi velim hi sint exitus, quos mereris, & quos fore confido. Ego, si me nauigatio non morabitur, quæ incurrebat in ipsas Etesias, propediem te, ut spero videbo: vale.

Conclusio.

Arg. ep. seq.

Gratulatur Paulo de consulatu: dicit se velle interfuisse honoribus illius, rogans ne quid temporis sibi prorogetur.

M.T.C. Imp. L. Paulo Conf. Desig. S. P.

D. lib. 15. 888.

A gratulatione.

Etsi mihi nunquam fuit dubium, quin te populus Ro. pro tuis summis in rempub. meritis, & pro amplissima familiaris dignitate, summo studio, cunctis suffragijs consulem factururus

facturus esset: tamen incredibili lætitia sum affectus, cum id mihi nuntiatum est: eumque honorem tibi deos fortunare volo, a teque ex tua, maiorumque tuorum dignitate administrari. Atque utinam præsens illum diem mihi optatissimum videre potuissem, proque tuis amplissimis erga me studiis, atque beneficiis tibi operam meam, studiumque nauare. Quam mihi facultatem, quando hic nec opinatus, & improvisus provinciarum casus eripuit: tamen ut te consulem rempub. pro tua dignitate gerentem videre possim, magnopere à te peto, ut operam des, efficias, ne quid mihi fiat iniuriæ, *Petitio.* neque quid temporis ad meum annum munus accedat. Quod si feceris, magnus ad tua pristina erga me studia cumulus accedet: vale.

Arg. epist. seq.

Scripta est hæc epistola ante bella Civilia, cum Cicero Ciliciæ præflet: Pollicetur itaque primura se omnia studiosissime facturum pro M. Fabio sibi à Cassio commendato. Exponit etiam quid sentiat de reditu suo in v. hem. Postremo ab eo petit ut diligentissime curet ne quid temporis sibi prorogetur.

M. T. C. C. Cassio Proquest. S. P. D.

lib. 15. 390.

Marcum Fabium quod mihi amicum tua commendatione das, nullum in eo facio quæstum: multi enim anni sunt, cum ille in ære meo est, & à me diligitur propter summam eius humanitatem, & obseruantiam. Sed tamen, quod ab eo egregie diligeris, multo ei amicior sum factus. Itaque quanquam profecerint literæ tuæ, tamen aliquanto plus cō-

Responsio ad commendationē M. Fabio factam à Cassio. Cic. Grattulatio.

mendationis apud me habuit animus ipsius erga te mihi perspectus, & cognitus. Sed de Fabio faciemus studiose, quæ rogas: tu multis de causis vellem me conuenire potuisses: primum, vt te, quem iamdiu plurimi facio, tanto interuallo viderem: deinde, vt tibi quod feci per literas, possem præsens gratulari: tu, vt quibus de rebus vellemus, tu tuis, ego meis inter nos communicaremus: postremò vt amicitia nostra, quæ summus officiis ab utroq; culta est, sed longis interuallis temporis interruptam consuetudinem habuit, confirmaretur vehementius. Id quando non accidit, utemur bono literarum & eadem fere absentes, qui si coram essemus, consequemur. Vnus scilicet ille fructus, qui in te videndo est, percipi literis non potest: alter gratulationis est, & is quidem exilior, quam si tibi, te ipsum intuens, gratularer. Sed tamen & feci ante & facio nunc, tibiq; cum pro rerum magnitudine, quas gessisti, tum pro oportunitate temporis gratulor, quod te de prouincia decedentem summa laus, & summa gratia prouinciæ prosecuta est. Tertium est, vt id quod de nostris rebus coram communicassemus inter nos, conficiamus idem literis. Ego cæterarum rerum causa tibi Romam properandū magno opere censeo. Nam & ea quæ reliqui, tranquillæ de te erant, & hæc recenti victoria tanta, clarum aduentum tuum fore intelligo: sed si quæ sunt opera tuorum, si tanta sunt vt ea sustinere possis, nihil tibi erit lautius, nihil gloriofius:

Gratulatur Cassio.

Hortatur Cassium
vt Romam properet.
Ab honesto.
Dilemma petitio.
A facili.

riofius: sin maiora, considera, ne in alienissimū
tempus cadat aduentus tuus. Huius rei totum
consilium tuum est: tu enim sentis quid su-
stinere possis. Si potes, laudabile, atq; popu-
lare est: sin planè non potes, absens hominū
sermōnes facilius sustinebis. De me autem i-
dem tecum his ago literis, quod superioribus
egi: vt omnes tuos neruos in eo contendas,
ne quid mihi ad hanc prouinciam, quam &
Senatus, & populus annuam esse volunt, tē-
poris prorogetur. Hoc à te ita contendo, vt
in eo fortunas meas positas putem. Habes
Paulum nostrum, nostri cupidissimum: est
Curio: est Furnius. Sic velim euitare, quasi in
eo sint mihi omnia. Extremum illud est de
ijs, quæ proposueram: confirmatio nostræ
amicitiæ: de qua pluribus verbis nihil opus
est. Tu puer me appetisti: ego autem semper
ornamento te mihi fore duxi. Fuisti etiam
præsidio tristissimis meis temporibus: acces-
sit post tuum discessum familiaritas mihi cum
Bruto tuo maxima. Itaq; in vestro ingenio, &
industria mihi plurimum & suauitatis & dig-
nitatis constitutum puto. Id tu, vt tuo studio
confirmes, te vehementer rogo: literasq; ad
me & continuo mittas, & cum Romam ve-
nis quam sæpius vale.

Narratio de ma-
tius inter Calliū
& Ciceronem
beneficiis.

Arg. ep. seq.

Scripterat Trebonius librum in quo vehementer laudat dicto
Cicero, quem Cicero dicisse libenter legisse, & cognouisseq; exil-
lo magnum eius erga se amorem: deinde respondet Trebonio de
literis missis ad Calliū, exponens quare eum laudauerit.

M.T.

M. T. C. Trebonio. S. P. D. lib. 15. 397.

Quid doloris ex
epistola Trebonii
acceperis, & quid
eum conuolentur.

Amorem Trebo-
nii erga sese Ci-
cero argumentis
varijs exponit.
Distributio.

Et epistolam tuam legi libenter, & librum
libentissimè: sed tamen in ea voluptate hunc
accepi dolorem, quòd cum incendisses cupi-
ditatem meam consuetudinis augendæ no-
stræ (nam ad amorem quidem nihil poterat
accedere) tum discedis à nobis, meq; tanto de-
siderio afficis, vt vnā mihi consolationem
relinquas, fore vt vtriusq; nostrum absentis
desiderium crebris, & longis epistolis lenia-
tur. Quòd ego non modo de me tibi sponde-
re possum, sed de te etiam mihi. Nullam enim
apud me reliquisti dubitationem, quantum
me amares. Nam, vt illa omittam, quæ ciuita-
te teste fecisti, cum mecum inimicitias com-
municasti, cum me concionibus tuis defen-
disti, cum quæstor in mea, atq; in publica
causa consulum partes suscepisti, cum trib.
pleb. quæstor non paruisti, cui tuus præser-
tim collega pareret: vt hæc recentia, quæ me-
minero semper obliuiscar: quæ tua sollicitudo
de me in armis, quæ lætitia in reditu, quæ cu-
ra, qui dolor, cum ad te curæ, & dolores mei
perferrentur: Brundisium, deniq; te ad me
uenturum fuisse, nisi subitò in Hispaniam
missus esses: vt hæc igitur omittam, quæ mihi
tanti æstimanda sunt, quanti vitam æstimo,
& salutem meam: liber iste, quem mihi mis-
isti, quantam habet declarationem amoris tui?
Primum quòd tibi facetum videtur quic-
quid ego dixi, quod alijs fortasse non idem:
deinde quòd illa siue faceta sunt, siue sic fiunt
nar-

narrante te, venustissima: quin etiam ante quā
ad me veniatur, risus omnis penē consumi-
tur. Quod si in his scribendis nihil aliud, nisi,
quod necesse fuit, de vno me tamdiu cogita-
uisses, ferreus essem, si te non amarem. Cum
verò ea quæ scriptura persecutus es, sine sum-
mo amore cogitare non potueris, non possū
existimare plus quenquam à seipso, quā
me à te amari. Cui quidem ego amori, utinā
cæteris rebus possem: amore certē responde-
bo: quo tamen ipso tibi confido futurum sa-
tis. Nunc ad epistolam venio, cui copiosè, &
suauiter scriptæ, nihil est, quod multa respō-
deam. Primum enim ego illas Caluo literas
misi, non plus, quā has quas nunc legis, ex-
istimans exituras: aliter enim scribimus, quod
eos solos quibus mittimus: aliter quod multos
lecturos putamus. Deinde ingenium eius
melioribus extuli laudibus, quā tu id verē
potuisse fieri putas: Primum, quod ita iudi-
cabam, acutē mouebatur: genus quoddam se-
quebatur in quo iudicio lapsus, quo valebat,
tamen assequebatur, quod probaret. Multæ
erant & reconditæ literæ: vis non erat. Ad eā
igitur adhortabar. In excitando autem, & in
acuendo plurimum valet, si laudes eum, quē
cohortere. Habes de Caluo iudicium, &
consilium meum: consilium, quod hortandi
causa laudavi: iudicium, quod de ingenio eius
valde existimaui bene. Reliquum est, tuam
profectionem amore prosequar: reditum
spe expectem: absentem memoria colam:
omne

Iudicium & con-
siliū de Caluo
narrat.

Epilogus.

omne desiderium literis mittendis, accipien-
disq; leniam. Tu velim tua in me studia, &
officia multum tecum recordere: quæ cum
tibi liceat, mihi nefas sit obliuisci, non modo
virum bonum me existimabis, verum etiam
te à me amari plurimum iudicabis: vale.

Epistolæ commendatiæ :

*quas licet Hegendorphinus & Macrope-
dus ad Deliberatiuum genus refe-
runt, melius tamen meo iudicio ad
Demonstratiuum genus re-
ferri possunt.*

Arg. epist. seq.

Commenndat Lepido Aulum Trebonium Lentulo, ita vt hæc
epistola sit pueris vt exemplar honestæ commendationis inspi-
cenda.

M.T. Publio Lentulo. S.P.D. lib. 1.3.

Epist. commenda-
toria.
Exorditur à cau-
sis quibus ad cō-
mendandum
Trebonium ad-
ductus sit.

Aulo Trebonio qui in tua prouincia mag-
na negotia & ampla, & expedita habet, mul-
tos annos vtor valde familiariter. Is cum an-
tea semper & suo splendore, & nostra, cæte-
rorumq; amicorum commendatione gratif-
simus in prouincia fuit: tum hoc tempore
propter tuum in me amorem, nostramq; ne-
cessitudinem vehementer confidit his meis li-
teris se apud te gratiosum fore: quæ ne spes
eum fallat vehementer te rogo: commendo-
q; tibi eius omnia negotia, liberos, procura-
tores, familiam. Inprimisq; vt quæ Appianus de
eius re decreuit, ea comprobes: omnibusq;
rebus eum ita tractes vt intelligat nostram
commenda-

commendationem non vulgarem fuisse vale.

Arg. ep. seq.

Fabium commendat Cælio, rogatq; vt patronus sit, licet in re minus digna patrocinio eius, vt pote minus ardua.

M. T. C. Imp. M. Cælio Edili Curuli.

S. P. D. lib. 2. 24.

Fabio viro optimo, & homine doctissimo familiarissimè vtor, mirificeq; cum diligo, cū propter summum ingenium eius, summamq; doctrinam, tum propter singularem modestiam. Eius negotium sit velim suscipias, vt si esset res mea. Noui ego vos magnos patronos: hominem occidat oportet, qui vestra opera vti velit: sed in hoc homine nullam accipio excusationem. Omnia relinques, si me amabis, cum tua opera Fabius vti volet. Ego res Romanas vehementer expecto, & desidero: inprimisq; quid agas, scire cupio: nam iam diu propter hyemis magnitudinem nihil noui ad nos afferebatur. Val.

Commendatoria epistola.

Exorditur à causis, quibus ad commendandum Fabium adductus sit. Prolepsis est nam anteuerit objectionem.

Epilogus.

Arg. ep. seq.

Hæc epistola commendat Cicero: A Cæcinnam T. Furfano amico Cæsaris, afferens iustæ commendationis causas, tum ex amicitia quæ sibi fuit cum eius patre viro claro, tum ex consuetudine & familiaritate, quam cum Aulo habuerat, a pueritia vsq; tum ratione communium studiorum. Itaq; rogat vt id quod sponte faceret, diligentius accuret.

M. T. C. Furfano Pratori S. D. lib. 6. 87.

Cum à Cæcinnâ tanta mihi familiaritas, consuetudoq; semper fuit, vt nulla maior esse possit. Nam & patre eius claro homine, & forti viro plurimum vsi sumus: & hunc à puero, quod & spem mihi magnam afferebat summæ probitatis, sumeq; eloquetiæ, & viuebat mecū coniunctissime, non solum

Commendatoria epistola.

Exorditur à causis commendationis.

Epilogus.

officijs amicitiae, sed etiam studiis communibus, sic semper dilexi, ut non villo cum homine coniunctius viuerem. Nihil attinet me plura scribere, quod mihi necesse sit eius salutem, & fortunas, quibuscunq; rebus possum tueri ut vides. Reliquum est, ut cum cognorim pluribus rebus, quid tu & de bonorum fortuna, & de Reipub. calamitatibus sentires, nihil à te petam, nisi ut ad eam voluntatem, quam tua sponte erga Cæcinnam habiturus esses, tantus cumulus accedat commendatione mea, quanti me à te fieri intelligo. Hoc mihi gratius facere nihil potes: Vale.

Arg. ep. seq.

Commendat diligentissime D. Bruto Appium quendam, quicum maximam sibi dicit necessitudinem, rogatq; ut eum tueatur contra aduersarios, qui eum eiicere vrbe contendebant.

M. T. C. D. Bruto Imp. S. P. D. lib. 11. 235.

Commendatoria
epistola.
A causis commen-
dationis.
Sentio.
A laudabili.
Ab honorato.
A facili.

Cum Appio Claudio C. Fil. summa mihi necessitudo est, multis eius officijs, & meis mutuis constituta. Peto à te maiorem in modum, vel humanitatis tuae, vel mea causa, ut eam autoritate tua, quæ plurimum valet, conseruatum velis. Volo te, cum fortissimus vir cognitus sis, etiam clementissimum existimari. Magno tibi erit ornamento, nobilissimum adolescentem beneficio tuo esse saluum. Cuius quidem causa hoc melior debet esse, quòd pietate aduectus propter patris restitutionē, mecum Antonio coniunxit. Quare etsi minus veram causam habebis, tamen vel probabilem aliquam poteris inducere. Nutus tu-

us potest hominem summo loco natum, summo ingenio, summa virtute, officiosissimum præterea, & gratissimum, incolumem in ciuitate retinere. Quod vt facias, ita à te peto, vt maiore studio, magisue ex animo petere non possim, vale.

Arg. ep. seq.

Commendat Cornificio Præfecto Aphricæ C. Anitium familiarem suum proficiscentem Legatum in eam provinciam rogatq; vt eum omnibus viis adiuuet.

M. C. Cornificio. S. D. lib. 12. 263.

Caius Anitius familiaris meus, vir omnibus rebus ornatus, negotiorum suorum causa Legatus est in Aphricam legatione libera: eum velim rebus omnibus adiuues, operamque des, vt quàm commodissimè sua negotia conficiat. Inprimisque quòd ei charissimum est, dignitatem eius tibi commendo. Idq; à te peto, quod ipse in prouincia facere sum solitus non rogatus, vt omnibus senatoribus lictores darem: quod idem acceperam, & cognoueram, à summis viris factiatum. Hoc igitur mi Cornifici facies: cæterisq; rebus omnibus eius dignitati, rei q; si me amas, consules: id erit mihi gratissimum. Da operã vt valeas.

Anarratione & est commendatoria epistola.

Arg. ep. seq.

Commendat Cornificio Sextum Aufidium equitem Romanum pro hereditate Turii obtinenda.

M. T. C. S. P. D. Cornificio. lib. 12. 269.

Sextus Aufidius & obseruantia, qua me colit, accedit ad proximos: & splendore equitis Romani, nemini cedit. Est enim ita temperatis

Commendatoria epistola. A Laude eius quæ commendat oritur.

ratis, moderatisq; moribus, vt summa seueritas, summa cum humanitate iungatur. Cuius tibi negotia, quæ sunt in Aphrica, ita commendo, vt maiore studio, magisue ex animo commendare non possim. Pergratum mihi feceris si dederis operam, vt is intelligat, meas apud te literas maximum pondus habuisse. Hoc te vehementer mi Cornifici rogo, vale.

Arg. ep. seq.

Commendat Aulum Fabium per literas quem etiam coram commendauerat, vt eum ita tractet, vt promissit.

M.T.C.S.P.D. C. Memmio l. 13. 277.

A personæ eius
quem commen-
dat commendatio.

Aulum Fesium vnum ex meis intimis, obseruantissimum, studiosissimumq; nostri, eruditum hominem & summa humanitate, tuæq; amicitia dignissimum, velim ita tractes, vt mihi coram recipisti. Tam mihi gratum id erit, quam quod grauisissimum. Ipsum præterea summo officio, & summa obseruantia tibi in perpetuum deuinxeris: vale.

Remuneratio.

Arg. ep. seq.

Paucis sed efficacibus verbis commendat Ci ipsi Bruto L. Castronium Lucensem ciuem, quem & moribus, & virtute, & fortuna, quæ multum allicere solet, ornatum dicit.

M.T.C. Bruto S.P.D. lib. 13. 286.

Narratio.

Lucius Castronius Pætus longe princeps municipij lucensis, est honestus, grauis, plenus officii bonus plane vir, & cum virtutibus, tum etiam fortuna, si quid hoc ad rem pertinet, ornatus meus autem est familiarissimus, sic prorsus, vt nostri ordinis obseruet neminem diligentius. Quare vt & meum amicum, &

& tua dignum amicitia tibi commendo. Cui quibuscunq; rebus commodaueris, tibi profecto incundum, mihi certe erit gratum: vale.

Arg. ep. seq.

Apollonius P. Crassi libertus, cum res gestas Caesaris monumentis literarum Græcarum mandare cuperet, ut id Cesari gratius accideret, per testimonium Ciceronis literas commendaticias ad Caesarem optauit, quas nunc exhibet Cic.

M. T. C. C. Cesari Imp. S. P. D. lib. 13. 289.

Publium Crassum ex omni nobilitate adulescentem dilexi plurimum, & ex eo, cum ab ineunte eius ætate bene sperauissem, tunc per me existimare cæpi ex his iudicijs, quæ de eo feceram, cognitis. Eius, libertum Apollonium iam tum equidem cum ille viveret, & magnificentebam, & probabam. Erat enim studiosus Crassi, & ad eius optima studia vehementer aptus: itaq; ab eo admodum diligebatur. Post mortem autem Crassi, eo mihi etiam dignior visus est, quæ in fidem atq; amicitiam meam recipere, quod eos a se obseruandos, & colendos putabat, quos ille dilexisset, & quibus charus fuisset. Itaq; & ad me in Ciliciam venit: multisq; in rebus mihi magno vsui fuit: & fides eius & prudentia, & ut opinor tibi in Alexandrino bello, quantum studio, & fidelitate consequi potuit, non defuit. Quod cum speraret te quoq; ita existimare, in Hispaniam ad te maxime ille quidem tuo consilio, sed etiam me autore est profectus. Cui ego commendationem non sum pollicitus, non quin eam valituram apud te arbitrarer: sed neq; mihi egere commendatione videbatur, qui in

A causis commendationis.

bello tecum fuisse: & propter memoriam Crassi de tuis vnus esset: & si vti commendationibus vellet, etiam per alios eum videbam id consequi posse. Testimonium meum de eo iudicij, quod & ipse magni æstimabat, & ego apud te valere eram expertus, ei libenter dedi. Doctum igitur hominem cognoui, & studiis optimis deditum, idq; a puero. Nam domi meæ cum Diodoro Stoico homine meo iudicio eruditissimo, multū a puero fuit. Nunc autem incensus studio rerum tuarū, eas literis græcis mandare cupiebat: posse arbitror, valet ingenio: habet vsum; iam pridem in eo genere studij, literarumq; versatur: satisfacere immortalitati laudum tuarum mirabiliter cupit. Habes opinionis meæ testimoniū: sed tu hoc facilius pro tua singulari prudentia iudicabis. Et tamen, quod negaueram cōmendo tibi eum. Quicquid ei commodaueris: erit mihi maiorem in modum gratum: vale.

Arg. ep. seq.

Seruius Sulpitius Græciæ præerat: igitur cum Patris vrbe Achaia Peloponneso M. Curius multa negotia haberet, commendat eum Seruio vt amicum sibi, & Attico iucundissimum, rogans vt si quid pro eo quicquam efficere voluit, ex hac commendatione faciat cumulatius & libentius.

M.T.C. Sernio Sulpitio. S.P.D. lib. 13. 290.

Patris vrbs Achaia in Peloponneso.

Marcus Curius, qui Patris negotiatur multis & magnis de causis à me diligitur. Nam & amicitia peruetus mihi cum eo est, vt primum in forum veni, instituta: & Patris cū aliquoties antea, tum proximo hoc miserrimo

ferrimo bello, domus eius tota mihi paruit: qua si opus fuisset, tam essem usus quam mea Maximum autem mihi vinculum cum eo est quasi sanctioris cuiusdam necessitudinis, quod est Attici nostri familiarissimus, eumque vnum præter cæteros obseruat, ac diligit. Quem si tu iam forte cognouisti, puto me hoc, quod facio, facere serius Ea enim est humanitate, & obseruantia, ut eum tibi iam ipsum per se commendatum putem. Quod tamen si ita est, magnopere à te quaeso, ut ad eam voluntatem, si quam in illum ante has meas literas contulisti, quam maximus commendatione nostra cumulus accedat. Sin propter verecundiam suam minus se tibi obtulit: aut eum nondum habes satis cognitum: aut quæ causa est, cur maioris commendationis indigeat, sic tibi eum commendo, ut neque maiore studio quenquam, neque iustioribus de causis commendare possim. Faciamque id quod debent facere ij, qui religiosè, & sine ambitione commendant: spondebo enim tibi vel potius spondeo, in meque recipio, eos esse M. Curiï mores, eamque tum probitatem, tum etiam humanitatem, ut eum, & amicitia tua, & tam accurata commendatione, si tibi sit cognitus, dignum sis existimaturus. Mihi certe gratissimum feceris, si intellexero has literas, tantum, quantum scribens confidebam, apud te pondus habuisse: vale.

Arg.

Arg. epist. seq.

Pomponius Atticus in Epiro negotia habebat, cui Servius tunc praeerat ita cum Servius id intelligens, vltro scripserit ad Atticum se paratum esse ipsum iuvare quibuscumque rationibus posset, ostendit Cicero has Servii liberalissimas esse, literas sibi gratissimas esse, nec minus Attico, quem tamen ei commendatorem facit.

M. T. C. Servio Sulpicio. S. P. D. lib. 13. 291.

Non concedam ut Attico nostro, quem elatum lætitia vidi, iucundiores tuæ suavissimæ ad eum, & humanissimæ scriptæ literæ fuerint, quam mihi. Nam etsi utriq; nostrum propè æquæ gratæ erant, tamen ego admirabar magis te, quasi rogatus, aut certe admonitus liberaliter Attico respondisses, (quod tamen dubium nobis, quin ita futurum fuerit, non erat) vltro ad eum scripsisse, eiq; nec opinanti voluntatem tuam tantam per literas dedulisse. De quo non modo rogare te, ut eo studiosius mea quoq; causa facias, non debeo, (nihil enim cumulatius fieri potest, quàm polliceris) sed ne gratias quidem agere, quod tu & ipsius causa, & tua sponte feceris. Illud tamen dicam, mihi id, quod fecisti, esse gratissimum. Tale enim tuum iudicium, de homine eo, quem ego vnicè diligo, non potest mihi non summe esse iucundum. Quod cum ita sit, esse gratum necesse est. Sed tamen quando mihi pro coniunctione nostra, vel peccare apud te in scribendo licet, utrumq; eorum, quæ negavi mihi facienda esse, faciam. Et ad id, quod Attici causa te ostendisti esse facturum, tantum velim addas, quantum ex nostro amore accessione fieri potest. Et quod modo verebar, tibi gratias agere, nunc plane ago: teq;

ita

ita existimare volo, quibuscunq; officijs in Epiroticis reliquisq; rebus Atticum obstrinxeris, iisdem me tibi obligatum fore: vale.

M.T.C. Servio Sulpicio. S. P. D. lib. 13. 293.

Commendat Asclapone medicum, bene de suis ut inquit meriti.

Asclapone Patrensi medico utrorque valde familiariter: eiusque tum consuetudo mihi iucunda fuit, tum etiam ars, quam sum expertus in valetudine meorum. In qua mihi tum ipsa scientia, tum etiam fidelitate, benevolentiaque satisfecit. Hunc igitur tibi commendo: & a te peto, ut des operam, ut intelligat diligenter me scripsisse de sese, meamque commendationem usui magno sibi fuisse. Erit id mihi vehementer gratum: vale.

Arg. ep. seq.

Laudat Hagesaretum Larissæ gratitudinem & benevolentiam adque eum Sulpitio facit commendationem.

M.T.C. Ser. Sulp. S. P. D. lib. 13. 298.

Hagesaretus Larissæus magnis meis beneficijs ornatus in consulatu meo, memor & gratus fuit, meque postea diligentissime coluit. Eum tibi magnopere commendo, ut & hospitum meum, & familiarem meum, & gratum hominem, & virum bonum, & principem civitatis suæ, & tua necessitudine dignissimum. Pergratum mihi feceris, si dederis operam, ut is intelligat hanc meam commendationem magnum apud te pondus habuisse: vale.

Arg. ep. seq.

Servius suspectum habuerat Lytonem, quod audierat contra dignitatem suam Romæ locutum, quam suspicionem pro commendatione Ciceronis deposuerat, quod factum sibi gratissimum nunc dicit Cicero.

M. T. C. Ser. Sulpitio. S. P. D. lib. 13. 297.

Cum antea capiebam ex officio meo voluptatem, quod meminerim quam tibi diligenter Lysonem hospitem, & familiarem meum commendassem: tum vero postea quam ex literis eius cognoui tibi eum falso suspectum fuisse, vehementissime lætatus sum me tam diligentem in eo commendando fuisse. Ita enim scripsit ad me, sibi meam commendationē maximo adiumento fuisse, quod ad te delatum diceret, sese contra dignitatem tuam Romæ de te loqui solitum esse. De quo & si pro tua facilitate, & humanitate pergratum se tibi scribit esse: tamen primum tibi, ut debeo, gratias ago, cum tantum literarum mearum potuerunt, ut his lectis omnem offensionem suspicionis, quam habueras de Lysonē deponeres: deinde credas mihi affirmanti velim, me hoc non pro Lysonē magis, quam pro omnibus scribere, hominem esse neminem, qui unquam mentionem tui sine tua summa laude fecerit. Lyso verò cum mecum propè quotidie esset, unaquēque viueret: non solum quia me libenter audire arbitrabatur, sed qui libentius ipse loquebatur, omnia mihi tua, & facta, & dicta laudabat. Quapropter etsi te ita tractatur, ut iam non desideret commendationem meam, isque se literis meis omnia consecutum putet; tamen à te peto maiorem in modum, ut eum etiam, atque etiam tuis officiis, liberalitate complectare. Scriberem ad te, qualis vir esset, ut superioribus literis feceram nisi

nisi eum iam per seipsum satis tibi esse notum
arbitrarer: vale.

Arg. epist. seq.

Agit Servio gratias, quod C. Aui- num Hammonium liberalis-
simè tractarat, & suo, id est Ciceronis nomine atq; respectu, & pa-
troni ipsius uiani. Ostendit, quantum sibi id gratum & iucundū
fuerit, & rursus tam patronum quam libertum & vniūq; negotia
eidem Servio Sulpicio commendat.

M. T. C. Serv. Sulpicio. S. P. D. lib. 13. 300.

Licet eodem exemplo sæpius tibi huius
generis literas mittam, cum gratias agam,
quod meas commendationes tam diligenter
obserues, quod feci in alijs, & faciam ut video
sæpius: sed tamen non parcam operæ, & ut
vos soletis in formulis, sic ego in epistolis, de
eadem re alio modo. Caius Auianus igitur
Hammonius incredibiles mihi per literas
gratias egit & suo, & Æmilij Auiani patro-
ni sui nomine, nec liberalius, nec honorificen-
tius tractari potuisse, nec se præsentem, nec
rem familiarem absentis patroni sui. Id mihi
tum iucundum est eorum causa, quos ego ti-
bi summa necessitudine & summa conjuncti-
one adductus commendaueram, quod M.
Æmilius vnus est ex meis familiarissimis, at-
q; intimis, maximè necessarius homo &
magnis meis beneficiis deuinctus, & prope
omnium, qui mihi aliquid debere videntur,
gratissimus: tum multo iucundius, te esse in
me tali voluntate, ut plus profis amicis meis,
quàm ego præsens fortasse prodessem: cre-
do, quod magis ego dubitarem, quid illorum
causa facerem, quàm tu quid mea. Sed hoc nõ

dubito, quin existimes mihi esse gratum. Illud te rogo, ut illos quoque gratos homines esse putes: quod ita esse tibi promitto, atque confirmo. Quare velim, quicquid habent negotij, des operam, quo commodum tuo fiat, ut te obtinente Achaia, conficiat. Ego cum tuo Servio iucundissime, coniunctissimeque vivo: magnamque cum ex ingenio eius, singularique studio, tum ex virtute, & probitate voluptatem capio: vale.

M. T. C. Acilio Procons. S. P. D. lib. 13. 311.

Lucius Brutus eques Romanus, adolescens omnibus rebus ornatus, in meis familiarissimis est, meque observat diligentissime. Cuius cum patre magna mihi fuit amicitia iam inde a quaestura mea Siciliensi. Omnino nunc ipse Brutus Romae mecum est: sed tamen domum eius, & rem familiarem, & procuratores tibi sic commendo, ut maiore studio commendare non possim. Gratissimum mihi feceris, si curaris ut intelligat Brutus, id quod ei recepi, hanc meam commendationem sibi magno adiumento fuisse: vale.

M. T. C. Anchari, o Qu. Fil. Proc. S. P. D. 313.

Commendat Lucium & Caium Aurelios ab ingenio excellenti.

Lucium, & Caium Aurelios Lucij filios quibus & ipsis, & patre eorum viro optimo familiarissime utor, commendo tibi maiorem in modum, adolescentes omnibus optimis artibus ornatos, meos per necessarios, tua amicitia dignissimos. Si vlla mea apud te commendatio valuit, quod scio multas plurimum valuisse: haec ut valeat rogo. Quod si eos honorifice, liberaliterque tractaris: & tibi gratissimos, optimos.

q̄; adolescentes adiunxeris & mihi gratissimū
feceris: vale. *M.T.C. Culeolo. S.D. l. 13. 314.*

Quæ fecisti Luceij Lueij causa, scire te pla-
ne volo, te homini gratissimo cōmodasse: &
tū ipsi, quæ fecisti pergrata sunt, tum Pōpei-
us quotiescunq; me videt, videt autem sæpi-
sime, gratias tibi agit singulares. Addo etiam
illud quod tibi iucūdisimum esse certo scio:
me ipsum ex tua erga Luceium benignitate,
maxima voluptate affici. Quod superest,
quanquam mihi non est dubium, quin cum
antea nostra causa, nunc etiam tuæ constan-
tiæ gratia, mansurus sis in eadem ista liberali-
tate: tamen abs te vehementer etiam atq; etiā
peto, ut ea quæ initio ostendisti, deinde quæ
fecisti, ad exitum augeri, & cumulari per te
velis. Id & Luceio, & Pompeio valde gratū
fore, teq; apud eos præclarè positurum con-
firmo, & spondeo. De repub. deq; his nego-
tijs, cogitationibusq; nostris perscripseram
ad te diligenter paucis ante diebus, easq; lite-
ras dederam pueris tuis: vale.

M.T.C. L. Culeolo. Procon. S.D. lib. 13. 315.

Lucius Luceius meus familiarissimus, ho-
mo omnium gratissimus, mirificas tibi apud
me gratias egit, cum diceret te omnia accu-
mulatissime, & liberalissime procuratoribus
suis pollicitum esse. Cum oratio tua tam ei
grata fuerit, quàm gratam rem ipsam exi-
stimas fore, cum, ut spero, quæ pollicitus es,
feceris omnino? Ostenderunt Belliones sese
Luceio Pōpeiū arbitrato satisfacturos: sed ve-
he-

Gratum sibi dicit
quod C. Culeo-
lus Luceium libe-
raliter tractaverit

L. Luceium com-
mendat.

hementer opus est nobis, & voluntatem, & auctoritatem, & imperium tuum accedere. Quod ut facias, te etiam atq; etiam rogo. Illudq; mihi gratissimum est, quod ita sciunt Luceij procuratores, & ita Luceius ipse, ex literis tuis, quas ad eum misisti, intellexit: hominis nullius apud te auctoritatem, aut gratiã valere plus, quam meam. Id ut re experiatur, i terum & sepius te rogo, vale.

Arg. ep. seq.

Commendat Gallo proconsuli Ciliciæ L. Oppium curatorem negotiorum Lucij Equatii, rogatq; ut & ipsum Oppium præsentẽ commendatum habeat, & Equatii absentis negotium tueatur.

M. T. C. Qu. Gallo. S. P. D. lib. 13. 316.

Et si plurimis rebus spero fore ut perspiciam, quod tamen iam pridem perspicio, me à te amari: tamen nunc ea causa tibi datur, in qua facile declarare possis tuam erga me benevolentiam. Lucius Oppius Marci filius Philomeli negotiatur, homo mihi familiaris: eum tibi vnicẽ commendo: eoq; magis, quod cum ipsum diligo, tum quod negotia procurat Lucij Egnatij Rufi: quo ego vno equite Romano familiarissimẽ vtor, & quæ consuetudine quotidiana tum officijs maximis, plurimisq; mihi coniunctus est. Oppium igitur præsentem ut diligas, Egnatii absentis rem ut tueare æquẽ à te peto, ac si mea negotia esset. Velim memoriæ tuæ causa des literarum aliquid, quæ tibi in provincia redduntur: sed ita conscribas, ut tum, cum eas leges, facile recordari possis, huius meæ commendationis diligentiam. Hoc te vehementer etiam atq; etiam

etiam rogo: vale.

M.T.C. Q. Gallo. S.P.D. lib. 13. 237.

Et si ex tuis, & ex Lucij Oppij familiarissimi mei literis cognoui te memorem commendationis meae fuisse, idque pro tua summa erga me beneuolentia, proque nostra necessitudine minimè sum admiratus: tamen etiam atque etiam tibi Lucium Oppium praesentem & Lutij Egnatij mei familiarissimi absentis negotia commendo: tanta mihi cum eo necessitudo est, familiaritasque, ut si mea res esset, non magis laborarem. Quapropter mihi gratissimum feceris, si curaris, ut is intelligat me à te tantum amari: quantum ipse existimo: hoc mihi gratius facere nihil potes. Idque ut facias vehementer te rogo: vale.

Commendatur.
sus eundem.

M.T.C. Silio. S.P.D. lib. 13. 320.

Quid ego tibi commendem eum, quem tu ipse diligis? Sed tamen ut scires eum non à me diligi solum verum etiam amari, ob eam rem tibi hæc scribo. Omnium tuorum officiorum, quæ & multa & magna sunt, gratissimum mihi fuerit, si ita tractaris Egnatium, ut sentiat & se à me, & me à te amari. Hoc te vehementer etiam atque etiam rogo: Illa nostra scilicet ceciderunt, utamur igitur vulgari consolatione. Quid si hoc melius? sed hæc coram. Tu fac quod facis, ut me ames, teque amari à me scias: vale.

Diligi amari.

Cicero Curio Proc. S.P.D. lib. 13. 322.

Quintus Pompeius Sexti filius multis & veteribus causis necessitudinis mihi coniunctus

Stus est. Is cum antea meis cōmendationibus & rem, & gratiam, & autoritatem suam tueri consuerit, nunc profecto te prouinciam obtinente meis literis assequi debet: vt nemini se intelligat commendatiorem vnquam fuisse. Quamobrem à te maiorem in modum peto, vt cum omnes meos æquè ac tuos obseruare pro nostra necessitudine debeas, hunc inprimis ita in tuam fidem recipias, vt ipse intelligat nullam rem sibi maiori vsui, aut ornamento, quàm meam commendationem esse potuisse: vale.

M.T.C.P. Cælio. S.P.D. lib.

13.324.

Publium Messenium equitem Romanū, omnibus rebus ornatum, meumq; per familiarem tibi commendo ea commendatione, quæ potest esse diligentissima. Peto à te & pro nostra, & pro paterna amicitia, vt eū in tuā fidē recipias, eiusq; rē famāq; tueare, virū bonum, tueaq; amicitia dignū tibi adiunxeris, mihiq; gratissimum feceris: vale.

Arg. epist. seq.

Primum ostendit sibi gratum esse quod fecerat Terminus pro M. Marcilio, deinde rogat ut det operam, ne focrus Marcilii rea fiat,

M.T.C. Qu. Termo Propr. S.D. lib. 13.327.

Cum mihi multa grata sunt, quæ tu addidisti mea commendatione fecisti, tum inprimis, quod M. Marcilium, amici, atq; interpretis mei filiū liberalissimè tractauisti. Venit enim Laodiceam, & tibi apud me, mihiq; propter te gratias maximas egit. Quare quod reli-

reliquum est, à te peto, quando apud gratos homines beneficium ponis, ut eò libentius his commodetur; operam des, quoad fides tua patietur, ut socrus adolescentis rea ne fiat. Ego cum ante studio se commendabam Marcilium, tum multo nunc studiosius, quòd in longa apparatione, singularem, & propè incredibilem patris Marcilij fidem, abstinentiam, modestiamq; cognoui: vale.

M.T.C.C. Curtio Puduceano Pratori.

S.D. lib. 13. 332.

Marcum Fabium vnicè diligo, summaq; mihi cum eo consuetudo, & familiaritas est peruetus. In eius controuersijs quid decernas, à te non peto: seruabis ut tua dignitas, & fides postulat, edictum & institutum tuum: sed ut quàm facilimos ad te aditus habeat: quæ erunt æqua ut iubente te impetret: ut meâ amicitia sibi, etiam cum procul absim, prodesse sentiat, præsertim apud te. Hoc te vehementer etiâ atq; etiam rogo: vale.

M.T.C.P. Silio Propre. S.D.

lib. 13. 336.

Non putavi fieri posse, ut mihi verba deessent: sed tamen in C. Lenio commendando defunt. Itaque rem tibi exponam paucis verbis: sed tamen ut plane perspicere possis, voluntatem meam. Incredibile est, quanti faciamus & ego, & frater meus, qui mihi charissimus est, M. Lenium: id fit tum plurimis eius officijs, tum summa eius probitate, & singulari modestia. Ego cum à me inui-

Sic affectanter Lenium commendat, ut in eius commendatione dicat sibi verba deesse.

inuitissimus dimisi, tum propter familiaritatē,
& consuetudinis suauitatem: tum quòd con-
silio eius fidelis: ac etiam bono libenter utebar.
Sed vereor, ne iam mihi superesse verba pu-
tes, quæ dixeram de futura. Commendo tibi
hominem, sicut intelligis me, de quo ea supra
scripserim, debere commendare. A teq; vhe-
menter etiam atq; etiam peto, vt quod ha bet
in tua prouincia negotii, expedias: quod tibi
videbitur rectum esse, ipsi dicas. Hominem
facillimum, liberalissimumq; cognosces. Itaq;
te rogo, vt eum solutum, liberum, confectis e-
ius negotijs per te quamprimum ad mere-
mittas. Id mihi, fratriq; meo gratissimum fe-
ceris: vale.

M.T.C.P. Seruilio Collega. S.D. Ab. 13. 344.

Multos tibi commendem necesse est, quā-
do omnibus nota nostra necessitudo est, tu-
aq; in me beneuolentia. Sed tamen si omnium
causa, quos commendo, velle debeo; tamen
cum omnibus non eadem mihi causa est. Ti-
tus Augustus & comes meus fuit illo miser-
rimo tempore, & omnium itinerum, nauiga-
tionum, laborum, periculorum meorum so-
cius. Neq; hoc tempore discessisset à me nisi
ego ei permissem. Quare sic eum tibi com-
mendo, vt vnum de meis domesticis, & max-
imè necessarijs. Pergratum mihi feceris, si e-
um ita tractaris, vt intelligat hanc commen-
dationem sibi magno vsui atq; adiumento
fuisse: vale.

M.T.C.

M.T.C. Qu. Philippo Proconsuli. S.P.D.
lib. 13. 347.

Etsi non dubito pro tua in me obseruantia proq; nostra necessitudine, quin commendationem meam memoria teneas: tamen etiam atq; etiam eundem tibi L. Oppium familiarum meum præsentem, & L. Egnatij familiarissimi mei absentis negotia commendo. Tanta mihi cum eo necessitudo est, familiaritasq; vt si mea res esset, non magis laborarem. Quapropter gratissimum mihi feceris, si curaris, vt is intelligat me à te tantum amari, quantum ipse existimo. Hoc mihi gratius facere nihil posset. Idq; vt facias, te vehementer rogo: vale.

M.T.C.T. Titio Titio. F. Leg. S.D. lib. 13. 348.

Etsi non dubito, quin apud te mea commendatio prima satis valeat, tamen obsequor homini familiarissimo, C. Auiano Flacco, cuius causa omnia tum cupio, tum mehercule etiam debeo. De quo & præsens tecum egi diligenter, cum tu mihi humanissime respondisti, & scripsi ad te accurate antea: sed putat interesse sua, me ad te quam sepiissime scribere. Quare velim mihi ignoscas, si illius voluntati obtemperarius, minus videbor meminisse constantiæ tuæ. A te idem illud peto, vt de loco, quo deportet frumentum, & de tempore Auiano commodos: quorum vtrumq; per eundem me obtinuit triennium, dum Pompeius isti negotio præfuit. Summa est, in quo mihi gratissimum facere possis si curaris, vt

Auia-

Hæc epistola imitatione digna est, ad excusandam importunitatem eiusdem commendationis, quam se facere Cic. fecit.

Auianus, quando se à me amari putat, me à te amari sciat. Erit id mihi pergratum.

Arg. ep. seq.

Allienum proconsulem Græcis rogat, vt recipiat in amicitiam Democritum Sicionium, deinde vt si dignus videatur, rogat eum conferret & dilgat.

M. T. C. Allieno Procon. S. D. lib. 13. 351.

Democritus Sycionius, non solum hospes meus est, sed etiam, quod multis contingit, græcis præsertim valde familiaris. Est enim in eo summa probitas, summa virtus, summa in hospites liberalitas, & obseruantia; meque præ ceteris & colit & obseruat, & diligit. Eū tu non modo suorum ciuium, verumetiam penè Achaiz principem cognosces. Huic ego tantummodo aditum ad tuam cognitionem patefacio: & innuo cognitum, per te ipsum quæ tua natura est, dignum tua amicitia, atq; hospitio iudicabis. Peto igitur à te, vt his literis lectis recipias eum in tuam fidem: polliceare omnia te facturum mea causa. De reliquo si id quod confido, fore dignum eum tua amicitia, hospicioq; cognoueris, peto vt eum complectare, diligas, in tuis habeas. Erit id mihi maiorem in modum gratum: vale.

I
tim
fari
defe
Car
occi
frie
accu
fara
imm

sus
stu
qua
quo
defe
ferr
dul
nem
per
rim
ger
& c
in m
neff
bere
vere

Deliberatiui generis epistola.

Arg. ep. seq.

HEc epistola prima secundi libri scribitur ad Curionem adolecentem, de quo magna spes habebatur. Nam ad eloquentiam videbatur natus, & patrem & auum. Oratores optimos exequare, quem venali lingua Lucanus scripsit, quod cum Cassari aduersaretur, postea corruptus eiusdem pecunia, eius factus sit defensor, laua quidem mercede, nam cum in initio belli ciuili ad Caesarem confugisset, pro eodem paulo in Africa cum exercitu occisus est. Nunc autem ad eum scribit Cicero, cum adhuc in Africa magistratum generet, longe ante bellum ciuile, respondens accusatoris epistolae, quia Cicronem tarditatis in scribendo accusarat, significans accusationem illam ex amore profectam, tamen si immeritam, non ingrati esse, deinde ad virtutem incendit adolecentem.

M. T. C. Curioni. S. P. D. lib. 2. 12.

Quaquam me nomine negligentiae tibi suspectum esse doleo, tamen non tam molestum mihi fuit accusari abs te officium meum quam iucundum requiri: praesertim cum in quo accusabar, culpa vacarem: in quo autem desiderare te significabas meas literas, praeter ferres perspectum mihi quidem, sed tamen dulcem, & optatum amorem tuum. Equidem neminem praetermisi, quem quidem ad te peruenturum putarem, cui literas non dedero: etenim quis est tam in scribendo impiger quam ego? A te vero bis, tertio ad summum & eas per breues accepi. Quare si iniquius es in me iudex, condemnabo eodem ego te crimine: sin me id facere noles, te mihi equum praebere debebis. Sed de literis haecenus: non enim vercor, ne non scribendo te expleam, praesertim

Hortatoria epistola.
Captat beneuolentiam à dolore suo, quem cepit quod Curio eum negligentiae accusat & voluptate quam adficitur quod Curio eius officium requirit

Dilemma.

Transido.

Secunda pars e-
pistolæ.

Captat beneuo-
lentiam cum ad-
hortatione.

Ab expectatione
hominum.

Ab obseruatione
& obtestatione.

Epilogus.

si in eo genere studium meum non asperna-
bere. Ego te absuisse tam diu à nobis, & do-
leo, quod carui fructu iucundissime consue-
tudinis: & Læta, quòd absens omnia cum
maxima dignitate es consecutus, quòdq; in
omnibus tuis rebus meis optatis fortuna re-
spondit. Breue est quod me tibi præcipere
meus incredibilis in te amor cogit: tanta est
expectatio vel animi, vel ingenij tui, vt ego te
obsecrare, obtestariq; non dubitem, sic ad nos
confirmatus reuertare, vt quam expectatione
tui concitasti, hanc sustinere ac tueri possis. Et
quoniam meam tuorum erga me meritorum
memoriam nulla vnquam delebit obliuio, te
rogo vt memineris, quantæcunq; tibi acces-
siones fient & fortunæ & dignitatis, eas te nō
potuisse consequi, nisi meis puer olim fidelis-
simis, atq; amantissimis consilijs paruisses.
Quare hoc animo in nos esse debebis, vt ætas
nostra iam ingrauescens, in amore, atq; in a-
dolescentia tua conquiescat: vale.

Arg. ep. seq.

Graphice proponit tria esse epistolarum genera, quorum tunc
nullo sibi esse vtendum caueat, ne nihil scribat, Cuiusmodi o-
ver-
tutis amorem accendit, docens illi necessarium esse propter ingen-
tem expectationem Po. Ro. de se, non vulgarem exerce virtutem.
Sunt autem admonitiones argutz, & præceptoribus in admonendo
viurpandæ, & discipulis, vt & ipsi ad virtutem incumbant, non neg-
ligendæ.

M. T. C. Curiōi. S. P. D. lib. 2. 14.

Hortatoria epi-
stola.

Epistolarum genera multa esse non igno-
ras: sed vnum illud certissimum, cuius causa
inuenta res ipsa est, vt certiores faceremus
absentes, si quid esse quod eos scire, aut nostra
ipsorum interest. Huius generis literas à me

profecto non expectas: domesticarum enim rerum tuarum habes & scriptores, & nuntios. In meis autem rebus nihil est sane noui. Reliqua sunt epistolarum genera duo, quæ me magnopere delectant: vnum familiarem & iocosum, alterum seuerum & graue. Vtro me minus deceat vti non intelligo. Iocerne tecum per literas? ciuem mehercule non puto esse, qui temporibus his ridere possit. An grauius aliquid scribā? quid est, quod possit grauius à Cicerone scribi ad Curionem, nisi de republica. Atq; in hoc genere hæc mea causa est, vt neq; ea quæ nunc sentio velim scribere. Quamobrem quoniam mihi nullū scribendi argumentum relictum est, vtar ea clausula, quā soleo, teq; ad studium summæ latidis cohortabor. Est enim tibi grauis aduersaria cōstituta, & parata, incredibilis quædam expectatio: quam tu vna re facili-
mè vinctes, si hoc statueris. Quarum laudum gloriam adamaris, quibus artibus, eæ laudes comparantur, in iis esse elaborandum. In hanc sententiam scriberem plura, nisi te tua sponte satis incitatum esse considerem: & hoc quicquid attingi, non feci inflammandi tui causā, sed testificandi amoris mei: vale.

Epilogus ab hor-
tatione.

Ab expectatione
hominum.

Arg. epist. seq.

Gratulatur Curioni quod absit à tanta reipub. perturbatione, cum neq; vexationes eius videat, neq; absens summa laude priuetur. Deinde pramonet vt ita instructus veniat, vt qui reipub. sit in veterem libertatem ac dignitatem vindicaturus.

M. T. C. Curioni. S. P. D. lib. 2. 15.

Hæc negotia quomodo se habeant, ne e-

pistola quidem audeo narrare tibi: etsi ubi-
cunq; es, (vt scripsi ad te antea) in eadem es
naui: tamen quod abes gratulor, vel quia non
vides ea quæ nos, vel quod excelso & illustri
loco sita sit laus tua, in plurimorum & socio-
rum, & ciuium conspectu: quæ ad nos nec
obscuræ, nec vario sermone, sed & clarissima,
& omnium vna voce perfertur. Vnum illud
nescio, gratulernè tibi, an timeam, quod mira-
bilis est expectatio reditus tui: non quo vere-
ar, ne tua virtus opinioni hominum non re-
spondeat: sed mehercule ne cum veneris, non
habeas iam quod cures, ita sunt omnia debili-
tata, & iam propè extincta. Sed hæc ipsa nes-
cio rectenè sint literis commissa: quare cæte-
ra cognosces ex aliis. Tu tamen siue habes
aliquam spem de repub. siue desperas, ea
para, meditare, cogita, quæ esse in eo ciue,
ac viro debent, qui sit repub. afflictus,
& oppressam miseris, temporibus, ac perdi-
tis moribus, in veterem libertatem, ac dig-
nitatem vindicaturus, vale.

Corrolio.

Epilogus ab hor-
tatione.

Arg. epist. seq.

T. Rufum qui Ciceronis questor in Cilicia fuerat, ante C. Ca-
lium, quem discedens questor reliquerat, cohortatur vt Pompei-
anis partibus adherat. Reuersus enim prouincia Cicero, offendit
ciuilem discordias inter Cæsarem & Pompeium. Simulq; docet viri
fortis & boni ciuis partium esse fouere pias causas & repub. fauen-
tes, dicitq; sico sit animo, ad se veniat.

M. C. R. 450. S. D. lib. 5. 76.

Etsi mihi nunquam dubium fuit, quin ti-
bi

bi essem charissimus, tamen quotidie magis id perspicio, extatq; id, quod mihi ostenderas quibusdam literis, hoc te studiofiorem in me colendo fore, quam in provincia tuisses (etsi meo iudicio nihil ad tuum prouinciale officium addi potest) quo liberius iudicium esse posset tuum. Itaq; me & superiores literæ tuæ admodum delectauerunt, quibus & expectatum meum aduentum abs te arriantè videbam, & cum aliter cecidisset ac putasses te meo consilio magnopere esse letatum: & his proximis literis magnum capifructum & iudicij, & officij tui. Iudicij, quod intelligo te, id quod omnes fortes ac boni viri facere debent, nihil putare vtile, nisi quod rectum honestumq; sit officij, quod te mecum, quodcunq; cepissem consilij, polliceris fore: quo neq; mihi gratius, neq; , vt ego arbitror tibi honestius esse quicquam potest. Mihi consilium captum iam diu est, de quo ad te, non quo celandus esses, nihil scripsi antea, sed quia communicatio consilij tali tempore, quasi quedam admonitio videtur esse officij, vel potius efflagitatio ad coeundam societatem, vel periculi, vel laboris. Cum vero ea tua sit voluntas, humanitas, beneuolentia erga me libenter amplector talem animum: sed ita (non enim dimittam pudorem in rogando meum) si feceris id quod ostendis, magnam habeo gratiam: si non feceris ignoscam: & alterum timori, alterum mihi te negare non potuisse arbitror.

Epistola narratoria & hortatoria. Exorditur à perpecto a more & futura Ruffi erga se obseruantia.

Literis quibusdā Ruffi valde se delectatum esse narrat.

Diuisio est figura de qua Cicero ad Herennium iiii.

Cur consilium suum reiiciendo Pompeio Ruffum celarit.

Tacite hortatur Ruffum, vt tuum consilium secutus Pompei partibus adhereret.

Est enim res profecto maxima: quid rectum sit apparet: quid expediat obscurum est: ita tamen, ut si nos ij sumus, qui esse debemus, id est studio digni, & literis nostris, dubitare non possumus, quin ea maxime conducant, quæ sunt rectissima. Quare tu, si simul placebit, statim ad me venies: sin idem placebit, atq; eodem modo, nec continuo poteris, omnia tibi ut nota sint faciam. Quicquid statueris, te mihi amicum; sin id quod opto, etiam amicissimum iudicabo: vale.

Arg. ep. seq.

Cum per intercessionem Dolobella Trebati in patriam reditu à Cesare obtinisset, dicit Cicero sibi gratum esse quod & Dolobellæ ob fauerem Trebatio ostensum deinde sit. Deinde Trebatio gratulatur, & eum hortatur ut amissionem obliuiscatur. Ac demum dicit se gaudere, quod grati essent Trebatio, quæ pro eo fecerat.

M.C.Trebatio.S.D.lib.6.89.

Hortatoria epistola.
Exorditur ab obligatione, qua Trebatio obstrictus sit.

Dolobellam antea tantummodo diligebam: obligatus ei nihil eram: nec enim acciderat mihi opus esse: & ille mihi debebat, quod non defueram eius periculis. Nunc tanto sum deuinctus eius beneficio, quod & antea in re, & hoc tempore in salute tua cumulatissime mihi satisfacit: ut nemini plus debeam. Quia in re gratulor tibi ita vehementer, ut te quoque mihi gratulari, quam gratias agere malim: alterum non omnino desidero: alterum verè facere poteris. Quod reliquum est, quando tibi virtus, & dignitas tua reditum ad tuos apparuit: est tuæ sapientiae magnitudinisque animi, quid amiseris obliuisci: quid recuperaueris cogitare. Viues cum tuis, viues nobiscum: plus ac-

Hortatur ut eorum quæ amisit prorsus obliuiscatur, ab officio. Quia plus acquisierit quam amisit.

acquisiuisti dignitatis, quam amicisti rei familiaris: quæ tamen ipsa esset iucundior, si vlla esset resp. Nestorius noster familiaris ad me scripsit, te mihi maximas gratias agere. Hæc prædicatio tua mihi valde grata est: eaqu; te vti facile patior, cum apud alios, tum mehercule apud Syronem nostrum amicum. Quæ enim facimus, ea prudentissimo cuiq; maxime probata esse volumus. Te cupio videre quamprimum: vale.

Arg. ep. seq.

Respondens Cicero literis quas à Planco acceperat, significat primum quantum lætitiæ ex illis cepit ob beneuolentiam Planci, deinde ad remp. defendendam, & ad immortalem gloriam comparandam cohortatur. Postremo de odio in M. Antonium, & spe ac singulari expectatione Planci agit.

Cicero Planco Imp. Cons. Desig. S. P. D.

lib. 10. 183.

Binas à te accepi literas eodem exemplo: quod ipsum agumento mihi fuit diligentia tuæ. Intellexi enim te laborare, vt ad me mihi expectatissimæ literæ perferrentur. Ex quibus cepi fructum duplicem, mihiq; comparatione difficilem ad iudicandum, amorem ne erga me tuum, an animum in remp. pluris æstimandum putarem. Est omnino patriæ charitas meo quidem iudicio maxima: sed amor, voluntatisq; coniunctio plus certe habet suauitatis. Itaq; commemoratio tua, paternæ necessitudinis, beneuolentiæq; eius, quam erga me à pueritia contulisses, cæterarumq; rerum quæ ad eam sententiam pertinebant, incredi-

Hortatoria epistola.

Exorditur ab amplificatione lætitiæ & fructus quem accepit ex literis Planci.

Sententia.

Hortatur Plancū,
vt ad rempub. iu-
uandam incum-
bat.

Ab vili & hone-
sto.

Mitigat id quod
scripturus est.

Ab odio in Anto-
nium.

A spe concepta
de Planco.

Conclusio à di-
stributione.

bilem mihi lætitiā attulerunt. Rursus, decla-
ratio animi tui quem haberes de repub. quē-
q; habiturus esses, mihi erat iucundissima: eo-
que maior erat hæc lætitiā, quod ad illa supe-
riora accedebat. Itaq; te non hortor solum
mi Plance, sed plane etiam oro, quod feci his
literis, quibus tu humanissime respondisti: vt
tota mente omniq; animi impetu in rempub.
incumbas. Nihil est quod tibi maiori fructui,
gloriæq; esse possit. Nec quicquam ex omni-
bus rebus humanis est præclarius, aut præ-
stantius quam de repub. bene mereri. Adhuc
enim patitur tua summa humanitas, & sapi-
entia, me, quod sentiā, libere dicere. Fortuna
suffragante videris res maximas consecutus:
quod quanquam sine virtute non potuisses,
tamen ex maxima parte ea, quæ es adeptus,
fortunæ temporibusq; tribuuntur. His tem-
poribus difficilimis reipub. quicquid subue-
neris, id erit totum & proprium tuum. Incre-
dibile est omnium ciuium, latronibus excep-
tis, odium in Antonium. Magna spes in te, &
in tuo exercitu magna expectatio. Cuius per
deos, gratiæ gloriæq; caue tempus amittas.
Sic moneo, vt filium: sic faueo vt mihi: sic
hortor, vt & pro patria, & amicissimum: vale.

Arg. ep. seq.

Cum post Furnii relationem de voluntate Planci erga remp ipse
Plancus scripisset: sua consilia Cicero eum summo opere laudat, non
tantum meritis præmiis, si modo sit aliqua respub.

Cicero Planco Imp. consul. desig. S.D.

lib. 10. 188.

Etsi satis ex Furni nostro cognoueram
quæ

quæ tua voluntas, quod consilium de repub. esset: tamen lectis tuis literis, liquidius de toto sensu tuo iudicavi. Quamobrem quamquam in vno prælio omnis fortuna reipub. disceptat: quod quidem cum hæc legeres, iam decretum arbitrabar fore: tamen ipsa fama, quæ de tua voluntate percrebuit, magnam es laudem consecutus. Itaq; si consulem Romæ habuissemus, declaratum esset à senatu cum tuis magnis honoribus, quam gratus esset conatus, & apparatus tuus. Cuius rei non modo non præterit tempus, sed ne maturum quidē etiam nunc meo quidem iudicio fuit. Is enim deniq; honos mihi videri solet, quin non propter spem futuri beneficii, sed propter magna merita claris viris deferitur & datur. Quare sit modo aliqua respub. in qua honos elucere possit: omnibus mihi crede, amplissimis honoribus abundabis. Is autem, qui vere appellari potest honos, non inuita tamen ad tempus, sed perpetuæ virtutis est præmiū. Quamobrem mi Plance incumbe toto pectore ad laudem: subueni patriæ: opitulare collegæ: omnium gentium consensum, & incredibilem conspirationem adiuvā. Me tuorum consiliorum adiutorem, dignitatis fautorem, omnibus in rebus tibi amicissimum fidelissimumq; cognosces. Ad eas enim causas, quibus inter nos amore sumus, officijs, vetustate coniuncti, patriæ charitas accessit: eaq; effecit, ut tuam vitam anteferrem meæ: vale.

Hortatoria epistola.

Exorditur à laude quæ in Plancio ob studium erga rempub. consecutus sit.

Ab honore.

A finitione honoris.

Hortatio.

A suo studio erga Plancium.

Arg.

Arg. ep. seq.

Cum Marcus Marcellus abellet, dicit Cicero se non audere neq; monere eum neq; consolari, & adducit eius dicti rationes. Deinde pollicetur se prestaturum ipsi Marcelllo, ac necessarijs eius quacumq; possit: ac demum hortatur, vt velit in patriam reuerti, quod cur faciat docet.

M. C. S. D. M. Marcelllo. lib. 4. 50.

Disuasoria est seu
hortatoria epi-
stola.
Ab insinuatione
orditur.

Hortatur Marcell-
lum vt in patriam
redire velit.

Ab hominum iu-
dicio.

Ad tempore.
Ad loci opportu-
nitatem.

Ad Caesaris fauore
erga ingeniosos.

Neq; monere te audeo, prestanti pruden-
tia virum: nec confirmare, maximi animi ho-
minem, virumq; fortissimum: consolari vero
nullo modo. Nam si ea quæ acciderunt, ita
fers vt audio: gratulari magis virtuti debeo,
quam consolari dolorem tuum: sin te tanta
mala reipub. frangunt, non ita abundo inge-
nio, vt te consoler, cum ipse me non possim.
Reliquum est igitur, vt tibi me in omni re e-
um præbeam, præstemq; vt ad omnia quæ
tui velint, ita sim præsto, vt me nō solum om-
nia debere tua causa, sed ea quoq; quæ non
possim, putent. Illud tamen multum me mo-
nuisse, vel censuisse puta, vel propter bene-
uolentiam tacere non potuisse: vt quod ego
facio, tu quoq; animum inducas, si sit aliqua
respub. in ea te esse oportere iudicio hominū
teq; principem necessitati cedentem tempo-
ri: sin autem nulla sit, hunc tamen aptissimū
esse etiam ad exulādum locum. Si enim liber-
tatem sequimur: qui locus hoc dominatu va-
cat? sin qualemcunque locum: quī est dome-
stica sede iucundior? Sed mihi crede, etiam is
qui omnia tenet, fauet ingenijs: nobilitatem
vero, & dignitatem hominum, quantum ei
res, & ipsius causa concedit, amplectitur. Sed
plura

plura quam statueram. Redeo ergo ad vnum illud: me tuum fore cum tuis, si modo erunt tui: sin minus, me certe in omnibus rebus satis nostræ coniunctioni, amorique facturum: vale.

Arg. ep. seq.

Lepida à Senatu mandatum erat, vt Antonium oppugnaret, ille vero corrupto animo, & in rempub. male affecto, se cum Antonio coniungendum decreuit: scripsit autem se velle Romam venire conciliandæ pacis inter ciues gratia: quam technam cum intellexisset Cicero, acerbe accusat Lepidum ingratitude, & pacem laudat, & do bona sit.

M. T. C. M. Lepido. S. P. D.

lib. 10. 205.

Quod mihi pro mea summa erga te beneuolentia magnæ curæ est, vt quàm amplissima dignitate sis, moleste tuli, te Senatui gratias non egisse, cum esses ab eo ordine ornatus summis honoribus. Pacis inter ciues conciliandæ te cupidum esse lætor. Pacem eam si à seruitute seiungis, consules & reipub. & dignitati tuæ: Sin ista pax perditum hominem in possessionem impotentissimi dominatus restitutura est, hoc animo scito omnes sanos, vt mortem seruituti anteponant. Itaque sapientius meo quidem iudicio facies, tsi te in istam pacificationem non interpones, quæ neque Senatui, neque populo, neque cuiquam bono probatur. Sed hæc audies ex alijs, aut certior fies literis. Tu pro tua prudentia, quid optimum factu sit videbis: vale.

Conclusio.

Suasoria epistola.

A reprehensione

Lepidi quod Sena-

tui gratias non

egerit.

Suadet Lepidone

se interponat in

pacificationem

inter ciues Roma-

nos & Antonium

Conclusio.

Arg.

Arg. epist. seq.

Cum Furnius retulisset Romæ, Plancum esse paratissimo animo ad omnia pericula pro defensione reipub. obeunda, superueneunt literæ a Lanci, quibus dicebat se quodere ut fieret pax cum M. Antonio. Quam pacem, ne adhaereat Antonio, nunc dissuadet, adducens Antonium in odium.

Diffusoria epistola.

A narratione.

Verbum intelligit

Infirmatio.

Ab illa.

Positio.

Ab officio, & est locus a coniuga-

Cicero Planco Imp. Cons. Des. S. D. lib. 10. 184.

Quæ locutus est Furnius noster de animo tuo in rempub. ea gratissima fuerunt Senatui, P. Q. Q. probatissima. Quæ autem recitatae sunt literæ in senatu, nequaquam consentire cum Furnij oratione visæ sunt. Pacis enim autor eras, cum collega tuus vir clarissimus a foedissimis latronibus obsideretur: qui aut positis armis, pacem petere debent: aut si pugnantes eam postulant, victoria pax, non pacatione parienda est. Sed de pace literæ vel Lepidi, vel tuæ, quam in partem acceptæ sint ex viro optimo fratre tuo, & ex C. Furnio poteris cognoscere. Me autem impulit tui charitas, ut quanquam nec tibi ipsi consilium deesset: & fratris, Furnijq; benevolentia, fidelisq; prudentiæ tibi præsto esset futura, vellē tamen meæ quoq; autoritatis pro plurimis nostris necessitudinibus præceptum ad te aliquod peruenire. Crede igitur mi Plance, omnes quos adhuc gradus dignitatis consecutus sis (es autem adeptus amplissimos) eos honorū vocabula habituros, non dignitatis insignia, nisi te cum libertate pop. Ro. & cum Senatus autoritate coniunxeris. Seiunge te quæso aliquando ab ijs, cum quibus te non tuum iudicium, sed temporū vincula coniunxerūt. Complures in perturbatione reip. consules

dicti, quorum nemo consularis habitus, nisi qui animo extitit in remp. consulari: tali igitur te esse oportet, qui primum te ab impiorum ciuium tui dissimilimorum societate seiungas: deinde & Senatui, bonis q; omnibus autorem, principem, ducem præbeas: postremo vt pacem esse iudices, non in armis positus, sed in abiecto armorum, & seruitutis metu. Hæc si & ages, & senties, tum eris non modo consul, & consularis, sed magnus etiam consul & consularis. Sin aliter, tua in istis amplissimis nominibus honorū, non modo dignitas nulla erit, sed erit summa deformitas. Hæc impulsus beneuolētia scripsi paulo seuerius, quæ tu experiendo in eo ratione quæ te digna est, vera esse cognosces: vale. *Arg. ep. seq.*

Conclusio & mitigatione eorum quæ scripsit.

Furnius Planci Legatus, diligentissimæ se pro repub. gesserat, præsertim in Gallia Narbonensi. Itaq; cum proximis comitiis præturæ esset petiturus, velleq; ob id relicta prouincia in urbem venire; Cicero hac epistola suadet ne id faciat, cum honori non sit futurum, & facilius assequatur sub consulatu Planci proximo.

M. T. C. C. Furnio, S. P. D. lib. 10. 2 03.

Si interest, id quod homines arbitrantur, reipub. te, vt institutisti, atq; fecisti, nauare operam, rebusq; maximis, quæ ad extinguendas reliquias belli pertinent, interesse: nihil videris melius, neq; laudabilius, neq; honestius facere posse. Istamq; operam tuam, nauitatem, animum in rempub. celeritati præturæ anteponendam, censeo. Nolo enim te ignorare, quantam laudem consecutus sis: mihi crede, proximam Planco, idq; ipsius Planci testimonio, præterea fama, scientiaq; omnium. Quamobrem si quid operis tibi etiam nunc

Dissuasoria epistola.

Exorditur à propositione, ne veniat Romam ob præturam, & bellum inchoatum relinquat.

A gloria quam consecutus sit.

Ab exemplis dis-
suadet ne Romā
revertatur ad pe-
tendam Præturā.

A pensatione
præturæ iam o-
missæ.

Epilogus.

nunc restat, id maximopere censeo perfeque-
dum. Quid enim honestius, aut quid hone-
sto anteponendum? Si autem satisfactum rei-
pub. putas, celeriter ad comitia, quādo malu-
re futura sunt veniendum censeo: dummodo
ne quid hæc ambitiosa festinatio imminuat e-
ius gloriæ, quam consecuti sumus. Multi clā-
rissimi viri cum reipub. darent operam, annū
petitionis suæ non obierunt. Quod eo facili-
us nobis est, quod non est annus hic tibi de-
stinatus: ut si ædilis fuisses, post biennium tu-
us annus esset. Nunc nihil prætermittere vi-
debere vsitati & quasi legitimi temporis ad
petendum. Video enim Planco consule, & si
etiam siue eo rationes expeditas haberes, ta-
men splendidiorem petitionem tuam, si mo-
do ista ex sententia confecta essent. Omnino
me plura scribere, cum tuum tantum consili-
um iudiciumq; sit, non ita necesse arbitrari:
sed tamen sententiam meam tibi ignotam ef-
se nolebam. Cuius est hæc summa, ut omnia
te metiri dignitate malim, quam ambitione:
maiorēq; fructum ponere in perpetuitate
laudis, quam in celeritate præturæ. Hæc ea-
dem locutus sum domi meæ adhibito Qu.
fratre meo, & Cæcinnā, & Calvisio studiosis-
simis tui, cum Dardanus libertus tuus inter-
esset: omnibus videbatur probari oratio mea
sed tu optime iudicabis: vale.

Arg. ep. seq.

Multo artificio & summa accurate commendat Curioni cau-
sam Milonis, consulatum petentis, cuius adeptione nihil gratius si-
bi contingere posse late declarat, ideoq; cum literis admonendum
habu-

habuisse, ne adversarii eius & potissimum Clodii causa in alienam sententiam trahatur: docetq; rei quam petit facilitatem si Curio annuerit. Sanè ex hac epistola docemur in re graui & difficili ac seriosa, exornationibus vti licere.

M.T.C. Curioni. S.P.D. lib.

2. 16.

Nondum erat auditum, te ad Italiam aduentare, cum Sextum Iulium Milonis mei familiarem cum his ad te literis misis sed tamen cum appropinquare tuus aduentus putaretur, & te iam ex Asia Romam versus profectum esse constaret, magnitudo rei fecit, vt non vereremur, ne nimis cito mitteremus, cū has ad te perferri quamprimum literas magnopere vellemus. Ego si mea in te essent officia solum Curio tanta, quanta magis à te ipsi prædicari, quam a me ponderari solent, verecundius à te, si qua magna res mihi petenda esset, contenderem. Graue est enim homini pudenti petere aliquid magnum ab eo, de quo se beue meritū putet: ne id quod petat, exigere magis quam rogare, & in mercedis potius, quam beneficii loco numerare videatur. Sed quia tua in me vel nota omnibus, vel ipsa notitate meorum temporū clarissima, & maxima beneficia extiterunt. Estq; animi ingenui cui multum debeas, eidem plurimum velle debere: non dubitavi id à te per literas petere, quod mihi omnium esset maximum, maximumq; necessarium. Neq; enim sum veritus, ne sustinere tua in me vel innumerabilia beneficia non possem: cum præsertim confiderem, nullam esse gratiam, quam vel non capere

Petitoria est epistola.

A narratione est ductum exordium.

Attentionem capiat.

A verecundia beneuolentiam accipatur, vel ab extennatione suorum erga Curionem meritorum.

A beneficio Curionis beneuolentiam venatur.

A suo remun-
erandi studio.

A rei quam petit
honestate.
Ab officio quo
inductus sit ad
petendum pro
Milone.

Propositio.

A facili & possi-
bili.

A laude Curionis

A sua persona &
Milonis.
A rei honestate.

pere animus meus accipiendo, vel remun-
erando cumulandoq; illustrare posset. Ego
omnia mea studia, omnem operam, curam,
industriam, cogitationem, mentem deniq;
omnem in Milonis consulatu fixi, & locavi
statuique in eo me non officij solum fructum
sed etiam pietatis laudem debere quærere.
Nec vero cuiquam salutem, ac fortunas suas
tantæ curæ fuisse vnquam puto, quantæ mi-
hi sit honos eius, in quo omnia mea studia
posita esse decreui. Huic te vnum tanto ad-
iumento esse, si volueris, posse intelligo, vt ni-
hil sit præterea nobis requirendum. Habe-
mus hæc omnia, bonorum studium concilia-
tum ex tribunatu, propter nostram (vt te spe-
ro intelligere) causam; vulgi, ac multitudinis,
propter magnificentiam munerum, liberali-
tatemq; naturæ: iuuentutis, & gratiosorum in
suffragijs studia, propter ipsius excellentem
in eo genere vel gratiam, vel diligentiam: no-
stram suffragationem si minus potentem, at
probatam tamen, & iustam, & debitam, &
propterea fortasse etiam gratiosam. Dux no-
bis & autor opus est, & eorum ventorum
quos proposui, moderator quidam, & quasi
gubernator: qui si ex omnibus vnus exop-
tandus esset, quem tecum conferre possemus
non haberemus. Quamobrem si me memo-
rem, si gratum, si bonum virum vel ex hoc
ipso, quod tam vehementer de Milone labo-
rem, existimare potes: si dignum deniq; tuis
beneficijs iudicas: hoc à te peto, vt subuenias
huic

huic meæ solitudini, vt huic meæ laudi, vel
vt verius dicam propriæ saluti tuum studium
dices. De ipso T. Annio tantum tibi pollice-
or, te maioris animi, grauitatis, constantiæ, be-
neuolentiæ erga te, si cõplecti hominem vo-
lueris, habiturũ esse neminẽ. Mihi vero tantũ
decoris, tantũ dignitatis, adiunxeris, vt eundẽ
te facile agnoscam fuisse in laude meã, qui fu-
eris in Salute. Ego ni te videre scirẽ, cum hæc
ad te scriberem, quantum officij sustinerem,
quantopere mihi esset in hac petitione Mi-
lonis omni non modo contentione, sed etiam
dimicatione elaborandum, plura scriberem.
Nunc tibi omnem rem, atq; causã, meq; totũ
commendo, atq; trado. Vnũ hoc sic habeto, si
à te hanc rem impetraro, me penẽ plus tibi
quã ipsi Miloni debiturũ; non enim mihi tam
mea salus chara fuit, in qua præcipuẽ sum ab
illo adiutus, quã pietas erit in referenda gratia
iucunda; eam autem tui vnus studio me asse-
qui posse confido. vale.

A remuneratione
vel gratitudine
Milonis.

Ab utili, quod si-
bi accessurum sit.

Epilogus.

Arg. ep. seq.

In hac epistola vitur conciliatione argutissima, eo quod Appio
successor designatus sit, quod quia Appio non satis placere nouit,
dicit sibi euenisse præter opinionem, & contra spem; sui tamen il-
li fore, & optandum fuisse, vt tam amicum habeat successorem.
Nam successor si amicus fuerit, possit abeundi negotium facere. Di-
ligenter legenda est hæc docti.

M. T. C. Procons. Appio Pulchro Imp.

S. P. D. lib. 3. 31.

Cũ & cõtra voluntatẽ meã, & præter opi-
nionem accidisset, vt mihi cum imperio in
prouinciã proficisci necesse esset: in multis &
varijs molestijs, cogitationibusque meis,

Peritoria episte-
la.

Exorditur ab ip-
sino tempore, qui
capit animam
Appi cui in pro-
uincia successurus
erat.

Petitio.

A necessario.
Ab utili.
A possibili.
Reiectio.

Epilogus ab utili

hæc vna consolatio occurrebat, quod neq;
tibi amicior, quàm ego sum, quisquam posset
succedere: neq; ego ab vllò prouinciam acci-
pere, qui mallet, eam mihi quam maxime ap-
tam, explicatamq; tradere. Quod si tu quoq;
eandem de mea voluntate erga te spem ha-
bes, ea te profecto nunquam faller. At max-
imopere pro nostra summa coniunctione,
tuaq; singulari humanitate etiam atq; etiam
peto, & quaeso, vt quibuscunq; rebus pote-
ris, (poteris autem plurimis) prospicias, & cõ-
sulas rationibus meis. Vides ex Senatus-con-
sulto prouinciam esse habendam: si eam
(quoad eius facere potueris) quam expeditis-
simam mihi tradideris, facilius erit mihi quasi
decursum mei temporis. Quid in eo genere
efficere possis, tui consilii est. Ego te, quod ti-
bi veniet in mentem mea interesse, valde ro-
go. Pluribus verbis ad te scriberem, si aut tua
humanitas longiorem orationem expectaret
aut id fieri nostra amicitia pateretur, aut res
verba desideraret, ac non pro seipsa loquere-
tur. Hoc velim tibi persuadeas, si rationibus
meis prouisum à te esse intellexero, magnam
te ex eo, & perpetuam voluptatem esse cap-
turum: vale.

Arg. ep. seq.

Item fili i dolere dicit, quod non fuerit Romæ cum Paulus con-
sultum peteret, vt ei auxilio fuisse potuisset. Deinde commendat
ei honorem suum in Senatus-consulto habendo, & demum rogar
ne prouincia sibi prorogetur.

*M. T. C. Imp. L. Paulo Consuli.**S. P. D. lib. 15. 389.*

Maxime mihi fuit optatum Romæ esse te-
cum

eum multas ob causas, sed præcipuè vt & in petendo, & in gerendo consulatu meum debitum tibi studium perspicere posses. Ac petitionis quidem tuæ ratio nihil semper fuit explorata: sed tamen nauare operam volebā. In consulatu verò cupio equidem te minus habere negotij: sed molestè fero, me consulè tuum studium adolescentis perspexisse: te meum, cum id ætatis sim, perspicere non posse. Sed ita fato nescio quo contigisse arbitror, vt tibi ad me ornandum semper detur facultas: mihi ad remunerandum nihil suppetat præter voluntatem. Ornasti consulatum, ornasti reditum meum. Incidit meum tempus rerum gerendarum in ipsum consulatum tuum. Itaq; cum & tua summa amplitudo, & dignitas, & meus magnus honos, magnaque existimatio postulare videatur, vt à te plurimis verbis contendam, ac petam, vt quam honorificentissimè senatus-consultum de meis rebus gestis faciendum cures: non audeo vehementer à te contendere, ne aut ipse tuæ perpetuæ consuetudinis erga me oblitus esse videar, aut te oblitum putem. Quare vt te velle arbitror, ita faciam: atq; ab eo, què omnes gentes sciunt de me optimè meritum, breuiter petam. Si alij consules essent, ad te potissimum Paule mitterem, vt eos mihi quā amicissimos redderes: nunc cum tua summa potestas, summaq; autoritas notaq; omnibus nostra necessitudo sit: vehementer te rogo: vt & quā honorificentissimè cures decernend-

Petitoria.
Curkornz cum
L. Paulo esse vo-
lit & cupiat.

Extenuat sua erga
Paulum merita
& Pauli erga
se beneficia am-
plificat.

Petitio.

dum de meis rebus gestis, & quàm celerrimè. Dignas res esse & honore, & gratulatione cognoscas ex iis literis, quas ad te, & collegam, & Senatum publicè misi: omniumq; mearum reliquarum rerum, maximeq; existimationis meæ procurationem, susceptam velim habeas. Inprimisque tibi curæ sit, quod abs te superioribus quoq; literis petui, ne mihi tempus prorogetur. Cupio te consulem videre omniaq; quæ spero, cum absens, tum etiam præsens te consule assequi: vale.

Arg. epist. seq.

Consolatoria est hæc epistola, qua cōsolatur Titius ciuē Romæ dolentem super morte liberorum, quos sub dominatu Caesaris amiserat, docens id non esse faciendum.

M. T. C. S. P. Titio. lib. 5. 73.

Epistola consolatoria.
Exorditur partim à sua ipsius extinctione partim ab officio.

Propositio.

A comuni lege
civium.

Esti vnus ex omnibus minime sum ad te consolandum accomodatus, quod tantum ex tuis molestiis cepi doloris, vt consolatione ipse egerem: tamen cum longius à summi luctus acerbitate meus abesset dolor, quàm tuus: statui nostræ necessitudinis esse, meaq; in te benevolentiae, non tacere tanto in tuo merore tam diu: sed adhibere aliquam modicam consolationem, quæ leuare dolorem tuum posset, si minus sanare potuisset. Est autē cōsolatio peruulgata quidem illa maxime, quā semper in ore atq; in animo habere debemus. Homines nos vt esse meminerimus, ea legematos, vt omnibus telis fortunæ proposita sit vita nostra: neq; esse recusandum, quò minus ea, qua nati sumus conditione viuamus: neuē tam grauius eos casus feramus, quos nullo consilio vitare possumus: euentisq; aliorum

memoria repetendis, nihil accidisse nobis no-
ui cogitemus. Neq; hæ, neq; cæterę consolati-
ones, quæ sunt à sapientissimis viris usurpatæ
memoriæq; & literis proditæ, tantū videntur
proficere debere, quātū status ipse nostræ ci-
uitatis, & hæc perturbatio tēporū perditorū,
cū beatissimi sint, qui liberos non susceperunt,
minus autem miseri, qui his temporibus ami-
serunt, quā si eosdē, bona, aut deniq; aliqua
repub. perdidissent. Quod si tuū te desiderii
mouet, aut si tuarū rerū cogitatione mæres,
non facile exhauriri tibi istū dolorē posse v-
niuersū puto: sin illa te res cruciat, quæ magis
amoris est, vt eorū, qui occiderūt, miseras lu-
geas; vt ea nō dicā, quæ sæpissime & legi, &
audiui, nihil mali esse in morte, in qua si resi-
deat sensus, immortalitas illa potius quam
mors ducenda sit: sin sit amissus, nulla videri
miseria debeat, quæ nō sētiatur: hoc tamē non
dubitās cōfirmare possum, ea misceri, parari,
impendere reipub. quæ qui reliquerit, nullo
modo mihi quidem deceptus esse videatur.
Quid est enim iā nō modo pudori, probitati,
virtuti, rectis studijs, bonis artibus, sed omni-
no libertati, ac saluti loci? non mehercule quē-
quā audiui hoc grauissimo, & pestilentissimo
anno adolescentulū, aut puerū mortuū, qui
mihi nō à diis immortalibus ereptus ex his mi-
serijs, atq; ex iniquissima cōditione vitæ vide-
retur. Quare si tibi vnum hoc detrahi potest,
ne quid his quos amasti, mali putes cōtigisse,
permultum erit ex mærore tuo diminutum.

A statim perturba-
to ciuitatis & tē-
porum confusio-
ne coniolatur.

Dilemmate vti-
tur hoc modis:
Aut doles tuo
nomine, aut doles
ideo, quia amas-
ti liberos. Si do-
les tuo nomine,
facile consolari
non potes: si do-
les vicem libero-
rum, aut putas e-
os miseros esse,
aut aliquid mali
passos: et mali
in morte nihil est,
igitur nec miseri
sunt nec mali
quid patioratur.

Clausula à perso-
na Titii & ab ho-
nesto.

A maiori ad mi-
nori.

Epilogus à Dile-
cto.

Relinquetur enim simplex illa iam cura doloris tui, quæ non cum illis communicabitur, sed ad te ipsum propriè refertur: in qua non est iam grauitatis, ac sapientiæ tuæ quam tu à puero præstitisti, ferre immoderatiùs casum incoinmodorum tuorù, qui si ab eorum, quos dilexeris miseria maloq; seiunctus. Etenim cum semper te, & priuatis in rebus, & publicis præstitisti, tuenda tibi ut sit grauitas, & constantiæ seruiendum. Nam quod allatura est ipsa diuturnitas, quæ maximos luctus vetustate tollit, id nos præcipere consilio, prudentiaq; debemus. Etenim si nulla vnquam fuit liberis amissis tam imbecillo mulier animo, quæ non aliquando lugendi modum fecerit: certe nos, quod est dies allatura, id consilio anteferre debemus: neq; expectare temporis medicinam, quam representare ratione possimus. His ego literis, si quid profecissem, existimabam optandum quiddam me esse assecutum: sin minus forte valuissent, officio tamen esse functum beneuolentissimi, atq; amicissimi: quem me tibi & fuisse semper existimes velim & futurum esse confidas: vale. *Arg. ep. seq.*

Consolatur T. Fabium hominem quidem nouum, sed qui præstanti virtute & industria ante Calpurnii tyrannidem ad summos honores euectus fuerat, sed Calpurnio regnante in exilio degebat in mare. Hortatur ergo ut forti animo ferat communia damna, cum sint qui grauiora patiantur. Nam fortunas & liberos atq; amicos, adhuc incolumes habebat, omnesq; iudices de se bene iudicantes, vno duntaxat dempto.

M.C.S.D.T. Fabio. lib. 5. 75.

Epistola consolatoria.

Et si egomet, qui te consolari cupio, consolandus

Iandus ipse sum, propterea quòd nullam rem
 grauius iam diu tuli, quam incommodum
 tuum: tamen te magnopere non hortor solū,
 sed etiam pro amore nostro rogo, atq; oro, te
 colligas, virumq; præbeas, & qua conditione
 omnes homines, & quibus temporibus nati
 sumus, cogites. Plus tibi virtus tua dedit, quā
 fortuna abstulit, propterea quòd adeptus es,
 quod multi homines noui: amisisti, quod
 plurimi homines nobilissimi, Ea deniq; vide-
 tur conditio impendēre legum, iudiciorum,
 temporum, vt optimē actum cum eo videat-
 ur esse, qui quā leuissima pæna ab hac re-
 pub. discesserit. Tu verò qui & fortunas, & li-
 beros habeas, & nos, cæterosq; necessitudine,
 & beneuolentia tecum couiunctissimos: qui-
 q; magnam facultatem sis habiturus nobiscū,
 & cum omnibus tuis viuendi: & cum vnum
 sit iudicium ex tam multis, quod reprehenda-
 tur; idq; vna sententia eaq; dubia, potentia a-
 licuius condonatum existimetur: omnibus
 his de causis, debes istam molestiam quam
 leuissimē ferre. Meus animus erit in te, libe-
 rosq; tuos semper, quem tu esse vis, & qui es-
 se debet: vale.

Arg. ep. seq.

Scribit ad Q. Ligarium, qui ante bella ciuilia cum Confidio con-
 sule, in Aphricam legatus eius profectus erat, & post consulis abi-
 tum, prouinciae præfectus, & post bella exilio multatus est, fratribus
 eius in vrbe manentibus. Eum itaq; docet, cur tardius scripserit, Cæ-
 saremq; placatiorem futurum, seq; intercessurum eidem pollicetur,
 & admonet forti sit animo. Extat autem pro hoc ligario Ciceronis
 oratio.

M. C. Qu. Ligario. S. D. lib. 6. 91.

Et si tali tuo tempore, me aut consolandi,

Exorditur ab ex-
 tenuatione sui ip-
 sius & propositio-
 ne consolatoria.

Ab extenuatione
 malorum.

A malis reipub.
 futura.

A spe restitucio-
 nis ab exilio.

Conclusio epi-
 stolæ ab enume-
 ratione.

Consolatoria est
epistola.

Exorditur à cau-
sis, cur & haste-
nus nihil ad Ap-
pium scripserit, &
cur iam scribat.
Propositio cen-
solationis.

A suo studio.

Procatalepsis.

A sua opera.

aut iuuandi tui causa scribere ad te aliquid
pro nostra amicitia oportebat, tamen adhuc
id non feci, quia neq; lenire videbar oratione
neq; leuare posse dolorem tuum. Postea ve-
rò, quā magnā spem habere cæpi, fore ut te
breui tempore incolumem haberemus, facere
non potui, quin tibi & sententiam & volun-
tatē declarare meā. Primū igitur scribā, quod
intelligo, & perspicio, non fore in te Cæsare
duriorem nā & res eum quotidie, & dies, &
opinio hominum &, ut mihi videtur, etiā sua
natura mitiorem facit, idq; cum de reliquis
sentio, tum de te etiā audio ex familiarissimis
eius, quibus ego ex eo tempore, quo primū
ex Africa nuntius venit, supplicare vnā cum
fratribus tuis non destiti: quorum quidem &
virtute, & pietate, & amore in te singulari, &
assidua, & perpetua salutis tuæ cura tantum
profeci, ut nihil sit, quod non ipsū Cæsare tri-
buturum existimem: etsi tardius sit, quā vo-
lumus, magnis occupationibus eius, à quo
omnia petuntur, aditus ad eū difficiliore fu-
erūt: & simul Africanæ causæ iratior, diutius
velle videtur eos habere sollicitos, à quibus se
putat diuturnioribus esse molestijs conflicta-
tū: sed hoc ipsū intelligimus cum quotidie re-
missius, & placatius ferre. Quare mihi crede,
& memoriæ manda me tibi id affirmasse, te
in istis molestijs diutius non futurū. Quando
quid sentire exposui, quid vellem tua causa, re-
potius declarabo quā oratione. Etsi tantū pos-
sem quantū in ea rep. de qua ita meritis sum,
ut

ut tu existimas, posse debebā, ne tu quidem in istis incommodis esses. Eadem enim causa o-
pes meas fregit, quæ tuam salutem in discrimen adduxit. Sed tamen quicquid imago veteris meæ dignitatis, quicquid reliquæ gratiæ valebunt: studiū, consiliū, opera, gratia, fides mea nullo loco deerit tuis optimis fratribus.

Tu fac habeas fortem animum, quem semper habuisti, primum ob eas causas quas scripsi: deinde quod ea de rep. semper voluisti, atq; sensisti, ut non modo secunda sperare debeas: sed etiam, si omnia aduersa essent, tamen conscientia & factorū & consiliorū tuorū, quæcunq; acciderent, fortissimo, & maximo animo ferre debeas: vale.

Conclusio ab
hortatione.

Arg. ep. seq.

Quo tempore Clodius Ciceronem acerrimè insequeretur, eiicē-
dumq; vire fatageret, Sextius Ciceroni amicissimus, vnā cū Mi-
lone aduersus Clodium & Clodianos à Cicerone stetit, & pro eo ac-
cerime depugnauit, non verbis modo, sed & armis, adeo ut graui-
ter vulneratus in templo Castoris pro occiso derelictus sit Sextius.
Deinde accusatus est quod homines emisit, coegisset, parasset,
quod pro salute Ciceronis fecisset. Cicero reuersus, cum eleganti-
ssima oratione, quæ adhuc extat defendit: tandem tamen in exilium
missus est, quo ad eum scribens consolatur Cicero, excusans primò
quod non sapientius scripserit, deinde filii ipsius Sextii pietatem lau-
dat, & operam suam Sextio pollicetur, hortaturq; constanti ac tor-
uente animo.

M. C. S. D. P. Sextio. P. filio.

lib. 5. 74.

Non obliuione amicitia nostræ, neq; in-
termessione consuetudinis meæ, superioribus
temporibus ad te nullas literas misi, sed quod
priora tempora in ruinis reipub. nostrisq; ia-
cuerunt, posteriora autem me à scribendo tu-
is iniustissimis, atq; acerbissimis incommodis
retardarūt. Cū vero & intervallū iā satis longū
fuisset

Epistola consol.
toria.

fuiſſet, & tuam virtutem, animiq; magnitudinem diligentius eſſem mecum recordatus, nō putauī eſſe alienum inſtitutis meis, hæc ad te ſcribere. Ego te P. Sexti, & primis temporibus illis, quibus in inuidiam abſens, & in crimen vocabare, defendi: & cum in tui familiariffimi iudicio, ac periculo tuum crimen coniungeretur, vt potui, accuratiſſimè te, tuamq; cauſam tutatus ſum: & proximè, recenti aduentu meo, cum rem aliter inſtitutam offendiſſem, ac mihi placuiſſet ſi affuiſſem, tamen nulla in re ſaluti tuæ defui: cumq; eo tempore inuidia annonæ inimici nō ſolum tui, verū etiam amicorum tuorum, iniquitas totius iudicii, multaq; alia reipub. vitia plus, quam cauſa ipſa, veritasq; valuiſſent: Publio tuo neq; opera, neq; conſilio, neq; labore, neque gratia, neq; teſtimonio defui. Quamobrem omnibus officijs amicitiaæ diligenter à me, ſancteq; ſeruatis, ne hoc quidem prætermittendum eſſe duxi, te vt hortarer, rogaremq; vt & hominem te, & virum eſſe meminiffes, id eſt, vt communem, incertumq; caſum, quē neq; vitare quiſquam noſtrum, neq; præſtare vilo pacto poteſt, ſapienter ferres: & dolori fortiter, ac fortunæ reſiſtere, cogitareſq;, & in noſtra ciuitate, & in cæteris, quæ rerū peritæ ſunt, multis fortiffimis, atq; optimis viris iniuſtis iudicijs tales caſus incidiffe. Illud vtinā ne vere ſcriberem, ea te reipub. carere, in qua neminem prudentem hominem res vlla delectare poſſit. De tuo autem filio vereor, ne

Propoſitio.
A conditione &
ſcitu.

A legentur.
A mali coman-
dione.

A ſtatu reipub.

si nihil ad te scripserim, debitum eius virtuti videar testimonium non cepisse: sin autem omnia quæ sentio, perscripserim, ne refricem meis literis, desiderium ac dolorem tuum. Sed tamen prudentissimè facies, si illius pietatem, virtutem, industriam, ubicunq; eris, tuam esse tecum duces. Nec enim minus nostra sunt, quæ animo complectimur, quàm quæ oculis intuemur. Quamobrem & illius eximia virtus, summusq; in te amor, magnæ tibi cōsolationi debet esse, & nos, cæteri; qui te nō ex fortuna, sed ex virtute tua pendimus, semperq; pendemus: maximè etiam, si tuæ conscientia, cum tibi nihil merito accidisse reputabis, & illud adiunges. Homines sapientes turpitudine non casu: & delicto suo, non aliorum iniuria commoueri. Ego & memoria nostræ veteris amicitia, & virtute, atque obseruantia filij tui monitus, nullo loco deero, neq; ad consolandum, neq; ad leuandum fortunam tuam. Tu si quid ad me forte scripseris, perficiam, ne te frustra scripssisse arbitrêre, vale.

Obiter filium
Sextii laudat, vt
ab eius delictis
ipsum consoletur

Ab officio,
A studio suo.

Conclusio.

Arg. ep. seq.

Torani eundem cum Cæcinnâ causam secutus, & cum eo in Sicilia exulans, decreuerat inde discedere, quod Cicero dehortatur suadensq; ne Cæsari ex Hispaniis redeunti obuiam eat, fortitudinis admonet.

Cicero Torano. S. D. lib. 6. 98.

Dederam triduo antè pueris Cn. Planci literas ad te: eò nunc ero breuior, teq; vt antea consolabar, hoc tempore monebo. Nihil putò tibi esse vtilius, quam ibidem operiri, quo-

Monitoria est e-
pistola.

Beneuolentia
captat, & cur
breuis in hac epi-
stola esse debeat
& à genere epi-
stola.

ad

Ab vili.

Amplificat vili-
tatem.A loci opportu-
nitate.

Manifusa.

Conclusio epi-
stolæ à consolati-
one.

ad scire possis, quid tibi agendum sit. Nam præter nauigationis longæ, & hyemalis, & minimè portuosæ periculum, quod vitaueris, ne illud quidem negligendum, quamuis subito, cum certi aliquid audieris, te istinc posse proficisci. Nihil est præterea, cur aduenientibus te offerre gestias. Multa præterea metuo, quæ cum Milone nostro communi-
caui: quid multa? loco oportuniore in his malis nullo esse potuisti, ex quo te quocunq; opus erit, faciliè & expeditissime conteras: quod si recipiet ille se, ad tempus aderis: sin (quoniam multa accidere possunt) aliqua res eum vel impediet. vel morabitur, tu ibi eris, vbi omnia scire possis: hoc mihi prorsus valde placet. De reliquo vt te sæpe per literas hortatus sum, ita velim tibi persuadeas, te in hac causa nihil habere, quod timendum sit præter cōmunem casum ciuitatis. qui etsi est grauissimus, tamen ita viximus, & id ætatis iā sumus, vt omnia, quæ non nostra culpa nobis accident, fortiter ferre debeamus. Hic tui omnes valent, summaq; pietate te desiderant, & diligunt, & colunt. Tu & cura vt valeas, & te istinc ne temere commoueas? vale.

Arg. ep. seq.

Cum esset Plancus in Celtis cum tribus legionibus, necq; Cicero ei satis fideret, necq; tamen id auderet apertè dicere, nititur eum occulte retinere in amore. Primum itaq; dicit, se libenter vidisse Furnium narrantem iucunda de Planco, monetq; quod ex amore se facere docet, patriam tueatur.

M.T.C.Cn.Plan.Imp.Cons.Des.S.P.D.

lib. 10. 181.

Cum ipsum Furniū per se vidi libentissimè, tum hoc libentius, quod illū audiens, te videbar audire. Nā & in re militari virtutē, & in administrāda prouincia iusticiā, & in omni genere prudentiam mihi tuam exposuit: & præterea mihi non ignotam, in consuetudine & familiaritate suauitatem tuam adiunxit: præterea summā erga se liberalitatem. Quæ omnia mihi incunda: hoc extremū etiā gratū fuit. Ego Plance necessitudinem constitutam habui cum domo vestra, ante aliquanto, quā natus tu es: amorem autem erga te ab incunte pueritia tua, confirmata iam ætate familiaritatem, cum studio meo, tum iudicio tuo cōstitutā. His de causis mirabiliter faueo dignitati tuæ: quam mihi tecum statuo habere cōmunem. Omnia summa consecutus es, virtute duce, comite fortuna: eaq; es adeptus adulescens, multis inuidentibus, quos ingenio, industriaq; fregisti. Nunc me amantissimum tui nemini concedentem, qui tibi vetustate necessitudinis potior possit esse si audies: omnem tibi reliquæ vitæ dignitatem ex optimo reipub. statu acquires. Scis profecto, (nihil enim te fugere potuit) fuisse quoddam tempus, cum homines existimarent, te nimis seruire temporibus: quod ego quoq; existimarem te, si ea quæ patiebare, probare etiam arbitrarer. Sed cum intelligerem quid sentires, prudenter te arbitrabar videre, quid

Monitoria est
pistola.

A narratione.

Insinuatione
tur large repetens amicitiam cum Plance.

Propositio est, ut
lancus capessat
Reipub. defensionem.

Ab hominum
opinione.

Ab alio atq; alio
rerum statu.
A consulatu.
Ab inuitu claris-
simorum virorū.
Obreilano.
A laudabili.

Mitiga: monitio-
nem.

quid posses. Nunc alia ratio est omnium re-
rum: tuum iudicium est, idq; liberum: consu-
les designatus, optima ætate, summa eloquē-
tia, maxima orbitate reipub. virorum talium:
incumbe per deos immortales in eam curam
& cogitationem, quæ tibi summam dignitatē,
& gloriam afferat. Vnus autem est, hoc præ-
fertim tempore, per tot annos repub. deuexa-
ta, reipub. bene gerendæ cursus ad gloriam.
Hæc amore magis impulsus scribenda ad te
putavi: quàm quòd arbitrarer te monitis, &
præceptis meis egere. Sciebam enim ex iisdē
te hæc haurire fontibus, ex quibus ipse hau-
seram. Quare modum faciam. Nunc tantum
significandum putavi, vt potius amorem tibi
ostenderem meum, quàm ostentarem pru-
dentiam. Interea, quæ ad dignitatem tuam
pertinere arbitror, studiose, diligenterq;
curabo: vale.

Arg. epist. seq.

Respondet epistolæ in qua Vatinius egerat. Ciceroni gratias pro
beneficiis in se impensis, quod factum Vatiniū commendat in hæc
Cicero, & pollicitur se in ea voluntate permanurum, & Pompei-
am vxorem Vatiniū se commendatissimam habiturum, rogat vt Va-
tinius id illi scibat. Demum de fugitiuo persequendo rursus agit.

M. C. P. Vatinius Imperat. S. D.
lib. 5. 68.

Epistola est re-
sponsoria ad cō-
mendatori m &
petitorem.

Grata tibi esse officia mea non miror.
cognoui enim te gratissimum omnium, idq;
nunquam destiti prædicare: nec enim tu mi-
hi gratiam modo habuisti, verum etiam cu-
mulatissimè retulisti. Quamobrem reliquis
tuis

tuis rebus omnibus pari me studio erga te, & eadem voluntate cognosces. Quod mihi faminam primariam Pompeiam vxorem tuā commendas, cum Sura nostro statim tuis literis lectis locutus sum, vt ei meis verbis diceret, vt quicquid opus esset, mihi denuntiaret: me omnia, quæ ea vellet, summo studio curaq; facturum: itaq; faciam, eamq; si opus esse videbitur, ipse conueniam. Tu tamen ei velim scribas, vt nullam rem, neq; tam magnam, neq; tam paruam putet, quæ mihi aut difficilis, aut parum me digna videatur. Omnia quæ in tuis rebus agam, & non laboriosa mihi, & honesta videbuntur. De Dionysio, si me amas, confice: quamcunq; ei fidem dederis: præstabo. Si vero improbus fuerit, vt est, duces eum captiuum in triumpho. Dalmatis diu malè faciant, qui tibi molesti sunt. Sed vt scribis, breui capientur, & illustabunt res tuas gestas: semper enim habitū sunt bellicosi: vale.

IVDICIALIS GENERIS *epistolæ.*

Arg. ep. seq.

Decesserat Appius ex prouincia, & iam Romanū se receperat, unde ad Ciceronem Legatos eum literis plenis querimoniarū miserat, quod Cicero edicto impediuisset ædificationem, quam prouinciales facere cæpeant in memoriam & gloriam Appii, ex actis tribunis ex prouincia. Ad quod responderet Cicero plene, & se excusat callide, accusans Appium, quod prouinciā ita oppresserit, ut plures

sint

sint qui recusent, quam qui velint, pro ædificatione illa tributa solvere. Deinde purgat quod Appio honorifice nix gratia non extitit obuiam, asseritq; multas rationes, quare id fecisset, & facere noluisse, si Appius iter indicisset. Vt ut quia Appius Lentuli nobilitatem Ciceronis nouitati superbe prætulisset, id animosè refellit Cicero.

M. T. C. S. D. Appio Pulchro.

lib. 3. 36.

Epistola est iudicialis: nam tota in confutandis iis que ab Appio obiecta erant consistit.
A reiectione exorditur.

Propositiones epistolæ Appii ad quas responditur est Cicero.

Propositio.

A iustitia.

Occupatio obiectionis.

Altera occupatio

Pluribus verbis ad te scribam, cum plus otii nactus ero. Hæc scripsi subito cum Bruti pueri Laodiciæ me cōuenissent, & se Romam properare dixissent. Itaq; nullas ijs, præterquam ad te, & ad Brutum dedi literas. Legati Apameani mihi volumen à te plenum querelæ iniquissimæ reddiderunt, quod eorum ædificationem literis impedissem. Eadem epistola petebas, ut eos quamprimum ne in hyemem inciderent, ad facultatem ædificandi liberarem: & simul peracutè quærebâre, quod eos tributa exigere vetarem, priusquàm ego re cognita permisissè: genus enim quoddam fuisse impediendi, cum ego cognoscere non possem, nisi cum ad hyemem me ex Cilicia recepissem. Ad omnia accipe, & cognosce æquitatem expostulationis tuæ. Primum, cum ad me additum esset ab iis, qui dicerent à se intolerabilia tributa exigi: quid habuit iniquitatis, me scribere, ne facerent, ante, quàm ego rem causamq; cognoscerem? Non poteram credo, ante hyemem (sic enim scribis:) quasi verò ad cognoscendum ego ad illos, non illi ad me venire debuerunt. Tam longe inquis? quid, cum dabis ijs literas, per quas mecum agebas ne eos impedirem, quominus

minus ante hyemem ædificarent, non eos ad
me venturos arbitrabâre. Tametsi id quidem
fecerunt ridiculæ: quas enim literas afferebât,
vt opus æstate facere possent, eas mihi post
brumam reddiderunt. Sed scito, & multo
plures esse, qui de tributis recusent, quàm
qui exigi velint: & me tamen, quod te velle
existimem, esse facturum. De Apameanis
hactenus. A Pausania Lentuli liberto, ac Ce-
sonio audiui, cum diceret, te secum esse que-
stum, quod tibi obuiam non prodisssem. Sci-
licet contempsisti te: nec potest fieri me quic-
quam superbius. Cum puer tuus ad me se-
cunda fere vigilia venisset, isq; te ante lucem
Iconium mihi venturum nuntiasset, incer-
tumq; vtra via, cum essent duæ: altera Var-
ronem tuum familiarissimum, alteraque
Leptam præfectum fabrum meum tibi
obuiam misi: mandaui utrique eorum, vt
ante ad me excurrerent, vt tibi obuiam pro-
dire possem. Currens Lepta venit, mihi-
que nuntiauit te iam castra prætergressum
esse: confestim Iconium veni, cætera
iam tibi nota sunt. An ego tibi obuiam
non prodirem? primum Appio Claudio?
deinde interpretori? deinde more maiorum?
deinde, quod caput est, amico? præsertim
cum in isto genere multo etiam ambiciosius,
facere soleam, quàm honos meus & dignitas
postulat. Sed hæc hactenus. Illud iam Pau-
sania dicebat te dixisse. Quid ni? Appius

Transitio.

Nova expositio
ex epistola Appii

Narratio.

Propositio ex
narratione.

Amplificatio iro-
nia plena.

Commoratio.

Confutat ab indigno, indignum
ci cum tantis ex
aggerat.

Locus est communis, vera nobilitas non consistit in vetustate & splendore generis, sed in virtutibus & recte factis.

Ad institutum
redit.

Lentulo, Lentulus Appio processit obviam, **Cicero Appio** noluit. Quæso, etiamne tu has ineptias, homo mea sententia summa prudentia, multa etiam doctrina, plurimo rerum usu, addo urbanitatem, quæ est virtus, ut Stoici rectissime putant: ullam Appietatem, aut Léntulitatem valere apud me plus, quam ornamenta virtutis existimas? Cum ea consecutus nondum eram, quæ sunt hominum opinionibus amplissima, tamen ista vestra nomina nunquam sum admiratus: viros eos, qui ea vobis reliquissent, magnos arbitrabar. Postea vero, quam ita & cepi, & gessi maxima imperia, ut mihi nihil neque ad honorem, neque ad gloriam acquirendam deesse putarem: superiorem quidem nunquam, sed parem vobis me speravi esse factum. Nec me hercule aliter vidi existimare, vel Cn. Pompeium, quem omnibus, qui unquam fuerunt, vel P. Lentulum quem mihi ipsi antepono. Tu si aliter existimas: nihil errabis, si paulò diligentius, & quid sit excellentia, quid sit nobilitas intelligas: & si Athenodorus Sandonis filius, quid de his rebus dicat, attenderis. Sed ut ad rem redeam, me tibi non amicum modo, verum etiam amicissimum existimes velim: profecto omnibus meis officiis efficiam, ut ita esse vere possis iudicare. Tu autem si id agis, ut minus mea causa, dum ego absum, debere videaris, quam ego tua laborarim: libero te ista cura. Apud me & alij qui me honorabunt, maxime autem consiliarius Iuppiter.

Iuppiter. Si autem natura es querulus, illud non perficies, quo minus tua causa velim: hoc assequere, ut in quam partem accipias, minus laborem. Hæc ad te scripsi liberius, fretus conscientia officij mei, benevolentiaq; , quâ à me certo iudicio susceptam, quoad tu volles, conseruabo: vale.

Homer. 1. Illia. & sunt verba Agamemnonis aduerlus Achillem.

Arg. ep. seq.

Hæc epistola ferè rota est responsiva epistolæ Appij, præterquam in fine. Conquestus enim fuerat primum quod Cicero vultus iudicio significasset se non esse amicum Appij, quod Cicero dicit se non intelligere, cum nihil eiusmodi fecerit. Deinde conquestus fuerat quod Cicero legatos impediuiisset, qui Appium venturi erant laudatum in Senatu de qua re se diligenter exculat. Addiderat Appius, quod f. m. z. suæ in prouincia detraxisset, id Cicero pernegat, innuens ab Appio excogitatum: aut si ab aliquo maleuolo audierit, seum esse quod crediderit. Postremò gratiam sibi dicit, quod de rebus vrbanis sit admonitus, rogatusq; ut cum Hortensio agat ne prouincia prorogetur in annum. Docetq; Appium vbi sit, & quid nouissiat in Cilicia.

M. T. C. S. D. Appio Pulchro.

lib. 3. 37.

Et si quantum ex literis tuis intelligere potui, videbam te hanc epistolam, cum ad urbem isses, esse lecturum, refrigerato iam leuissimo sermone hominum Prouincialium: tamen cum tu tam multis verbis ad me de improborum oratione scripsisses, faciendum mihi putavi, ut tuis literis breui responderem. Sed prima duo capita epistolæ tuæ tacita mihi quodammodo relinquenda sunt. Nihil enim habent, quod aut definitum sit, aut certum: nisi me vultu ac taciturnitate significasse tibi non esse amicum: idq; pro tribunali cum aliquid ageretur, & nonnullis in conuiuiis intelligi potuisse. Hoc totum nihil esse, possum intellige-

Epistola est iudicialis: nam in confutandis obiectionibus consistit. Exorditur à causa ob quam Appio hanc epistolam scribat.

Ad quædam capita epistolæ Appij per refectionem respondet.

Respondet ad a-
liud caput epi-
stole Appii.
Ab honesto.
A necessano.

Amplificatio à
persona Appii &
ab id iunctis.

Urbanus voca-
bulum natum Ci-
ceronis seculo.

A nonnecessario.

re: sed cum sit nihil, ne quid dicitur quidem intelligo. Illud quidem scio, meos multos, & illustres, & ex superiore, & ex æquo loco sermones habitos cum tua summa laude, & magna significatione nostræ familiaritatis, ad te verè potuisse deferri. Nam quod ad legatos attinet, quid à me fieri potuit aut elegantius, aut iustius quàm ut sumptus egentissimarum ciuitatum minuerem sine vlla immi-
nutione dignitatis tuæ, præsertim ipsis ciuitatibus postulantibus? Nam mihi totum genus legationum tuo nomine proficiscentium, notum non erat. Apameæ cum essem, multarum ciuitatum principes ad me detulerunt, sumptus decerni legatis nimis magnos, cum soluendo ciuitates non essent. Hic ego multa simul cogitavi: primum te hominem, non solum sapientem, verùm etiam (vt nunc loquimur) urbanum, non arbitrabar genere isto legationum delectari: idq; me arbitror Syn-
dis pro tribunali multis verbis disputauisse. Primum Appium Claudium senatui, populoque Romano non Mindensium testimo-
nio (in ea enim ciuitate mentio facta est) sed sua sponte esse laudatum. Deinde me ista vidisse accidere multis, vt eorum causa, legationes Romam venirent: sed his legationibus nō meminisse vllum tempus laudandi, aut locū dari: studia mihi eorum placere, quòd in te benemerito grati essent: consilium totum videri minimè necessarium. Si autem vellent declarare in eo officium suum, laudaturum
me

me, si quis suo sumptu functus esset officio: concessurum si legitimo: non permissurum, si infinito. Quid enim reprehendi potest? nisi quod addis, visum esse quibusdam, edictum meum, quasi consulto ad istas Legationes impediendas esse accommodatum. Iam verò non tantum mihi viderentur iniuriam facere ij, qui hæc disputant, quam si cuius aures ad hanc disputationem patent. Romæ composui edictum, nihil addidi, nisi quòd Publicani merogarunt, cum Samum ad me venissent, ut de tuo edicto totidem verbis transferrem in meum diligentissimè scriptum. Caput est, quod pertinet ad minuendos sumptus ciuitatum: quo in capite sunt quædam noua, salutaria ciuitatibus, quibus ego magnopere delector. Hoc verò ex quo suspicio nata est me exquisisse aliquid, in quo te offenderem, translaticum est: Neq; enim eram tam desipiens, ut priuatæ rei causa legari putarem, qui & tibi non priuato, & pro re non priuata sua, sed publica, non in priuato, sed in publico orbis terræ concilio, id est in Senatu, ut gratias agerent, mittebantur: neque cum edixi ne quis iniussu meo proficisceretur, exclusi eos qui me in castra, & qui trans Taurum persequi non possent. Nam id est maxime in tuis literis irridendum. Quid enim erat, quod me persequerentur in castra, Taurum uero transirent? cum ego Laodicea usq; ad Iconium inter ita fecerim, ut me omnium illarum Dioecesium, quæ scis Taurum sunt, omni-

*Epilogus.**Occupatio obiectionis.**Confutatio. A translatione nō transfert rem in publicanos.**Translatio.**A falso confutatur.*

umq; earum ciuitatum magistratus, legationesq; conuenirent. Nisi fortè postea ceperunt legare, quàm ego Taurum transgressus sum: quod certe non ita est. Cum enim Laodicæ, cum Apameæ, cum Synadis, cum Philomeli, cum Iconij essem, quibus in oppidis omnibus commoratus sum, omnes iam istius generis legationes erant constitutæ. Atq; hoc tamē te scire volo, me de isto sumptu legationum aut minuendo, aut remittendo decreuisse nihil, nisi quod principes ciuitatū me postulassent, ne in venditionem tributorum, & illam acerbissimam exactionem, quā tu non ignoras, capitum, atq; ostiorum, inducerentur sumptus minime necessarii. Ego autem cum hoc suscepissem, non solum iustitia, sed etiam miserecordia adductus, vt leuarem miserijs perditas ciuitates, & perditas maxime per magistratus suos; non potui in illo sumptu non necessario negligens esse. Tu, cum istiusmodi sermones ad te delati de me sunt, non debuisti credere. Si autem hoc genere delectaris, vt quæ tibi in mentem ueneant, alijs attribuas: genus sermonis inducis in amicitiam minime liberale. Ego si in provincia de tua fama detrahere vnquā cogitasse non ad generum tuū Lentulū Brundisij, neq; ad præfectum fabrum Corcyra, quem in locum me venire velles, retulissem. Quare potes, doctissimis hominibus autoribus, quorum sunt de amicitia gerenda præclarissimè scripti libri, genus hoc totum orationis tollere.

Epilogus.

Aliquarum oblationum quas confutauit.

Recriminatur Ap-pium.

Ab honesto.

A facto quoddam suo.

Indicat rationem tollendi suspitiones.

re. Disputabant, ego contra differebam. Dicebant, ego negabam. An mihi de te nihil esse dictum vnquam putas? ne hoc quidem, quod cum me Laodiciam venire voluisses, Taurū ipse transisses? quod iisdem diebus meus cōuentus erat Apameæ, Synadis, Philomeli: tuus Tarfi? Non dicam plura, ne in quo te obiurgem, id ipsum videar imitari. Illud dicam, vt sentio: si ista quæ alios loqui dicis, ipse sentis, tua summa culpa est: sin alij tecum hæc loquūtur, tua tamen, quod audis culpa nonnulla est. Mea ratio in tota amicitia nostra cōstans, & grauis reperiatur. Quod si quis me astutiores fingit, quid potest esse incallidius, quàm, cum te absentem semper defenderim, cum præsertim mihi vsu venturum non arbitrarer, vt ego quoq; absens à te defendendus essem: nunc committere, vt tu iure optimo me absentem deferere posses? Vnum genus excipio sermonis, in quo persæpe aliquid dicitur, quod te putem nolle dici: si aut legatorum tuorum quispiam, aut præfectorum, aut tribunorum militum male dicit: quod tamen ipsum non mehercule adhuc accidit me audiente, vt aut grauius diceretur, aut impurius, quàm mecum Corcyræ Clodius est locutus: cum in eo genere maxime quereretur te aliorum improbitate minus fælicem fuisse. Hos ego sermones, quod & multi sunt, & tuam existimationem, vt ego sentio, non offendūt, laceffiui nunquam, sed non valde repressi. Si quis est, qui neminem bona fide in gratiam

Recriminatio.

A sua modestia.

Dilemmate vitur

Deprecatur astutia.

Ab opera futura Appii.

Prolepsis.

Extenuatio.

Ad aliud episto-
la Appii caput
responsio.
Occupatio,

Clam capic libe-
ralitatem Appii
in rebus alienis,

Respondet ad a-
liud.

Petitio.

Narratiuncula.

putet redire posse, non nostram is perfidiam
coarguit, sed indicat suam: simulq; non de me
is peius, quàm de te existimat. Sin autem
quenquam mea instituta in prouincia non
delectant: & quadam dissimilitudine institu-
torum meorum, ac tuorum, lædi se putatum
vterq; nostrum rectè fecerit, sed non idem v-
terq; secutus sit: hunc ego amicum habere
non curo. Liberalitas tua, vt hominis nobilis-
simi latius in prouincia patuit. Nostra si au-
gustior erit: & si de tua prolixa, beneficiaq;
natura limitabit aliquid posterior annus,
propter quandam tristitiam temporum, non
debent mirari homines, cum & natura sem-
per ad largiendum ex alieno fuerim restricti-
or, & temporibus, quibus alij mouentur, iis-
dem ego mouear: me esse acerbum sibi, vt
sim dulcis mihi. De rebus vrbis quod me
certiorem fecisti, cum per se mihi gratum fu-
it, tum quod significasti tibi omnia mea man-
data curæ fore. In quibus vnum illud te præ-
cipuè rogo, vt cures ne quid mihi ad hoc ne-
gotij aut oneris accedat, aut temporis. Hor-
tensiumq; nostrum collegam, & familiarem
roges, vt si vnquam mea causa quicquam aut
sensit, aut fecit, de hac quoq; sententia bima-
decadat, qua mihi nihil potest esse inimicus.
De nostris rebus quod scire vis, Tarso nonis
Octob. Amanum versus profecti sumus.
Hæc scripsi postridiè eius diei, cum castra
haberem in agro Molestiæ. Si quid egero,
scribam ad te: neq; domum vnquam ad meos
litteras

litteras mittam, quin adiungam eas, quas tibi reddi velim. De Parthis quod quæris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerunt admisso Parthico ornatu, dicuntur omnes reuertisse. Hostem esse in Syria negant vllum. Tu velim ad me quam sapissimè & de tuis rebus scribas, & de meis, & de omni reipub. statu, de quo sum sollicitus eò magis, quò ex tuis literis cognoui, Pompeium nostrum in Hispaniam iturum: vale.

Conclusio à ro-
gatione.

Arg. ep. seq.

Appius visus erat dubitasse, vtrum Ciceronem videret in sua provincia antequam discederet: & ideo Cicero exposuit ei rationem & propositum itineris sui: & quod pararet Appium conuenire. Laodiceæ in finibus provincie se recepit, & illic, licet magistratu abiiisse debuisset, cum Ciceronem haberet Successorem, officio tamen adhucungebatur, intra reddens, & provinciam tractans, perinde ac si ad se adhuc pertineret, quod tamen factum Cicero vt se Appio amicum significet, non solum non moleste ferre, sed etiam comprobare se scribit, vt qui ab onere provincie regendæ interea per amicum leuaretur. Accusatus autem Appium quod tres cohortes dimiserit, cum tamen Cicero rogauerit, ne id faceret. Quæritur e iam grauius, quod nullo pacto scire potest, quo Appium conueniat: dicit tamen se facturum vt omnes intelligant se Appio verum amicum fuisse, rogatq; vt Appius erratum suum corrigat: & vt Appium sui conueniendi modum doceat, vbi sit, & quid facturus scribit.

M. T. C. Appio Pulchro. S. P. D.

lib. 3. 31.

Cum meum factum cum tuo comparo, etsi non magis mihi faueo in nostra amicitia tuenda quàm tibi, tamen multo magis meo facto delector, quam tuo Ego enim Brundisii quæsiui ex Phania, cuius mihi videbar & fidelitatem erga te perspexisse, & nosce locum, quem apud te is teneret: quam in partem provincie maximè putaret te velle, vt succedendo primùm venire, Cum ille mihi respondisset, nihil

Epistola est contentiosa.

A propositione collationis factum.

Narrat suum factum Cicero cum Amplificatione.

nihil me tibi gratius facere posse, quàm si ad Sidam nauigassem: etsi minus dignitatis habebat ille aduentus, & ad multas res minus erat aptus, tamen ita me dixi esse facturum. Idem ego cum L. Clodium Corcyrae conuenissem, hominem ita mihi coniunctum, ut mihi cum illo cum loquerer, tecum loqui viderer: dixi ei, me ita facturum esse, ut in eam partem, quam Phania rogasset, primum venirem. Tunc mihi ille cum gratias egisset, magnopere à me petiuit, ut Laodiciam protinus irem: te in prima provincia velle esse, ut quamprimum decederes: quin nisi ego successor essem, quem tu cuperes videre, te antea quàm tibi successum esset, decessurum fuisse: quod quidem erat consentaneum cum iis literis, quas ego Romae acceperam: ex quibus perspexisse mihi videbar, quàm festinares decedere. Respōdi Clodio me ita esse facturum, ac multo quidem libentius, quàm si illud esset faciendum quod promiseram Phaniae. Itaq; & consiliū mutaui: & ad te statim mea manu scriptas literas misi, quas quidem ex tuis literis intellexi satis mature ad te esse perlatas. Hoc ego meo facto valde delector: nihil enim potuit fieri amantius. Cōsidera nunc vicissim tuum. Non modo ibi non fuisti, ubi me quamprimum videre posses; sed eò discessisti, quo ego te ne persequi quidem possem triginta diebus, qui tibi ad decedendum lege (ut opinor) Cornelia constituti essent: ut tum factum il-

lis,

Epilogus subie-
ctus ratione.
Narrat factum
Appi.

lis, qui quo animo inter nos sumus, ignorant, alieni hominis (vt leuissimè dicam) & fugientis congressum: mecum vero cōiunctissimi esse videatur. At mihi tamen antè, quam in prouinciam venissem, redditæ sunt à te literæ: quibus etsi Tarsum proficisci demonstrabas, tamen mihi non dubiam spem mei conueniendi afferebas: cum interea, credo equidè maleuoli homines (late enim patet hoc vitium, & est in multis) sed tamen probabilem materiem nacti sermonis, ignari meæ constantiæ, conabantur alienare à te voluntatem meam: qui te forum Tarsi agere, statuere, multa decernere, iudicare dicerent, cum posses iam suspicari tibi esse successum: quæ ne ab ijs quidem fieri solerent, qui breui tempore sibi succedi putarent. Horum ego sermone non mouebar: quin etiam (credas mihi velim) si quid tu ageres, leuari me putabam molestia, & ex annua prouincia, quæ mihi longa videretur, prope iam vndecim mensium prouinciam factam esse gaudebam, si absenti mihi vnus mensis labor detractus esset. Illud (vere dicam) me mouet, in tanta militum paucitate abesse tres cohortes, quæ sunt plenissimæ: nec me, scire vbi sint. Molestissimè autem sero, quòd te, vbi visurus sim, nescio, eoquæ ad te tardius scripsi, quòd quotidie te ipsum, expectabam, cum interea ne literas quidem vllas accepi, quæ me docerent, quid ageres, aut vbi te visurus essem. Itaq; virum fortem, mihiq; inprimis probatum Antonium præfatum

Lege Cornelia
prouidebatur, vt
tunc anno, ma-
gistratus lice-
tantum esse in
prouincia triginta
dies.

Quid sibi in fa-
ctis Appii dupli-
ceat.

Epilogus.

Petitio.
Narratiuncula
est, & est conclu-
sio epistolæ.

Etum euocatorum nisi ad te, cui, si tibi videretur, cohortes traderes: vt dum tempus anni esset idoneum aliquid negotij gerere possem. In quo tuo consilio vt me sperarem esse vsurum, & amicitia nostra, & literæ tuæ fecerant: quod ne nunc quidem despero. Sed planè quando aut tibi te visurus sim, nisi ad me scripseris, ne suspicari quidem possumus. Ego, vt me tibi amicissimum esse & æqui, & iniqui intelligant, curabo. De tuo in me animo iniquis secus existimandi videris non nihil loci dedisse. Id si correxeris, mihi valde gratum erit. Et vt habere rationem possis, quo loco me salua lege Cornelia cōuenias, ego in prouinciam veni pridie Calendas Sextiles: iter in Ciliciam facio per Cappadociam: castra noui ab Iconi pridie Calendas Septembris. Nūc & ex diebus, & ex ratione itineris, si putabis me esse conueniendum, constitues, quo loco id commodissimè fieri possit, & quo die vale.

Arg. epist. seq.

Cum intellexisset Cicero Appium esse ambitus accusatum, eum hac epistola consolatus est, dicens se ita confidere & in eius innocentia & in presidio amicorum eius, vt non dubitet istum laborem & vexationem accusationis fore ei honori. Et quia inuidorum quoque maligna obreagatione triumphum obtinere Appius nequebat, quem scripserat se confidere adepturum esse, hortatur eum Cicero vt æquo animo id ferat: se autem pollicetur omni studio defensurum eius nomen & dignitatem in prouincia. Neque propterea se dicit posse rogari citra iniuriam. Rogat deinde Appium vt det operam ne quid temporis sibi prorogetur in prouincia: vt possit Romæ suum fauorem & studium ei præstare. Et quoniam scripserat Appius, se cognouisse incredibilem beneuolentiam omnium ordinum erga se, respondet Cicero se minime de hoc mirari, cum talis sit qui mereatur fauorem omnium bonorum. Multis postremo verbis se excusat Cicero asserens non se impediuisset legationem que

Ro-

Romam mitteretur ad laudandum Appium in Senatu, afferens rationes cur id necesse facere voluerit, necesse debuerit. Negotium pro labore sollicito tui purgandi accipit.

M. T. C. Appio pulchro. S. P. D.

lib. 3. 39.

Cum est ad nos allatum de te meritate eorum, qui tibi negotium facerent, etsi grauius primo nuntio commotus sum, quod nihil tam præter opinionem meam accidere potuit: tamen ut me collegi, cætera mihi facilissima videbantur. quod & in teipso maximam spem, & in tuis magnam habebam: multa que mihi veniebant in mentem, quamobrem istum laborem tibi etiam honori putarem fore. Illud plane molestè tuli, quod certissimum & iustissimum triumphum, hoc inuidorum consilio, esse tibi ereptum videbam. Quod tu si tanti facies, quanti ego semper iudicaui faciendum esse, facies sapienter, & ages victor ex inimicorum dolore triumphum iustissimum. Ego enim planè video fore neruis opus sapientiaque tua, vehementer, ut inimicos tuos pæniteat intemperantiæ suæ. De me tibi sic, obtestans omnes deos, promitto atque confirmo, me pro tua dignitate (malo enim dicere quam pro salute) in hac prouincia, cui tu profuisti: rogando depræcatoris: laborando, propinqui: autoritate, chari hominis (ut spero) apud ciuitates: grauitate, imperatoris suscepturum officia, atque partes. Omnia volo à me & postules, & expectes: vincam meis officijs cogitationes tuas. Q. Seruilius per breues à te mihi literas reddidit, quæ mihi

Epistola partim
Iudicialis partim
petitoria.

Capit beneuo-
lentiam à mole-
stia quam accep-
it ob negatum tri-
umphum.
Consolatur Ap-
pium ab extenu-
atione & à vin-
dicta parata de
aduersariis.

Narratuncula
Aetiologia.
Iniuriam fieri pu-
tat cum rogauit

tamen nimis longæ visæ sunt. Iniuriam enim mihi fieri putabam, cum rogabar. Nollem accidisset tempus, in quo perspicere posses, quanti ego te, quanti Pompeium, quem vnū ex omnibus facio, vt debeo, plurimi: quanti Brutum facerem: quanquam in consuetudine quotidiana perspexisses, sicut perspicies: sed quoniam accidit, si quid à me prætermisum fuerit, commissum facinus, & admissum dedecus confitebor. Pontinius, qui à te tractatus præstanti, ac singulari fide, cuius tui beneficij sum ego testis: præstat tibi memoriam benevolentiamq; quam debet: qui cum maximis suis rebus coactus à me inuitissimo decessisset, tamen vt vidit tua interesse, conscendens iam nauem Epheso Laodiceam reuertit. Talia cum te studia videam hibiturum esse innumerabilia, plane dubitare non possum, quin tibi amplitudini ista sollicitudo futura sit. Si vero efficis, vt censores creentur: & si ita gesseris censuram, vt & potes, & debes, non tibi solum, sed tuis omnibus video in perpetuum summo te præsidio futurum. Illud pugna, & enitere, ne quid nobis temporis prorogetur: vt cum hic tibi satisfecerimus, istic quoq; nostram in te benevolentiam nauare possimus. Quæ de hominum, atq; ordinum omnium erga te studijs, scribis ad me, minime mihi miranda, & maxime iucunda acciderunt, eademq; ad me perscripta sunt à familiaribus meis. Itaq; capio magnam voluptatem, cum tibi, cuius mihi amicitia non solum

Narratio.

Petitio est, nam petit Cice o Appianum vt laboret, ne tibi ultra tempus legitimum in prouincia mandatum sit. Gratulatur Appio f. noiem omniam ordinu.

solum ampla, sed etiam iucunda est, ea tribui,
 quæ debeantur, tum verò remanere etiam
 nunc in ciuitate nostra, studia propè omniū
 consensu erga fortes, & industrios viros: quæ
 mihi ipsi vna semper tributa merces est labo-
 rum, & vigiliarum mearum. Illud vero mihi
 permirum accidit, tantam temeritatem fuisse
 in eo adolescente, cuius ego salutem duobus
 capitulis iudicijs summa contentione defendi:
 vt tuis inimicijs suscipiendis, obliuisceretur
 patroni omnium fortunarum ac rationum
 suarum: præsertim cum tu omnibus vel or-
 namentis, vel præfidijs redundares: illi, vt le-
 uissimè dicam, multa deessent. Cuius sermo
 stultus, & puerilis, erat iam antea ad me à M.
 Cælio familiari nostro perscriptus: de quo
 item sermone multa scripta sunt abs te. Ego
 autem citius cum eo, qui tuas inimicitias sus-
 cepisset, veterem coniunctionem diremissè,
 quam nouam conciliaissem. Neq; enim de
 meo erga te studio dubitare debes: neq; id est
 obscurum cuiquam in prouincia, nec Rome
 fuit. Sed tamen significatur in tuis literis sus-
 pitio quædam & dubitatio tua, de qua alie-
 num tempus est mihi tecum expostulandi:
 purgandi autem mei necessarium. Vbi enim
 ego cuiquam legationi fui impedimento,
 quo minus Romam ad laudem tuam mitte-
 retur? Aut in quo potui si te palam odissem,
 minus, quod tibi obesset, facere? Quod si es-
 sem ea perfidia, qua sunt ij, qui in nos hæc
 conferunt; tamen ea stultitia certe non fuisset,

Pleriq; Dolobor-
 lam, pleriq; Va-
 tinium intelligit.

Amplificat temeritatem à circumstantiis.

Purgat se Cicero
 Appio, quod is
 legationibus tar-
 dum & impedi-
 mento fuisse Ci-
 ceronem scripserat.

Narratiuncula.

Translatio cum
extenuatione.Ad aliam excusa-
tionem respon-
do.

Dilemmate utitur

Propositio.

Prima pars Di-
lemmatis.
Ab ingenio &
a natura sua colli-
gitur.Secunda pars Di-
lemmatis.
A natura astuto-
rum & occultorum

A persona Appii,

sem, ut aut in obscuro odio apertas inimicitias, aut in quo tibi nihil nocerem summam ostenderem voluntatem nocendi. Ad me adire quosdam nemini, qui dicerent nimis magnos sumptus Legatis decerni: quibus ego non tam imperavi, quam censui, sumptus Legatis quam maximè ad Legem Corneliam decernendos. Atque in eo ipso me non perseuerasse, testes sunt rationes ciuitatum: in quibus quantum quæque voluit Legatis suis datum, induxit. Te autem quibus mendaciis homines leuissimi onerarunt? non modo sublato sumptus sed etiam à procuratoribus eorum, qui profecti essent, repetitos, & ablatos, eamque causam multis omnino non eundi fuisse. Quereres tecum atque exostulare, nisi (ut supra scripsi) purgare me tibi hoc tuo tempore, quam accusare te malle: idque putarem esse rectius. Itaque nihil de te, quod credideris de me: quamobrem non debueris credere, pauca dicam. Nam si me virum bonum, si dignum ijs studiis, eaque doctrina, cui me à pueritia dedi: si satis magni animi, non minimi consilii in maximis rebus, perspectum habes: nihil in me non modo perfidiosum, & insidiosum, & fallax in amicitia, sed ne humile quidem, aut ieiunum debes agnoscere. Sin me astutum, & occultum libet fingere, quid est quod minus cadere in eiusmodi naturam possit, quam aut florentissimi hominis aspernari beneuolentiam? aut eius existimationem oppugnare in prouincia, cuius laudem domi defenderis? aut in

in ea re animum ostendere inimicum in qua nihil obsis? aut id eligere ad perfidiam, quod ad indicandum odium apertissimum sit: ad nocendum, leuissimum? Quid erat autem, cur ego in te tam implacabilis essem, cum te ex fratre meo ne tunc quidem, cum tibi prope necesse esset eas agere partes, inimicum mihi fuisse cognouissem? Cum vero reditum nostrum in gratiam uterq; expetisset, quid in consulatu tuo frustra mecum egisti, quod me aut facere, aut sentire uoluisses? Quid mihi mandasti, cum te Puteolis prosequerer, in quo non expectationem tuam diligentia mea vicerim? Quod si id est maxime astuti, omnia ad suam utilitatem referre, quid mihi tandem erat vultus, quid commodis meis aptius, quam hominis nobilissimi atq; honoratissimi coniunctio? cuius opes, ingenium, liberi, affines, propinqui mihi magno vel ornamento vel praesidio esse possent? Quæ tamen ego omnia in expetenda amicitia tua, non astutia quadam, sed aliqua potius sapientia, secutus sum. Quid illa vincula, quibus quidem libentissime astringor, quanta sunt: studiorum similitudo, suauitas, consuetudinis, delectatio vitæ, atq; victus, sermonis societas, literę interiores. Atq; hæc domestica. Quid illa tandē popularia? reditus illustris in gratiâ, in quo ne per imprudentiam quidem errari potest sine suspitione perfidiæ: amplissimi sacerdotij collegium, in quo non modo amicitiam violari apud maiores nostros fas non erat, sed

A natura callidi
& est commoratio.

Ab utilitate quam
ex Appii munere
capere possit.

A studiorum similitudine & ab aliis rebus quas habebat cum Appio communes.

A claritate virtutisq; reditus in gratiam.

A munere publico sibi cum Appio commune.

A Pompei persona & meritis.
Porro filius P. Pompeii
filiam Appii
uxorem habebat.

Epilogus.
Transitio cum
correctione.

ne optari quidem sacerdotem licebat, qui
cuiquam ex collegio esset inimicus. Quæ ut
omittam tam multa, atq; tanta: quis vnquam
tanti quenquam fecit, aut facere potuit, aut
debuit, quanti ego Cneum Pompeium socerum
filia tua? Etenim si merita valent: patriam,
liberos, salutem, dignitatem, metipsum
mihi per vllum restitutum puto. Si consuetudinis
iucunditas, quæ fuit vnquam amicitia
consularium in nostra ciuitate coniunctior?
Si vlla amoris, atq; officij signa: quid mihi ille
non commisit? quid non mecum communicauit?
quid de se in Senatu, cum ipse abesset, per
quenquam agi maluit? quibus ille me in rebus
non ornatum voluit amplissime? qua deniq;
illa facilitate, qua humanitate tulit contentionem
meam pro Milone aduersantæ interdum actionibus
suis? quo studio prouidit, ne qua me illius
temporis inuidia attingeret, cum me consilio,
cum autoritate, cum armis deniq; textis suis?
Quibus quidem temporibus hæc in eo grauitas,
hæc animi altitudo fuit, non modo ut Phrygi
alicui, aut Licaoni, quod tu in legatis fecisti:
sed ne summorum quidem hominum maleuolis
de me sermonibus crederet. Huius igitur filius
cum sit gener tuus, cumq; præter hanc coniunctionem
affinitatis, quam sis Cn. Pompeio charus,
quamq; iucundus intelligam, quo tandem
animo in te esse debeo? cum præsertim eas
ad is literas miserit, quibus etiam si tibi, cui
sum amicissimus, hostis essem, placarer tamē:

to-

totumq; me ad eius viri ita de me meriti voluntatem, nutumq; conuerterem? Sed hæc hæcenus, pluribus etiam fortasse verbis, quæ necesse fuit scripta sunt. Nunc ea, quæ à me perfecta, quæq; instituta sunt, cognosce. Atq; hæc agimus, & agemus magis pro dignitate, quam pro periculo tuo. Te enim (ut spero) propediem censorem audiemus, cuius magistratus officia, quæ sunt maximi animi summiq; consilij: tibi diligentius, & accuratius, quam hæc, quæ nos de te agimus cogitanda esse censeo: vale.

Conclusio ab
horatiungula.

Arg. ep. seq.

Respondet Cicero particulatim epistolæ Metelli, & primum probat a nimum Metelli, ac amorem fuisse mutuum, nec se habuisse ipsum ludibrio, nec gratiam reconciliatam agnosceat cum nunquam fuerit imminuta. Nec se fratrem eius oppugnasse capita & fortuna, ob dictum aliquid, sed se aduersus eum defendisse: cum diceret Ciceronem eadem pena afficiendum, quæ ipse affecisset ciues Romanos, Lentulum videlicet & Catilinam: ostendit præterea se visum erga fratrem eius omni humanitate & clementia, sed amicitiam conseruaturum, rogans ut eodem sit in se animo.

*M. F. C. Qu. Metello. Qu. F. Scleri Pro-
conf. S. D. lib. 5. 59.*

Si tu, exercitusq; valetis, bene est. Scribis ad me te existimasse pro mutuo inter nos animo, & pro reconciliata gratia, nunquam te à me ludibrio læsum iri. Quod cuiusmodi sit, satis intelligere non possum: sed tamen suspicor ad te esse allatum, me, in Senatu cum disputarem, permultos esse qui rempub. à me conseruatam dolerent, dixisse: à te propinquos tuos, quibus negare non potuisses, impetrasse, ut ea, quæ statuisses tibi in Senatu de

Responsoria ad
expositulatorium.
Exorditur à repetitione eorum
quæ scripsit Metellis.

Quæ in senatu &
de Metello &
propinquis eius
dixerit, exponit.

Probat animum
Metelli non fuisse
mutatum.

Probat Metellum
à se non ludibrio
haberi.

mea laude esse dicenda, reticeres. Quod cum dicerem, illud adiunxi, mihi tecum ita dispartitum officium fuisse in reipub. salute retinenda, ut ego urbem à domesticis insidijs, & ab intestino scelere: tu Italiam, & ab armatis hostibus, & ab occulta coniuratione defenderes: atq; hanc nostram tanti, & tam præclari muneris societatem à tuis propinquis labefactatam, qui cum tu à me rebus amplissimis, atq; honorificentissimis ornatus esses, timuissent ne qua mihi pars abs te voluntatis mutæ tribueretur. Hoc in sermone, cū à me exponeretur, quæ mea expectatio fuisset orationis tuæ, quantoq; in mærore versatus essem: visa est oratio non iniucunda, & mediocris quidem est risus consecutus, non in te, sed magis in mærorem meum, & quod me abs te cupisse laudari, apertè, atq; ingenuè confitebar. Iam hoc non potest in te non honorificè esse dictum, me in clarissimis meis, atq; amplissimis rebus, tamen aliquod testimonium tuæ vocis habere voluisse. Quòd autem ita scribis, pro mutuo inter nos animo: quid tu existimes esse in amicitia mutuum, nescio: equidem hoc arbitror, cum par voluntas accipitur & redditur. Ego si hoc dicam, me tua causa prætermisisse provinciam, tibi ipse leuior videar esse: meæ enim rationes ita tulerunt, atq; eius mei consilii maiorem in dies singulos fructum, voluptatemq; capio. Illud dico, me, ut primum in concione provinciam deposuerim, statim quemadmodum

dum eam tibi traderem, cogitare cæpisse. Nihil dico de sortitione vestra: tantum te suspicari volo, nihil in ea re per collegam meum me insciente esse factum. Recordare cætera: quam citò Senatum illo die facta sortitione coegerim, quam multa de te verba fecerim, cum tu ipse mihi dixisti, orationem meam non solum in te honorificā, sed etiam in collegas tuos contumeliosam fuisse. Iam illud senatusconsultū quod eo die factū est, ea per-
 scriptione est, vt dum extabit, officium meū in te obscurū esse non possit. Postea verò quā profectus es, velim recordere, quæ ego de te in Senatu egerim, quæ in concionibus dixerim, quas ad te literas miserim. Quæ cum omnia collegeris, tu ipse velim iudices, satisne videatur his omnibus rebus tuus aduentus, cū proximè Rōmā venisti, mutuo respondisse. Quod scribis de reconcitiata nostra gratia, nō intelligo cur reconciliatā esse dicas, quæ nunquam immutata est. Quod scribis, non oportuisse Metellum fratrem tuū ob dictum a me oppugnari: primū, hoc velim existimes, animū mihi istum tuū vehementer probari, & fraternam plenā humanitatis, ac pietatis voluntatē: deinde si qua ego in re fratri tuo reip. causa restiterim, peto vt mihi ignoscas: tā enim sum amicus reip. quā qui maximè. Si vero meā salutē contra illius impetū in me crudelissimū defenderim, satis habeas nihil me etiā tecū de tui fratris iniuria cōqueri. Quem ego cum comperissem omnem sui tribuna-

Miratur quod Metellus scripsit gratiam reconciliatam esse quæ nunquam immutata fuerit.

Namque.

tus conatum in meam perniciem parare, atq; meditari, egi tum Claudia vxore tua, & cum vestra sorore Mutia, cuius erga me studium pro Cn. Pompeij necessitudine, multis in rebus perspexeram: vt eum ab illa iniuria detraherent. Atq; ille, quod te audisse credo, pridie Cal. Ianuar. qua iniuria nemo vnquā in aliquo magistratu improbiſſimus ciuis affectus est, ea me consulem affecit, cum temp. conserualsem, atq; abeuntem magistratu cōcionis habende potestate priuauit; cuius iniuria mihi tamen honori summo fuit. Nam cū ille mihi nihil, nisi vt iurarem, permetteret, magna voce iuraui verissimum, pulcherimūque iusiurandum, quod populus idem, magna voce me vere iurasse, iurauit. Hac accepta tam insigni iniuria, tamen illo ipso die misi ad Metellum, communes amicos, qui agerēt cum eo, vt ab illa mente desisteret: quibus ille respondit, sibi non esse integrum: etenim paulo antē in concione dixerat, ei qui in alios animaduertisset indiēta causa, ad dicendum ipsi potestatem fieri non oportere. Hominē grauem, & ciuem egregium, qui quia pœna Senatus, consensu bonorum omnium, eos affecerat, qui urbem incendere, magistratus, ac Senatum trucidare, bellum maximum conflare voluissent, eadem dignum iudicaret cum, qui curiam eade, urbem incendijs, Italian bello liberasset. Itaq; ego Metello fratri tuo præsenti restiti. Nam in Senatu Calend. Ianuar. sic cum eo de repub. disputavi, vt sentiret

tiret sibi cum viro forti, & constanti esse pug-
nandum. Ad tertium nonas Ianuar. cum age-
re cepisset, tertio quoq; verbo orationis suæ
me appellabat, mihi minabatur, neque illi
quicquam deliberatius fuit, quam me, qua-
cunq; ratione posset, non iudicio, neq; dis-
ceptatione, sed vi atq; impressione euertere.
Huius ego temeritati si virtute, atq; animo
non resistissem, quis esset, qui me in consula-
tu non calu potius existimaret, quam consi-
lio fortem fuisse? Hæc si Metellum cogitare
de me nescisti, debes existimare de maximis
de rebus a fratre esse exelatum: sin aliquid im-
pertuit tibi sui consilij, lenis a te, & facilis ex-
istimari debeo, qui mihi tecum de his ipsis re-
bus expostulem. Et si intelligis non me dicto
Metelli, vt scribis, sed consilio eius, animoq;
in me inimicissimo esse commotum: cognos-
ce nunc humanitatem meam, si humanitas
appellanda est in acerbissima iniuria remissio
animi, ac dissolutio. Nulla est a me vnquam
sententia dicta in fratrem tuum quotiescunq;
aliquid est actum, sedens ijs assensi, qui mihi
lenissimè sentire visi sunt. Addam illud etiam,
quod iam ego curare non debui, sed tamen fi-
eri non molestè tuli, atq; etiam, vt ita fieret
pro mea partem idiuiui: vt Senatus-consulto
meus inimicus, quia tuus frater erat, subleua-
retur. Quare non ego oppugnaui fratrem tu-
um, sed fratri tuo repugnaui: nec in te, vt scri-
bis, animo sui mobili, sed ita stabili, vt in mea
erga te voluntate, etiam desertus ab officijs

Nouæ narratio-
nes.Cur Metello re-
sisterit.

Ab honesto.

Dilemma.
A causis quæ se ad
Metello resistentem
impulerint.

Correctio.

Epilogus.

tuis permanerem. Atq; hoc ipso tempore tibi pene minitanti nobis per literas hoc rescribo, atq; respondeo: ego dolori tuo non solum ignosco, sed summam etiam laudem tribuo: meus enim me sensus, quanta vis fraterni sit amoris, admonet. A te peto, ut tu quoq; æquum te iudicem dolori meo prebeas: si acerbè, si crudeliter, si sine causa sum a tuis oppugnatus, ut statuas mihi non modo non cedendum, sed etiam tuo, atq; exercitus tui auxilio in eiusmodi causa utendum fuisse. Ego te mihi semper amicum esse volui: me ut tibi amicissimum esse intelligeres, laboravi: maneo in voluptate, & quod voles tu, permanebo: citiusq; amore tui fratrem tuum odisse desinam, quam illius odio quicquam de nostra benevolentia detrahatur: vale.

Arg. epist. seq.

C. Antonius Collega Ciceronis in Bonifatu tempore coniurationis Catilinæ, ne forte contra coniuratos negligens esset, provinciam, vnde v. erior proventus erat expectandus, volens accipit: verum ubi intellexit, quo animo à Cicerone factum esset, repulit, & scilicet Ciceronem in se multa & dixisse & fecisse iniqua. Quam rem nunc partim purgat, partim negat Cicero.

M. C. S. D. Antonio. M. filio Imperatori.

lib. 5. 62.

Exprobatoria beneficiorum.

Exorditur à causis cur Antonio scribat & proponium ei commendat.

Ei si statueram nullas ad te literas mittere, nisi commendatitias, non quod eas intelligerem satis apud te valere, sed ne ijs, qui me rogarent, aliquid de nostra coniunctione imminutum esse ostenderem: tamen cum T. Poppo-
ponius homo omnium meorum te studiosus, & officiorum maxime conscius, tui cupidus, nostri amantissimus, ad te proficisceretur, aliquid

quid mihi scribendum putavi, præsertim cum aliter ipsi Pomponio satisfacere non possem. Ego si abs te summa officia desiderem, mirum nemini videri debet: omnia enim à me in te profecta sunt, quæ ad tuum commodum, quæ ad honorem, quæ ad dignitatē pertinerent. Pro ijs rebus nullam mihi abs te relatam esse gratiam, tu es optimus testis. Contra etiam esse aliquid abs te profectum, ex multis audiui: nam comperisse me non audeo dicere, ne forte id ipsum verbum ponam, quod abs te aiunt falso in me solere conferri. Sed ea quæ ad me delata sunt, malo te ex Pomponio, cui non minus molesta fuerunt, quam ex meis literis cognoscere. Meus in te animus quam singulari officio fuerit, & Senatus, & populus Romanus testis est. Tu quā gratus erga me fueris, ipse existimare potes: quantum mihi debeas, ceteri existiment: ego quæ tua causa antea feci, voluntate sum adductus, posteaq; constantia. Sed reliqua, mihi crede, multo maius meum studium, maioremque grauitatē, & laborem desiderant. Quæ ego si non profunderē, ac perdere videbor, omnibus meis viribus sustinebo: sin ingrata esse sentiam, non committam, ut tibi ipse infanire videar. Ea quæ sint, & cuiusmodi poteris ex Pomponio cognoscere. Atq; ipsum tibi Pomponiū ita commendo, ut quanquā ipsius causa confido te facturum esse omnia, tamen abs te hoc petam, ut si quid residet

Cur officia summa ab Antonio desideret. Amplificatio suorum erga Antonium beneficiorum.

Reiectione vitæ.

Confirmat sua erga Antonium beneficia. A retribuis. Ingratitudinem Antonii taxat.

Pollicetur Antonio maius studium.

Conclusio epistolæ à commendatione Pomponii.

in

in te amoris erga me, id omne in Pomponii negotio ostendas. Hoc mihi gratius facere nihil potes: vale.

Arg. epist. seq.

Quo tempore coniurationem repressit Romæ Cicero, Cn. Pompeius Mithridatem deuicit. Vnde literas ad Senatum dederat, quibus tunc Cicero dicit, e sperare otium abellis externis. Deinde quia in literis ad se datis, Pompeius parum honorifice meminit de re bene gesta ab ipso Cicerone, significat in ea re desiderare gratulationem eius iucundis tamen fuisse literas, præsertim cum pro tot gratulationem omissam, e offendat maleuolos.

*M.T. M. Filius Cicero S. D. Cn. Pompeio
Cn. Filio Magno Imperatori. hb. 9. 64.*

Accusatoria epistola.

Exordium à voluptate quam ex literis publicis quas Pompeius Senatui miserat accepit.

Actiologia.

Quid hostibus ex literis Pompei publicis acciderit.

Capit beneuolentiam ad futuram accusationem elanculariam Pompeii, quod is non ei gratulatus sit ob oppressam coniurationem Catilinariam.

Si tu, exercitusq; valetis, bene est: ex literis tuis, quas publicè misisti, capere una cum omnibus incredibilem voluptatem: tantam enim spem otii ostendisti, quantam ego semper omnibus te vno fretus pollicebar. Sed hoc scito, tuos veteres hostes, nouos amicos, vehementer literis perculsos, atq; ex magna spe deturbatos iacere. Ad me autem literas, quas misisti, quanquam exiguam significati-
nem tuæ erga me voluntatis habebant, tamen mihi iucundas fuisse: nulla enim re tam latori soleo, quam meorum officiorum conscientia: quibus si quando non mutuo responde-
tur apud me plus officii residere facillimè patior. Illud non dubito, quin si te mea summa erga te studia parum mihi adiunxerunt. Respub. nos inter nos conciliatura, coniuncturaq; sit. Ac ne ignores, quid ego in tuis literis desiderarim, scribam apertè, sicut & mea natura, & nostra amicitia postulat. Res eas gessi, qua-

quarum aliquam in tuis literis & nostræ necessitudinis, & reipub. causa gratulationem expectavi: quam ego abs te prætermissem esse arbitror, quod verebatur, ne cuius animum offenderes. Sed scito ea, quæ nos pro salute patriæ gessimus, orbis terræ iudicio, ac testimonio comprobari. Quæ cum veneris, tanto consilio, tantaq; animi magnitudine à me gesta esse cognoscēs, ut tibi multo maiori quam Africanus fuit, me non multo minorem quàm Lælius, facile & in reipub. & in amicia adiutum esse patiari: vale.

Arg. ep. seq.

Quia multis consolatoriis damur: at Luceius meretur Cicero-
nis, dicit Cicero se cognoscere amorem Luceii in se, sed eum non
sapere causam mæoris, quæ erat quod nullum viderat remedium.

M. C. L. Luceio. S. lib. 5. 72.

Omnis amor tuus ex omnibus partibus se ostendit in his literis, quas a te proximè accepi, non ille quidem mihi ignotus, sed tamē gratus & optatus: dicerem iucundus, nisi id verbum in omne tempus perdidissem. Neq; ob eam vnam causam, quam tu suspicaris, & in qua me, leuissimis, & amantissimis verbis utens, re grauitè accusas: sed quod illius tanti vulneris, quæ remedia esse debeant, ea nulla sunt. Quid enim? ad amicosne confugiam? quam multi sunt? habuimus enim fere communes: quorum alij occiderunt, alij nescio quo pacto obduruerunt. Tecum vivere posse equidem maximè vellem: vetustus est amor, consuetudo, studia paria: quod vinculum,

Epistola responsoria ad obiurgationem.

Exorditur à cognitione amoris Luceii erga se. Diluit causam propter quam Luceius Cicero nemid olere suspicabatur.

Querela à tem-
porum calamita-
te.

Cur ab vrbe ab-
sit.

Conclusio epi-
stolz.

lum, quæ res deest nostræ coniunctioni? Pos-
sumusne igitur esse vna? nec meherculè intel-
ligo quid impediatur, sed certè adhuc non fui-
mus, cum essemus vicini in Tusculano, in
Puteolano. Nam quid dicam in vrbe? in qua
tum forum commune sit, vicinitas non re-
quiritur. Sed casu nescio quo in eò tempore
nostra ætas incidit, vt cum maximè florere
nos oporteret, tum viuere etiam puderet.
Quod enim poterat mihi esse perflugium
spoliato & domesticis & forensibus ornamē-
tis, atq; solatijs? literæ credo, quibus vtor assi-
duè: quid enim aliud facere possum, sed ne-
scio quo modo ipsæ illæ excludere me à por-
tu & perfugio videtur, & quasi exprobrare,
quod in ea vita maneam, in qua nihil inest, ni-
si propagatio miserrimi temporis. Hic tu ea
me abesse vrbe miraris, in qua domus nihil
delectare possit, summum sit odium tempo-
rum, hominum, fori, curiæ? Itaq; sic literis v-
tor, in quibus consumo omne tempus, non vt
ab his medicinam perpetuam: sed vt exigua
doloris obliuionem petam. Quod si id egis-
semus ego atq; tu, quod ne in mentem quidē
nobis veniebat propter quotidianos metus,
omne tempus vnà fuisset: neq; me vale-
tudo tua offenderet, neq; me mæror meus:
quod quantum fieri poterit, consequamur.
Quid enim vtriq; nostrum aptius? propediē
te igitur videbo: vale.

Arg.

Arg. ep. seq.

Accusat latenter Trebatium, quod nondum insinauerit se Cæsari, accusatq; quod tribunatum à Cæsare oblatum spreuisset, in quo per iocum dicit eum stultè egisse.

Cicero Trebatio. S. D. lib. 7.

108.

Scripsit ad me Cæsar perhumaniter nondum te sibi satis esse familiarem propter occupationes suas, sed certè fore: cui quidem ego rescripsi, quam mihi gratum esset futurū, si quam plurimum in te, studii, officii, liberalitatis suæ contulisset. Sed ex tuis literis cognoui præproperam quandam festinationem tuam: & simul sum admiratus, cur tribunatus commodus, dempto præsertim labore militiæ contempseris. Querar cum Vacerra, & Manilio: nam Cornelio nihil audeo dicere, cuius tu periculo stultus es, quando te ab eo sapere dedicisse profiteris: quin tu vrges istam occasionem, & facultatem, qua melior nunquā reperietur? Quòd scribis de illo Prætiano iureconsulto, ego te ei non desino commendare: scribit enim ipse mihi, te sibi gratias agere debere. De eo quid sit, cura ut sciam. Ego vestras Britannicas literas expecto: vale.

Obiurgatoria epistola.
A narratione exorditur.

Obiurgat Trebatium.

Horatio.

Conclusio.

Arg. ep. seq.

Reiicit culpam acerbatis epistolæ scriptæ in Gallum sic meritū.

M. T. C. M. Gallo. S. D. lib. 7. 27.

Miror cur me accuses, cū tibi id facere nō liceat: quod si liceret, tamen non debeas. Ego enim te in consulatu obseruauerā: & ais fore ut te Cæsar restituat. Multa tu quidem dicis,

Epistola responsoria ad accusatoriam.
Ad quasdam epistolæ Galli partes respondet.

Conclusio à Di-
lemmate.

dicis, sed tibi nemo credit. Tribunatum ple-
bis dicis te mea causa petisse, utinam semper
esses tribunus, intercessorem non quæreres.
Negas me audere, quod sentiam, dicere: quasi
tibi cum parum prudenter me rogares, parũ
fortiter responderim. Hæc tibi scripsi, ut isto
ipso in genere, in quo aliquid posse vis, te ni-
hil esse cognosceres. Quod si humaniter me-
cum quæstus esses, libenter tibi me, & facile
purgassem. Non enim mihi ingrata sunt, quæ
fecisti: sed quæ scripsisti, molesta. Me autem,
propter quam cæteri liberi sunt, tibi liberum
non visum, demiror. Nam si falsa fuerunt, quæ
tu ad me, ut ais, detulisti, quid ego tibi debeo?
sin vera: tu es optimus testis, quid mihi popu-
lus Romanus debeat: vale.

Arg. ep. seq.

Constituerat Varro Ciceronem convenire ad nonas mensis, quæ
non nominat, quem diem sibi placere nunc scribit Cicero, deinde
purgat factum utriusq; , quod secuti essent Pompeianas partes, &
quod eo occiso arma deseruissent, in quibus non erat salus.

M. T. C. Varro. S. D. lib. 9.

157.

Epistola excusa-
tori.

Exorditur ab ap-
probatione tem-
poris, quo modo
Varro ad Cice-
ronem destina-
rat.

Excusat & se &
Varronem quod
Pompeium secu-
ti sunt.

Mihi vero ad No. bene maturum videtur
fore, neq; solum propter reipub. sed etiam
propter anni tempus. Quare diem istum
probo, itaq; eundem ipse sequar. Consilij
nostri, nisi eos quidem qui id secuti non sunt,
pæniteret, nobis pænitendum putarem. Se-
cuti enim sumus non spem, sed officium. Re-
liquimus autem non officium, sed desperati-
onem. Itaq; verecundiores fuimus, quam qui
se

se domo non commouerunt: saniores, quam qui amissis opibus domum non reuerterunt. Sed nihil minus serò, quam seueritatem otiosorum, & quoque modo se res haberent, magis illos vereor, qui in bello occiderunt, quam hos curo, quibus non satisfacimus, quia viuimus. Mihi si spacium fuerit in Tusculanum ante Nonas veniendi, istuc te videbo: sin minus, persequar in Cumanum, & ante te certiolem faciam, vt lauatio parata sit: vale.

Arg. ep. seq.

Scripserat Plancus ad Ciceronem se intellexisse honorem suum non fuisse ab eo defensum. Quocirca se purgat hac epistola Cicero, & dicit nulla alia causa id pratermissum à se nisi quod non licuisset sibi tuto in senatum ire, aut libere sententiam dicere propter M. Antonium, pollicetur autem operam suam.

M. C. Cn. Planc. Imp. Cón. Des. S. D.

lib. 10. 180.

Meum studium honori tum non defuisset pro necessitudine nostra, si aut tuto in senatum, aut honeste venire potuissem. Sed nec sine periculo quisquam libere de repub. sentiens, versari potest in summa impunitate gladiatorum: nec nostræ dignitatis videtur esse, ibi sententiam de repub. dicere, vbi me & melius, & propius audiant armati, quam Senatores. Quapropter in priuatis rebus nullum neq; officium, neq; studium meum desiderabis: nec in publicis quidem, si quid erit, in quo me interesse necesse sit. Nunquam deero, ne cum periculo quidem meo, dignitati tuæ. In his autem rebus, quæ nihilominus vt

Purgatoria est epistola.

Ab excusatione quod honorem

Planci non defendit.

A periculo.

A crudelitate Antonii.

Conclusio à petitione.

ego

ego absim, confici possunt: peto à te, vt mei rationem habere velis, & salutis, & dignitatis meæ: vale.

Arg. ep. seq.

Scripterat Brutus se timere ne vires colligat Antonius, quod displicere Senatui, vtpote quod profligatum timeret, nunc scribit Cicerò, cum tantam de eo spem conceperint.

M.T.C.D. Bruto Imp. S.D.

lib. 11. 231.

Obiurgatrix epistola.

A narratione.

Propositio.

A maiore Trolepos.

Conclusio.

Etsi ex mandatis, quæ Galbæ, voluminioq; ad Senatum dedisti, quid timendum, suspicandumq; putares, suspicabamur: & tamen timidiora mandata videbantur, quam erat dignum tua populiq; Romani victoria. Senatus autem mi Brute fortis est, & habet fortes duces. Itaque moleste ferebat, se à te, quem omnium quicumq; fuissent, fortissimum iudicaret, timidum atq; ignauum iudicari. Etenim cum te incluso spem maximam omnes habuissent in tua virtute florente Antonio: quis erat qui quicquam timeret, profligato illo, te liberato? Nec vero Lepidum timebamus. Quis enim esset, qui illum tam furiosum arbitraretur, vt qui in maximo bello pacem velle se dixisset, is in optatissima pace bellum reipub. indiceret? Nec dubito, quin tu plus provideas Sed tamen tam recenti gratulatione, quam tuo nomine ad omnia Deorum templa fecimus, renouatio timoris magnam molestiam afferebat. Quare velim equidem, id quod spero, vt plane abiectus, & fractus sit Antonius, Sin aliquid virium forte collegerit, sentiat nec Sena-

Senatui consilium, nec populo Romano virtutem deesse, nec reipub. te viuo, imperatorem: vale.

Arg. epist. seq.

Cicero ostendit Segulium cum multis vana locutum, respondens deinde ad reliqua quae scripserat Brutus & ad id praecipue, quod scripserat ut cauere, ne timendo magis timeret, dicens se imitari in hac re Decium qui nunquam fuit timidus, vitaturus tamen sit pericula, denum probat quod de legionibus scripserat.

M. T. C. D. Bruto Imp. S. P. D.

lib. 11. 234.

Dij isti Segulio malefaciant homini nequissimo, omnium qui sunt, qui fuerunt, qui futuri sunt. Quid tu illum tecum solum, aut cum Caesare, qui neminem praetermiserit, quicum loqui poterit, cui non eadem ista dixerint? Te autem mi Brute sic amo, ut debeo, quod istud quicquid esset nugarum, me scire voluisti. Signum enim magnum amoris dedisti. Nam quod idem Segulius ait veteranos queri, quod tu & Caesar in decemuiris non essetis, utinam ne ego quidem essem. Quid enim molestius? Sed tamen cum ego sensissem de iis qui exercitus haberent, sententiam fieri oportere: iidem illi qui solent reclamare. Itaque excepti etiam estis me vehementer repugnante. Quocirca Segulium negligamus, qui res novas quaerit: non quod veterem comederit, nullam enim habuit; sed hanc ipsam recentem nouam denorauit. Quod autem scribis, te quod pro te ipso non facias, id pro me facere, ut de me timeas aliquid: omni te vir optime, mihiq; charissimo Brute, de me

O r metu

Ab execratione exorditur, & est tragicum exordium.

Respondet ad uaria quae Brutus ad eum scripsit.

metu libero. Ego enim, quæ provideri poterunt, non fallar in iis : quæ cautionem non habebunt, de iis non ita valde laboro. Sin etenim impudens, si plus postulem, quàm homini à rerum natura tribui potest. Quod mihi præcipis, ut caueam, ne timendo magis timere cogar: & amicissimè præcipis. Sed velim tibi persuadeas, cum te constet excellere hoc genere virtutis, ut, nunquam extimescas, nunquam perturbare : me huic tuæ virtuti proximè accedere. Quamobrem nec metuâ quicquam, & cauebo omnia. Sed vide, ne tua iam mi Brute culpa futura sit, si ego quicquam timeam. Tuis enim opibus & consulatione tuo, etiam si timidi essemus, tamen omnem timorem abiiceremus, præsertim cum persuasum omnibus esset, mihiq; maximè, nos à te vnicè diligi. Consilijs tuis, quæ scribis de quatuor legionibus, deq; agris assignandis ab utrisq; vestrum, vehementer assentior. Itaq; cum quidam de collegis nostris agrariam curationem ligurirent, disturbavi rem, totamq; vobis integram reservavi. Si quid erit occultius, & (ut scribis) reconditum, meorum aliquem mittam, quo fidebùs ad te literæ perferantur: vale.

Conclusio.

Arg. ep. seq.

Cum Tæbatijs in Tusculanum ad Ciceronem venisset, exposuit querelam Matio de Cicerone, quod tulisset suffragium legi, de efficiendis omnibus quæ Cæsar instituerat commentariis suis. Vnde se excusaturus Cicero, repetit longius causam amicitiæ cum Matio, doceret se tum potius defendisse quam accusasse, optatq; ad eum delatos fuisse sermones, quos de eo habuerit, & potissimum de me-

degenere cum circa bella ciuilia.

M. T. C. C. Matio. S. P. D.

lib. 11. 240.

Nondum satis constitui, molestianè plus, an voluptatis attulerit mihi Trebatius noster homo tum plenus officij, tum vtriusq; nostrum amantiſſimus. Nam cum in Tusculanum vesperi venissem, postridiè ille ad me nondum satis firmo corpore cum esset, mane venit. Quem cum obiurgarem, quòd parum valetudini parceret: tum ille nihil sibi fuisse longius, quam vt me videret. Nunquidnam, inquam noui? Detulit ad me querelam tuà: de qua prius, quam respondeo, pauca præponam. Quantum memoria repetere præterita possum, nemo est mihi te amicus antiquior. Sed vetustas habet aliquid commune cum multis: amor non habet. Dilexi te, quo die cognoui: meq; à te diligì iudicauì. Tuus deinde discessus, isq; diuturnus, ambitio nostra & vitæ dissimilitudo, non est passa voluntates nostras consuetudine conglutinari: tuum tamen erga me animum agnouì multis annis ante bellum Ciuile, cum Cæsar esset in Gallia. Quod enim vehementer mihi vtile esse putabas, nec inutile ipsi Cæsari, perfecisti vt ille me diligeret, coleret, haberet in suis. Multa prætereo, quæ temporibus illis inter nos familiarissimè dicta, scripta, communicata sunt: grauiora enim sunt consecuta. Et initio belli ciuilis cum Brundisium versus

Purgatoria epistola.
A narratione.

Dialogicus.

Diuisio.

Infinitione virtutis.
Narratio.

ires ad Cæsarem, venisti ad me in Formianū. Primum hoc ipsum quanti, præsertim temporibus illis? Deinde oblitum me putas consilij, sermonis, humanitatis tuæ? quibus rebus interesse memini Trebatium. Nec vero oblitus sum literarum tuarum, quas ad me misisti, cum Cæsari obuiam venissem in agro, ut arbitror, Trebulano. Secutum illud tempus est, cum me ad Pompeium proficisci, siue pudor meus coegit, siue officium, siue fortuna: quod officium tuum, quod studium vel in absentem me, vel in presentes meos defuit? quem porro omnes mei & mihi, & sibi te amiciorum iudicauerunt? Veni Brundisium: oblitum nē me putas, qua celeritate, ut primū audieris, ad me Tarento aduolaris? quæ tua fuerit assessio, oratio, confirmatio animi mei fracti communium miseriarum metu? Tandem aliquando Romæ esse expimus: quid defuit nostræ familiaritati in maximis rebus? Quò nam modo me gererem aduersus Cæsarem, vsus tuo consilio sum. In reliquis officiis cui tu tribuisti, excepto Cæsare, præter me, ut domum ventitares, horasq; multas sæpe suauissimo sermone consumeres: tum, cum etiam, si minimi, ut hæc à philosophis tractata scriberem, tu me impulisti. Post Cæsaris reditum, quid tibi maiori curæ fuit, quam ut essem ego illi familiarissimus? quod effecerat. Quorsum igitur hæc oratio longior quàm putaram? quia sum admiratus te, qui hæc nosce deberes, quicquam à me commissum, quod

quod esset alienum nostra amicitia, credidi-
 se. Nam præter hæc, quæ commemoravi,
 quæ testata sunt, & illustria: habeo multa oc-
 cultiora, quæ vix verbis exequi possum. Om-
 nia me tua delectant: sed maximè, maxima cū
 fides in amicitia, consilium, grauitas, constā-
 tia: tum lepos, humanitas, literæ. Quapropter
 redeo nunc ad quærelam. Ego te suffragium
 tulisse in illa lege, primum non credidi: dein-
 de, si credidissem, nunquam id sine aliqua iu-
 sta causa existimarem te fecisse. Dignitas tua
 facit, vt animaduertatur, quicquid facias. Ma-
 leuolentia autem facit hominum, vt nonnulla
 durius, quam à te facta sint, proferantur. Ea
 si tu non audis, quid dicam nescio: equidem
 si quando audio, tam defendo, quàm me scio
 à te contra iniquos meos solore defendi. De-
 fensio autem est duplex. Alia sunt, quæ ali-
 quando negare soleam: vt de isto ipso suffra-
 gio. Alia quæ defendam à te piè fieri, & hu-
 manè: vt de curatione ludorum. Sed te homi-
 nem doctissimum non fugit, si Cæsar rex fu-
 erit, quod mihi quidem videtur, in vtramq;
 partem de tuo officio disputari posse: vel in
 eam, qua ego vti soleo, laudandam esse fidē,
 & humanitatem tuam, qui amicum etiā mor-
 tuum diligas: vel in eam, qua nonnulli vtun-
 tur, libertatem patriæ, vitæ amici anteponen-
 dam. Ex his sermonibus vtinam essent delatæ
 ad te disputationes meæ. Illa vero duo quæ
 maxima sunt laudum tuarum, quis aut liben-
 tius, quam ego, commemorat, aut sæpius: te,

Ad purgationem
venit.Ad quærelam re-
dit.Defensio & pur-
gatio.

Conclusio á gra-
tularum acti-
one.

& non suscipiendi belli ciuilis grauissimum autorem fuisse, & moderandæ victoriæ? In quo, qui mihi non assentiretur, inueni neminem. Quare habeo gratiam Trebatio familiari nostro, qui mihi dedit causam harum literarum: quibus nisi credideris, me omnis officij, & humanitatis expertem iudicaris: quo nec mihi grauius quicquam potest esse, nec à te alienius: vale.

*M. T. Ciceronis Demonstratiuum
orationes.*

1. Pro M. Marcello ad Cæsarem.
2. Post reditum ad Quirites.
3. Post reditum in Senatu.

Deliberatiui generis orationes.

1. Pro lege Manilia ad populum.
2. In L. Catilinam in Senatu oratio, 4.
3. In M. Antonium Philippica prima.

Iudicialis generis orationes.

1. Pro Archia Poeta.
2. Pro Q. Ligario.
3. Pro rege Deiotaro.

2
n
.
n
o
n